

N Ec minus Pisonis. Qu. Metellus. Frōtinus li. iiii. ca. i. Qu. Metellus numidicus inqt: i hispaia qnq; cohortes: q locū amiserāt testamētū facere iussit: eas deide ad locū recupandū remisi: minar? nō nisi post uictoriā recepturū. cū igit iuberent facere testamētū intelligebāt. nisi uincerēt se morti destinatos eē: & hoc mō expōsa ē illis necessitas. ut pulsīs hostibus locū recupearēt: un fuerāt deiecti. Qu. Metellus. Hic fuit ille Qu. Metellus. q Jugurtā numidiæ regē prius dare terga coegit: de quo multa Sal. Trebia. hæc ciuitas ē in celtiberia: q ps ē hispaia. Statioe qdā: iusserat qnq; cohortes locū quēdā seruare: ne caperet ab hostib? Maife-

OLI

Trebia
ciuitas

De. Q. Metello.

N Ec minus Pisonis Acriter. Q. Metellus qui quū apud Cōtrebiam res gereret: collocatas a se in quadā statioe quinq; cohortes: atq; ex ea uiribus hostiū depulsas: repetere eādē stationē euestigio iussit: nō qd speraret ab iis amissum locū recuperari posse: sed ut pterita culpā pugnae in sequētis certaminis manifesto periculo puniret: edixit etiā ut si quis ex his fugiens castra petiisset: pro hoste interficeretur: qua seueritate cōpressi milites: & corporibus fatigatis: & animis desperatioe uitæ implicatis: loci tamen iniquitatem multitudinēq; hostiū superarūt. humanæ igitur imbecillitatis efficacissimū duramentū est necessitas.

De. Q. Fabio.

N eadē puincia. Q. Fabius Maximus ferocissimæ gentis aios cōtūdere & debilitare cupiēs: māsuētissimū ingeniū suū ad tps depōsita clemētia sæuiore uti seueritate coegit. omniū. n. qui ex p̄sidiis Romanorū ad hostes transfugerant: captiq; erāt: manus abscidit: ut trunca præ se brachia gestātes: metū defectiois reliqs iniicerēt. rebelles itaq; manus a corporibus suis distractæ: Inq; cruētato solo sparsæ cæteris ne idem cōmittere auderent documento fuerunt.

De Africano superiore.

N ihil Mitius supiore Africāo: is tñ ad firmā dā disciplinā militarē aliqd ab aliēssima crudelitate sibi amaritudinis mutuādū existimauit. si qdē deuicta Carthage quū oēs q ex nr̄is exercitibus ad Pœnos trāsierāt: in suā ptatē redigisset: grauius in Romāos quā in Latinos trāsugas aiaduertit. Hos. n. tāquā priæ fugitiuos crucibus affixit. Illos at tanq; p̄fidos socios securi percussit. Nō p̄seq; hoc factū ulteriq; & qd Scipiois ē: & qd Romāo sanguini quis merito p̄pello: seruire suppliciū insultare nō attinet: quū p̄sertim trāsire ad ea liceat: q sine domestico uulnere gesta: narrari possunt.

De Africano posteriore.

N Am posterior Africāus euerso Punico imperio exterarum gētium transfugas in edendis Populo spectaculis feris bestiis obiecit.

ternos: ciues. n. seruili supplicio affecti sunt. alii uero ciuili. Nihil mi. Si naturā inqt Scipiois p̄sideres nihil māsuētius ferme i ueneris: sed hæc pp̄ seruādā militarē disciplinā icorruptā seipsa deficere: & ad pegrinā sibiq; lōge alienissimā crudelitātē labi coacta ē. Mutuādū. Quia nō suū erat crudelitate uti sed a barbara & imāi gēte p̄ tpe sibi

sto: qd uolebat oēs occidi & p̄ scelere pœnam luere. Ac de u. qd se i māifesti? piculū irruere uidebāt. iō ferociores facti locū recepunt. nihil. n. magis ualet ad difficilima obtinēda q̄ de spatio uitæ: un Ver. Vna sal? uictis nullā spare salutē. Hūanæ igit: Ex quo iqt cognosci pōt necessitatē eē: q hoies ibeciles facit esse fortes. Cōtrebiā. Verusti codices aliquot hnt Trebiā Corneli? Nepos apd Cōtrebiā oppidū cohortes loco pulsas: redire & locū recipe iussit. oppidi Cōtrebiæ Liui? i Hispaia: mētiōe meminuit. ut hic appeat ip̄ressoris ei? iscitia: q Cornelii nepotis opusculū Suet. uideat. is oppidū Cātabriæ p̄ Cōtrebiā substituit: ipudētissim? in sceuolæ cognomēto qd ē Cord? i Decii patris historia q̄ cū Cossō confusa citra mētionē Decii pri? erat: itē Decii filii: q p̄ initia statū legebat iuersa: i Noie Duellii: Calatini: Calpurnii flāmæ: Nabidis Ortiagōtis & aliis cētū Castigatiōes lani sequit: & i eū facit argutias acsi Trāquilli lucubratiōes in Corneliū temere trāsferat. Hoc ueq; sit nisi luce clari? in huius operis calce demonstrauero: Cornelii Nepotis esse non Tranqlli: sicut is stultissime suspicā.

N eadē p̄. Fa. Ma. hic p̄erat eidē puincia. i. Hispaia: q cū totā pœne Romāo subegisset ip̄erio oēs q ad hostes trāsferat captos p̄cis manibus dimisit: q tā & si natura māsuētioris eēt ingenii: tñ ut cæteris terrorē incuteret: ne tale aliqd facere auderēt: uoluit illos ap̄utatis māibus exēplo cæteris eē. Tātisper. Dū uidearet disciplinā militarē. Seueritatē: inter seuerū comē & crudelē hoc interest. Seuerus dī rigidus: q nec p̄ce: nec p̄cio: nec misericordia pōt a iusticia deduci. & iterptat q̄ si sequēs ueq; Comis uero dī. is q seueritatē hēt cū qdā māsuētudine cōiūctā. Crudelis ē q p̄ter iusticiā & eq̄tatē grassat in oēs. Omniū. n. Nā Hispaia totā. Q. Fabi? ip̄erio suo subegit. Vt trūca p̄ se. Hoc iō fecit ut exēplo illi cæteris forent dū māus p̄cisas p̄ se ferrēt. Rebelles itaq; q belū renouare uoluerūt: nā rebelles dīr cōtumes: eo q ducis ip̄io pere recusāt. Distractæ: Amputatæ. Documento: Exēplū cæteris p̄buerūt: ne tale qcq; facere molirent. aut auderent.

N ihil mitius supiore Africāo: q̄ si minus mixt sit hæc seueritatē i cæteris fuisse. cū hoc idem a Scipioe Africāo factū fuerit quo nōo m̄tior. Nam cū Carthaginēses bello uicisset: urbēq; eorū coepisset: oēs q ab exercitu Romāo ad hostes trāsferat cū in potestatē suā redigisset. aspersus in Romāos aiaduertit q̄ in ex-

THE.

OLI

Rebel
lis

OLI

mutuo suscipiendū eē existimauit: tātis per dū uiolatā militarē disciplinā merito supplici gñe uindicare. **I**nsultare, Per derisionē inuadere: p̄ cauillationē irridere. **A**d eas, externa: hoc ē de his dicere q̄ nō fuerūt Romāi in edēdis populorū spectaculis. Quia in ludis q̄ populo edebant̄ plerūq̄ faciebāt cāes & uenatores p̄seq̄ feras. Vñ Ter. Lauinio aduersario suo obiecit, q̄ in comœdiā tragœdiæ portēta iduxerit adolescētulū ceruā uidere fugiētē: & sectari canes & eā plorare ut subueniat sibi. **M**artialis & Iuue. de theatriali uenatiōe multa dicūt. **E**t. L. Paulus. De hoc satis supradictū ē in capitu. de omnibus, q̄ bellū macedonicū extra ordinē huic senatus decreuerit q̄ cū summa

Paul⁹
Aemi/
lius

OLI,

L Vci⁹ Martius Tribun⁹ Mi. Pub. & Cn. Scipiōes diu in hispāia p̄tra carthaginēses bella feliciter gesserūt: carthaginēses Asdrubalē & Mago nē aduersus eos cū magnis copiis miserunt: & cū eos Romāi aliquādiu p̄secuti eēt: illi uero se in tutiora loca recepissent & nōnunq̄ pauci Romāi ex multis uictoriā reportassent: Celtiberi q̄ cū Romāis erāt p̄cio corrupti ad carthaginēses defecerūt: & forte diuisis exercitibus duo fratres bifariā bellū gerebāt: ut tādē aliq̄n do ei finē imponerēt, sed destituti a celtiberis in qb⁹ spes maxia erat uictoriæ (q̄ppe q̄ supra xxx. milia eēt) intra paucos dies ab hostibus oppressi sunt: & duo īperatores Romāi cū magna pte exercitus deleti sunt: q̄ reliquū fuit uirtute. **L.** Martii Tribuni militū in unū coactū est: & dux ē a militibus electus, q̄ cū intellexisset hostes ob rē bene gestā lætitiā agitātes: q̄si oēs Romanorū copias deletas crederēt: & p̄pterea se negligēter haberēt milites ad conuentionē uocauit: & adhortatus eos ad hostes inuadēdos cū inter cōcionādū (ut dixi in capitulo de omnibus) subito flāma e capite eius emicuiisset læti milites omē acceperunt, & ducē Martiū secuti ad castra hostiū: eos cibo somnoq̄ oppressos cōfecerūt. hic ergo Martius cū de rebus gestis ad senatū scriberet hoc Titulo usus est. **L.** Martius p̄p̄rator. **S. P. Q. R. S. P. D.** quo genere tituli cū senatus ulterius uti noluit: ut cū tribunus creatus esset a populo: se p̄p̄ratorē diceret q̄ id a militibus accepisset. **A**dulandus, hoc uerbum apud ueteres commune fuit sicut multa alia teste Prisciāo.

Mar/
tius
apud
Hispa
niam

OLI,

Arentino bello. Cū Tarētini bellū cū Po. R. haberēt Pyrrhū regē epyrotarū in Italiā acciuerunt, quo in bello attritæ primo sunt uires Populi. **R.** cū igit̄ Pyrrhus magnū numerū captiuorū cepisset sine redēptione oēs Po. R. cōdonare uoluit, in quo sentētia Appii claudi cæci fuit ne reciperent̄ pristino statu igit̄ q̄ eq̄tes fuerāt in peditū numerū: q̄ pedites in funditorū alas trāscripti sunt: & aliis cōditionibus alligati: unde Frontinus li. iiii. ca. i. Appii claudii sentētia senatus eos q̄ a Pyrrho rege Epirotarū capti & postea remissi fuerūt eq̄tes ad pedites redegit: pedites ad leuē armaturā oib⁹ extra uallū iussis tēdere dōec bina hostiū spolia singuli referret̄. **M**agnū can. Fuerūt. at̄ ducēti teste Iustino li. xviii. q̄ inq̄t Pyrrhus ducētos captiuos milites gratis Romā remisit ut cognita uirtute eius Romāi cognoscerēt liberalitatē. **M**eruerant: militauerāt. **L.** uere merent paruo. **T**enderēt. **T**entoria haberēt. **V**er. hic sæuus tēdebat Achilles. **V**allo & fossa. **V**olebat ipsos hostibus expositos esse. **E**x pellibus, sed ex tela tñ. **Q**uibus supplicis

Et. **L.** Paulus Perse rege supato eiusdē generis & culpæ hoies elephantis p̄terēdos substrauit: utilissimo q̄dem exēplo: si tamen acta excellētissimorū uiroꝝ humiliter æstimare sine insolentiæ rephensiōe permittit̄. **A**spero. n. & abscisso castigationis genere militaris disciplina indiget: quia uires armis cōstat: quæ ubi a recto tenore descuerint: oppressura sunt: nisi opprimantur.

De. **L.** Martio tribuno militum.

S Ed tps est eorū quoq̄ mētionē fieri q̄ iā nō a singulis: uerū ab uniuerso senatu p̄ militari moꝝ obtinēdo defēdēdoq̄ administrata sūt.

L Vci⁹ Marti⁹ tribun⁹ militū: quū reliq̄as duorū exercitū: Publii & Cnei Scipionū: quos arma punica ī hispania absumpserāt: dispersas mira uirtute collegisset: earūq̄ suffragiis dux esset creatus senatui de rebus actis a se scribēs in hūc modū orsus est. **L.** Martius p̄p̄rator. cuius honoris usurpatione uti eū patribus. **C.** nō placuit, q̄a duces a populo nō a militibus solēt creari: quo tpe tā angusto tāq̄ graui p̄pter immane. **R. P.** damnū etiā tribunus militum adulandus erat: quoniam quidem ad statum totius ciuitatis corrigendum unus suffecerat: sed nulla clades nullum meritum Valentius Militari disciplina fuit.

S Vccurrebat. n. illis q̄ aiōsa leueritate Tarētino bello maiores eorū usi fuissent. in quo q̄ssa tis & attritis. **R. P.** uiribus: quū magnū captiuorū ciuū suorū numerū a Pyrrho rege ultro missum recepissent decreuerūt: ut ex his q̄ equo meruerāt: peditū numero militarēt: q̄ pedites fuerāt in funditorū auxilia transcriberent̄: ne ue q̄s eorū intra castra tenderet: ne ue locū extra assignatū uallo: aut fossa cigeret: ne ue tētorū ex pellibus hēret: recursum autē iis ad pristinū militiæ ordinē p̄posuerūt: si quis bina spolia ex hostibus tulisset: q̄bus supplicis compressi ex deformibus Pyrrhi munusculis: acerrimi hostes extiterunt.

His inq̄ legib⁹ & cōditiōibus tā asperis milites illi q̄ munuscula fuerāt pyrri idē illius acerrimi hostes fuerūt, Arē irā senatus: Frōtinus li. iiii. ca. i. Fulvio & Appio Claudio Coss. milites ex pugna canēsi i Sicilia a senatu relegati postulauerūt a cōsule M. Marcello ut i p̄lū ducerent: ille senatū cōsuluit: senat⁹ negauit sibi placere cōmitti his rēp. quā deseruissent. Marcello tū cōmisi facere qd̄ uideret: dū ne qs eorū mūnere uacaret: ne ue donaret: ne ue qd̄ p̄miū ferret: aut i Italiā deportaret: dū poeni i ea fuissent. Liuius, legatis militū q̄ relegati postulabāt ut i p̄lū ducerent. Marcell⁹ id nec iuris nec p̄tatis suae eē dixit: senatui scripturū se: oīaq̄ de snia pat̄e factū eē, litterae ergo Marcelli ad nouos cōsules allatae ac p̄ eos i senatu recitatae sunt, q̄sultusq̄ de his litteris ita decreuit senat⁹, militib⁹ q̄ ad cānas cōmilitones suos pugnātes deseruisset senatui nihil uideri rēp. cōmittēdā eē: si M. Claudio p̄cōsuli aliter uideret faceret qd̄ e re publica fideq̄ sua duceret: dū ne qs eorū mūnere uacaret: ne ue dono militari uirtutis grā donaret, nō i Italiā deportaret: dōec hostis i terra Italia eēt, & Distrixit, nudauit trāslatio sumpta a gladio, & Ultra mon. cō. Quia q̄ditiōes illoꝝ morte ip̄a atrociores fuerūt, & Munere ua. Dū ne qs illoꝝ uacationē haberet militiae uidelicet ut semp militiā gereret, & Aut do, ut si eēt fortiter gessisset nullo mūnere militari dōaret, & Sic ener. Sic uiriles & uirtute p̄stātes molles & effoeminatos odisse solent: q̄a Romani semp uiriles fuerūt.

OLI

P Arē irā aduersus illos Senat⁹ distrixit: q̄ ap̄d Cānas. R. P. deseruerāt. Nā cū eos grauitate decreti ultra mortaliū conditionē relegasset: acceptis a M. Marcello lris ut eorū sibi opa ad expugnationē Syracusanorū uti liceret: rescripsit idignos eē q̄ i castra recipient. Ceterū se ei p̄mittere ut faceret qd̄ expedire. R. P. iudicasset: dū ne qs ex eis mūnere uacaret: aut dono militiae donaret: aut in Italiā donec hostes in ea essent: accederet. Sic enerues aīos odiisse uirtus solet.

A Ge q̄ grauitate senat⁹ tulit q̄. Q. Petiliū cōsulē fortissime aduersum ligures pugnāte occideri milites passi eēt: legiōi: neq̄ stipēdiū āni p̄ceder: neq̄ aera dari uoluit: q̄a p̄ salute i peratoris hostiū telis se nō obtulerāt. Idq̄ decretū āplissimi ordinis speciosū & aeternū Petiliū monumētū extitit: sub quo i acie morte: in curia ultiōe clari cineres eius acquiescūt.

C Onsimili aīo quū ei Hānibal sex milia romanorū q̄ capta i castris hēbat redimēdi potestāte fecisset: cōditionē spreuit. mēor rātā multitudinē armatorū iuuenū: si hōeste mori uoluisset turpiter capi nō potuisse. quorū nescio utrū maius dedecus fuerit q̄ p̄ria spei: an q̄ hostis metus nihil i his reposuerit: hāc p̄ se: ille ne aduersus se dimicaret pui ducēdo.

S Ed quō aliquoties senat⁹ p̄ militari disciplina seuerē excubuerit: nescio an tunc p̄cipue quū milites q̄ Rhegiū iniusto bello occupauerāt: mortuoq̄ duce Bubelio. M. Cesiū scribā eius sua spōte impatorē delegerāt carcere iclusit: ac. M. Furio Flacco tribuno pl̄bis denūciāte: ne i ciues romāos aduersus morē maiorū aiaduenteret: nihilominus p̄positū executus ē. Ceterū quo miore cū inuidia id pageret q̄nq̄genos p̄ singulos dies uirgis caesos securi percuti iussit eorūq̄ corpa mandari sepulturae: mortēq̄ lugeri uetuit.

Externa exempla.

M Eniter hāc. P. C. si carthaginensiu senatus i militiae negociis p̄curādis uiolētiā itueri uelimus: a quo duces bella prauo cōsilio gerentes: eēt si prospera fortuna subsecuta eēt cruci tamē affigebant: qd̄ bene gesserāt deorū immortalīū adiutorio: quod male commiserant: ipsorum culpā imputantes.

iussu ducis diripuerat aiaduersum ē ita ut q̄ttuor milia tradita custodiae necarent. p̄terea senatus cōsulto cautū: e ne quē ex eis sepelire aut lugere fas eēt, abreuiator Liuii: nō Romāos sed cāpāos fuisse dicit. Cāpana inquit legioꝝ

rū se: oīaq̄ de snia pat̄e factū eē, litterae ergo Marcelli ad nouos cōsules allatae ac p̄ eos i senatu recitatae sunt, q̄sultusq̄ de his litteris ita decreuit senat⁹, militib⁹ q̄ ad cānas cōmilitones suos pugnātes deseruisset senatui nihil uideri rēp. cōmittēdā eē: si M. Claudio p̄cōsuli aliter uideret faceret qd̄ e re publica fideq̄ sua duceret: dū ne qs eorū mūnere uacaret: ne ue dono militari uirtutis grā donaret, nō i Italiā deportaret: dōec hostis i terra Italia eēt, & Distrixit, nudauit trāslatio sumpta a gladio, & Ultra mon. cō. Quia q̄ditiōes illoꝝ morte ip̄a atrociores fuerūt, & Munere ua. Dū ne qs illoꝝ uacationē haberet militiae uidelicet ut semp militiā gereret, & Aut do, ut si eēt fortiter gessisset nullo mūnere militari dōaret, & Sic ener. Sic uiriles & uirtute p̄stātes molles & effoeminatos odisse solent: q̄a Romani semp uiriles fuerūt.

A Ge quā. f. natus tulit. De hoc i capitulo de ominib⁹ abūde satis dictū ē. nā hic Q. Petilius fuit q̄ dixit hōste laetū capiā. s. mōtē ubi fortiter pugnādo occubuit Frōtinus li. iiii. ca. i. cū a liguribus i p̄lio. Q. Petilius interfectus eēt decreto senatus uti ea legio in cuius acie cōsul fuerat occisus: tota in frequēs referret: stipēdiū ei nō daret annuū: aera rescinderent. & Nec stipēdiā p̄cōsequētis anni. Neq̄ aera dari. q̄ meruerāt: duplici ergo stipendio priuauit. & In curia ultiōe. Propter decretum amplissimi senatus.

C Onsimili aīo. Liui⁹ deca. ii. punici belli: Hānibalē dicit fm̄ p̄sperā ad cānas pugnā: captiuos Romānos: qd̄ nūq̄ antea fecerat bēigne satis fuisse allocutū: eisq̄ se redimēdi p̄tāte fecisse p̄ciū cōstituisse i capita. eq̄ti q̄ngenos q̄drigatos numeros: tricenos pediti: seruo terdenos: & q̄q̄ aliquid adiciebat eq̄tibus ad id p̄ciū: quo pepigerāt dedētes se: laetos tū quācūq̄ q̄ditiōne accepisse: romāq̄ legatos misisse: senatū nō redimēdos cēluisse. dissuadēte i primis. T. Manlio torq̄to priscae & nimis durae seueritatis uiro. q̄ p̄ter alias rōnes: eorū ignauitā i seclat⁹ illā afferebat: qd̄ cū. P. sempronio tuditano: aufugerē potuissent & noluisse. Cice. officioꝝ li. ultimo circa finē. Octo hoīum milia iqt̄ tenebat hānibal: nō quos i acie cōpisset: aut q̄ piculo mortis diffugisset. s. q̄ relictū i castris fuisset a Paulo & Var. psule: eos senatus nō cēluit redimēdos cū id pua pecūia fieri potuisset: ut eēt i sitū militib⁹ nr̄is aut uicerē aut emori. & Sex milia Romanorū: i nūero dissentit a C. & a Liuiō q̄ octomilia fuisse dicit. & Ille ne. a. se. Ne p̄ ut potuit apte hoc loco. & Qui rhe. in. b. Frōtin⁹ eodē lib. & capi i legiōe inq̄ q̄ rhegiū opp̄idū in-

OLI

Qu. Petili⁹ Coss. a liguribus interfectus

OLI

rhégiū occupauerat obfessa feditione facta securi percussa ē. Eorūq; corpora. Ad mortē usq; seuire tolerabile ē, ultra mortē inhumanū, sicut de Achille legi q̄ i hēctore mortuū se uiuit. Ven. Ter circū iliacos raptauerat hēctora mu- ros. Exanimūq; auro corp⁹ uēdebat Achilles. Inculcādo: igerēdo. Vt sp̄. Pœ. im. Ex eo inq; dicebat magis impatorē q̄ hostē metui debere: significat fore ut uitā quā hōeste pugnādo effundere dubitassent: eā p̄ pœna deli- cti turpiter amitterēt: hoc ēt Frōtinus Clearch⁹ dux lacedæmoniorū exercitui dicebat: ipatorē plusquā hostē metui debere: significās eas q̄ i plio dubiā mortē timuissent certū si uixissent de se māere suppliciū, ut intelligerēt sibi post plū mortē certā expectādā eē. Mē- nage deliciae mēores. Legi q̄ mē qdā cū Di- ropetriō filiū audisset ignauū & mēe idignū: illū suis māibus extinxit, uñ & uersus constat Hūc timidū mē Diropetriō ipsa necauit. Nec dignū mēe: nec lacedæmōiū. Mēs at filios in plū exeuntes breuibus admōebāt dicētes: aut hūc aut in hoc, uidelicet uel hūc clipeū referas uiuus uel i hoc mortu⁹ referaris. Fauces pō. s̄. De hoc ait Cui orōne p̄ archia poeta: popu- lus, n̄. Romāus apuit lucullo iperante pōtū: & regis opib⁹ quōdā & nā regiōis uallatū, nā lu- cullus cōtra Mithridatē regē pōti missus ē: & uictoriae aditū patefecit: quā amplā postea Pō- pei⁹ cōsecutus ē. Validissimāq; gē. Qu. Fla- min⁹ in graciā missus eā uniuersam Romāo subegit ipio, & liberā eē uoluit uñ cū p̄co ius- sus eēt ad hāc uocē cāere, uidelicet ut graciā li- berā eē nūciaret, tāt⁹ dī clamor subsequit⁹: ut aues supra uolātes hoc clamorē repussae i ter- rā plapsae ceciderūt: ut supra notatū ē. Parua Romuli casa. Tuguriū illud in quo Romul⁹ adhuc pastoralem uitam agens. dicitur habi- tasse quod postea Ro. refecerūt suo tempore in parentis sui memoriam sempiternam.

THE. Quo tpe Pyrrhus Epirotarū Rex in Italiā copias traiecit: aduētū ei⁹ deterriti Rhegini: simul q; Carthaginēses tūc mari dominantes metuebāt. P. R. opē atq; præsidiū postularūt. Missi a rōanis ad eos milites aliq̄diu Urbē tu- tati: fidē ciuitati seruauerūt. Erāt nūero q̄tuor m. hoīum: qb⁹ duces p̄erāt Deci⁹ & Cāpūs. Sed tādē Mamertinorū exēplo p̄moti: & eos tāti facinoris cōspiratores habētes: ipi quoq; Rheginis fidē uiolant: tū rei oportunitate: tū Rheginorū opulētia pellecti: ciues alios ex ur- be depellūt: alios cedūt: deniq; ut Mamertini Messanā: ita Rhegiū detinet. Romāi & si hāc Rheginorū calamitatē graui & iniquo aīo fer- rēt: superioribus tñ bellis occupati: subsidiū fer- re nō poterāt. Cōfecto demū bello Rhegiū p̄- fecti: urbē obsederūt: ac tādē expugnarūt iter- fectis cōpluribus q̄ in ipsa ēt uictoria p̄scii: qd passuri foret: si sup̄uierent: usq; ad extremū fortissime repugnarūt, trecēti solū uiui i ptātē redacti: quos romā euestigio missos Coss. i fo- rū p̄duci ac uirgis cædi: & tādē i m̄ priāe mo- rē: securi p̄cuti fecerūt. quo & illi scelerati faci- noris pœnas darēt: & ipsi suā erga socios fidē: q̄tū fieri posset cōfirmarēt. hāc hist. Polybi⁹.

OLI. **Triū- phādi- us** B leuia plia iperatores triūphos. Trāsit ad capitulū de triūphis & ostēdit iperatores Romāos nō nisi de maximis uictoriis triūphasse: nā lege cautū erat: ne cui triūphus decerneret nisi q̄nq; milia hostiū una acie p̄strauisset. Erāt at triū- phus maxius honor q̄ dabat ipatorib⁹ Rōanis q̄ q̄tuor albis eqs inaurato curru iunctis capite laurea coronato: i capitolū uehebant, p̄cedētibus captiuis catenatis & p̄eunte senatu: i louis oprimi maximi tēplū deue- cti: i molato tauro albo ad pprias aedes redibāt q̄ at prius i urbe romana triūphauerit uaria ē scriptorū. Inīā, nā ali- camillū: alii targniū p̄scū: alii Valerū publicolā fuisse tradūt. Oblitterare: obliuioi tradere: delere. Fulca ē

De Clearcho.

 Learchus uero lacedæoniorū dux egregio di- cto disciplinam. militiae cōtinebat. itentidem exercitus sui auribus inculcando. a militibus imperatorē potius: q̄ hostē metui debere. quo aperte denunciabat futurum: ut spiritū pœnæ impenderent: quem pugnae acceptum ferre dubitassent.

 Dq; a duce p̄cipi nō mirabant: mīnāq; blādi- tiarū mēores: q̄bus exituros eos ad pliadū mo- nebāt: ut aut uiui cū armis i cōspectū earū uē- rent: aut mortui in armis referrent. hoc intra domesti- cos parietes accepto signo: spartanæ acies dimicabant. Sed aliena p̄spexisse tantūmō satis est: cū ppriis mul- toq; uberioribus & felicioribus exēplis gloriari liceat. disciplina militaris acriter retēta principatū Italiae Ro- māo impio peperit: multarū urbiū: magnorū regū: ua- lidissimāq; gentiū regimē largita est. fauces pontici si- nus patefecit: alpium tauriq; montis conuulsa claustra tradidit: ortumq; e parua Romuli casa totius terrarū orbis fecit culmen: ex cuius sinu quoniā oēs triumphī manarūt: sequit⁹ ut de triūphādi iure dicere incipiam.

De iure triumphandi. Cap. III.

 B leuia plia qdā iperatores triūphos sibi decerni desiderabāt: q̄bus ut occurreret le- ge cautū ē: ne q̄s triūpharet: nisi q̄nq; mi- lia hostiū una acie cecidissent. Nō. n. nūe- ro sed gloria triūphorū excelsi⁹ urbis nr̄ae futurū decus maiores existimabāt. Ceterū ne tā clara lex cupiditate laureæ obliteraret: legis alterius adiutorio fulta est: q̄ .L. Marius. & .M. Cato tribūi plēbis tulerūt: pœnā. n. imperatoribus mināt: q̄ aut hostiū occisorū in plio: aut amissorū ciuiū falsum numerū litteris senatui ausi eēt referre. lubetq; eos quū primū urbē intrassent apud q̄- stores urbanos iurare de utroq; numero uere ab his se- natui esse scriptum. Post has leges iudicii illius tempe- stiuā mentio introducetur. in quo de iure triumphādi inter clarissimas personas & actum & excussum est.

Vtatius Catulus cōsul: & Q. Valerius p̄tor circa siciliā i signē p̄enor: classem deleuerāt: quo noīe lutatio cōsuli triūphū senat⁹ decreuit. Quū at Valerius sibi quoq; eū decerni desideraret: negauit id fieri oportere lutatius: ne in honore triūphi minor p̄tās maiori æq̄ret: p̄tinaciusq; p̄gressa cōtētiōe Valerius sp̄sioē Lutatiū puocauit: nō se petiturū triūphū nisi suo ductu p̄uica classis eēt opp̄ssa: nec dubitauit restipulari Lutati⁹. Itaq; iudex iter eos cōuenit Attilius Calatinus apud quē Valerius i hūc modū egit. Cōsulē ea pugna in lectica claudū iacuisse: se at oībus ip̄eratoriis partibus functū. Tūc Calatinus priusq; Lutatius cām suā ordiret: q̄ro inq; Valeri a te si dimicādū nec ne eēt cōtrariis iter uos sentētiis discedissetis: utrū quod Cōss. an qd̄ p̄tor imperasset: maius habiturū fuerit momētū. Respondit Valeri⁹ nō facere se cōtrouersia: qn̄ priores p̄tes cōsulis eēt futura. Age deinde inq; Calatin⁹. Si diuersa auspicia accepissetis: cuius magis auspicio staret. Itē respōdit Valerius cōsulis. Iam me Hercule inq; Quū de ip̄erio & auspicio inter uos disceptationē suscepisti: & tu utroq; aduersariū tuū superiōrē fuisse fatearis: nihil ē qd̄ ulterius dubitē. Itaq; Lutati (q̄uis adhuc tacueris) secūdū te litē do. Mirifice iudex q; in māifesto negotio t̄ps teri passus nō ē. p̄babilius Lutatius q; ius amplissimi honoris cōstāter defendit. Sed nec Valerius qd̄ē improbe: q̄a fortis & p̄spere pugnae ut non legitimū: ita dignum se p̄miū petiit.

De Cn. Fulvio Flacco.

Vid facias Cn. Fulvio Flacco: q; tā expetēdū aliis honorē triūphi decretū sibi a Senatu obres bene gestas spreuit: & repudiavit: nimisq; nō plura p̄cerpēs q; acciderunt. Nā ut urbē intrauit cōtinuo q̄stioē publica afflictus: exilio mulctatus ē: ut si quid religionis insolentia commisisset: p̄cena expiaret.

De Q. Fulvio.

Sapiētiores igit. Q. Ful. q; Capua capta & Liuius Opimius q; Fregellanis ad deditioē cōpulsis triūphādi potestātē a Senatu petierūt: Vterq; editis opibus magnificus: sed neuter petita rei cōpos. Nō qd̄ē inuidia patrū. C. cui nunq; aditū in curia esse uoluerūt: sed summa diligētia obseruādi iuris: quo cautum erat: ut pro aucto imperio: nō pro recuperatis quæ. P. R. fuissent triumphus decerneretur. Tantum enim interest adiicias aliquid an detractum resti-

ne dubio abūdat, sensus, nā superiori p̄det nimisq; nō plura facies q; acciderūt. Quæstioē publica, q̄a in iudiciū accitus est q; oppidāos in deditioē accipere noluisse: qd̄ cōtra religionē esse uidebat. Mulctatus, punitus. Expiaret, purgaret. Insolentia, qua triumphum contempsisse iudicatus est huius, insolentia reus exilio damnat.

Nec enim lex illa p̄ se satis ualida erat, potuissent enim imperatores cupiditate triumphifalsum occisoz hostium numerum referre.

Vtatius Catul⁹ cō. Hic cōtra p̄nos siciliā inuadētes missus ē q; cū nauali p̄lio itereffe n̄ posset p̄ mala corporis ualitudinē. Qu. Valerius p̄tor classem hostiū deleuit, tpe quoq; cōsulatus lutati diuersæ aquar: igniūq; clades pene urbē absumpserūt. Restipulari, Stipulari significat stipē hoc ē pecuniā obligare: tractū at ē a stipe q; species erat Numismatis: Stips at dicta ē a stipādo: nā antiq; pecuniā p̄sare nō numerare solebāt: quā pecuniā æs graue Liuius appellat, & Plin. l. xxxiii. militū inq; stipēdionū hoc ē stipis p̄derādæ: p̄satores libripēdes dicunt, uñ ēt noīa nummis remāserūt ap̄ antiq; quos a pensatiōe sicut assis dodrans quadrans uncia minā denarius & similia, ergo pecuniā nō in loculis seruare solebāt: sed i thesauris stipare & cōdesare, nā stipare ē i locū angustū reponere, ergo restipulari est retro se obligare, cōtra sp̄sionē a Valerio factā pecuniā obligare. Cōuenit, placuit, iudex Attilius Calatinus. Hic cōsul cū a p̄enis i locū circūfessum temere exercitū duxisset. M. Calpurnii tribuni militū uirtute & opa euasit, q; cū trecētis militib⁹ eruptiōe facta hostes i se p̄uerterat oēs. De Attilio Calatino Cic. i Catōe maiore. Quāta auctoritas fuit in Lucio Cæcilio Metello, quāta in Attilio Calatino, i quē illud eulogiū unicū primatiū populi fuisse uir, notū ē carmē icisum in sepulchro. Claudū, q̄a consul morbo erat implicitus: missus ē hic Valerius p̄tor. Vtrū an nō, Tātū ualet nec ne. Litē do, dico, & est uerbū iuris uerbi significatio ēt apud gramaticos inuenit. Ver. Sed tñ iste deus q; sit da tityre nobis: ergo dare litē est ius disceptationis dicere. Vt non legitimum. Quia sibi lege non debebatur, sed consuli.

Vid facias, Cn. Fulvio Flacco. Hic Fuluius flaccus triūphū cōtēpsit. Qui priō subegit Vareolos i illyricō: deinde alio tpe alpinos ligures domuit: missus quoq; i auxiliū massiliēsiū aduersus Saluos gallos q; fines massiliēsiū depulabant: demū cū ætolis bellauit q; cū abraciā ciuitatē eoz diu machinis expugnare tēprasset: nec eā cape posset: ad extremā necessitatē oppidani cōpulsī supplices cōsulē orarūt: ut eos i deditioē accipe uellet: qd̄ ille oīno facere recusauit: nec prius flecti potuit q; p̄tib⁹ rhodii cuiusdā Attici a senatu ip̄etratū est: ut eos i deditioē acciperet: qd̄ grauiter tulit senatus, uisus ē, nā cōtra religionē fecisse: supplices in deditioē uēire uolētes repudiā. Ob res bñ gestas. Quia oēm Aetoliā Romāo subegit ip̄erio. Nimisq; nō, p̄p̄q; ac. Quasi mēs eius p̄saga eēt futuri q̄a uidelicet post triūphū mulctatus eēt exilio si triūphasset. Percerpēs, Si-

OLI, **S**apiētiores igitur, Qu, Ful. & L. Opimius, His triūphus a senatu denegat⁹ ē q̄ q̄cqd p̄ eos gestū fuerat ad accessione īperii nō ptinebat, nihil n̄ īperio ro. p̄ ip̄os aditū: sed restitūtū fuisse uidebat q̄d amissū fuerat: triūphare at̄ nō nisi q̄ īperii auxissent lege licebat, & Proben⁹ nūc, Hirōia ē: nā dānat duces q̄ ex mīnima uictoria triūphū petebāt, & Cui⁹ libet, & nimia cuiusq̄ laudis, & Ex desertis mōtib⁹ q̄d modicæ laudis ē: nā pugnare ubi nēo resistit nulla difficultas ē, & Myoparonū, nauū pyratice, Myoparo dī Scapha, i, nauicula & nauis piratica, uñ & ip̄i piraræ Myoparōes aliq̄ndo dūn, & Ramulos, Diminutiuo utit: ut laudē eoz̄ puā

tuas: q̄tum distat beneficii initium: ab iniuriæ fine.

De. P. Scipione & M. Marcello.

Quin et ius de quo loquor sic custoditū est ut P. Scip. ob recuperatas Hispanias. M. Mar. ob captas Syracusas triūphus nō decerneret: q̄ ad eas res gerēdas sine ullo missi erāt magistratu. Proben⁹ nūc cuiuslibet gloriæ cupidi: q̄ ex desertis mōtib⁹: myoparonūq̄ piraticis rostris laudis inopes: laureæ ramulos festinabūda māu decerpserūt. Carthaginis īperio abrupta Hispania & Sicilia caput abscissum Syracusæ: triūphales iūgere currus nequerūt, & q̄bus uiris: Scipioni & Marcello: quoq̄ ip̄a noia instar sunt æterni triumphī, sed clarissimos solidæ ueræq̄ uirtutis auctores humeris suis salutē priæ gestātes: & si corōatos intueri Senatus cupiebat: iustiori tamē reseruādos laureæ putauit. His illud subnectā. Moris erat ab imperatore triūphū ducturo consules iuitari ad cœnā deinde rogari ut uenire sup̄sedeant. ne q̄s eo die quo ille triūphauerit maioris in eodem cōiuiuo sit imperii. Verū quis q̄s p̄claras res maximeq̄ utiles. R. P. ciuili bello gessisset: Imperator tamē eo noie appellatus non ē. neq̄ ullæ supplicatiōes decretæ sunt: neq̄ aut ouauit aut curru triūphauit. q̄a ut necessaria istæ ita lugubres semp̄ existimata uictoriae sunt. utpote nō externo: sed domestico parte cruore. itaq̄ & Nafica Tiberiū. gracchum. & Opimius. C. Gracchi factiones mœsti trucidarunt.

De. Q. Catulo.

Quintus Catulus. M. Lepido collega suo cū oībus copiis seditionis extincto: moderatū p̄ se ferens gaudiū in urbē reuertit. C. etiā Antonius Catilinæ uictor abstersos gladios in castra retulit.

De. L. Cinna & C. Mario.

Lucius Cinna & C. M. hauserāt q̄dē auidi ciuile sanguinē: sed nō ptin⁹ ad tēpla deoz̄ & aras tetēderūt.

De Sylla.

Am. L. Syl. qui plurima bella ciuilia cōfecit. cuius crudelissimi & insolentissimi successus fuerūt: quum consumata atq̄ constricta po-

OLI, **S**apiētiores igitur, Qu, Ful. & L. Opimius, His triūphus a senatu denegat⁹ ē q̄ q̄cqd p̄ eos gestū fuerat ad accessione īperii nō ptinebat, nihil n̄ īperio ro. p̄ ip̄os aditū: sed restitūtū fuisse uidebat q̄d amissū fuerat: triūphare at̄ nō nisi q̄ īperii auxissent lege licebat, & Proben⁹ nūc, Hirōia ē: nā dānat duces q̄ ex mīnima uictoria triūphū petebāt, & Cui⁹ libet, & nimia cuiusq̄ laudis, & Ex desertis mōtib⁹ q̄d modicæ laudis ē: nā pugnare ubi nēo resistit nulla difficultas ē, & Myoparonū, nauū pyratice, Myoparo dī Scapha, i, nauicula & nauis piratica, uñ & ip̄i piraræ Myoparōes aliq̄ndo dūn, & Ramulos, Diminutiuo utit: ut laudē eoz̄ puā admodū ostēdat eē, & Festinabūda, q̄a nōdū res gesserāt q̄bus merito sibi triūphus decernat. & Abrupta adēpta, & Eo noia, ea d̄ cā, & Ouās: ouabat q̄ hostes in fugā uertisset, q̄ at̄ ouabat equo albo p̄ urbē uectus ī capitolium ascēdebat & ibi ouē sacrificabat, uñ ouare dictū ē ut Ser. placet, Festus Pōpe. dicit ouare dictū eē a uoce eoz̄ q̄ ouatē subsequēbāt, & Itaq̄ & Nafica tibe, gracchū. De cæde gracchoz̄ satis supra dictū est ī cap. de somniis, Metellus uero simili mō Opimiū necauit, Qu, Catull⁹ & M. Lepid⁹ cōsules creati erāt: s̄d cū M. Lepid⁹ acta, L. Syllæ rescidere uellet & ab eo p̄scriptos ī ciuitatē restitui, & eoz̄ bōa q̄ Sylla & populo & amicis suis dōauerat ip̄is reddi, Q. Catul⁹ ex cōsensu bonoz̄ resistebat actiōib⁹ illi⁹, cū igit̄ actiōib⁹ obtinere nō posset q̄d cupiebat, ī Aethruriā p̄fect⁹ in gētes ibi copias cōparauit q̄tra quē missi sunt, Q. Catul⁹ & Cn. Pōpe⁹, illū haud ita multo post fuderūt atq̄ fugarunt ille rursus se in Aethruriā: deinde in Sardiniam contulit, & ibi morbo & p̄stilentia periit, Luca, ut Catulo iacuit lepidus, & Abstersos gladios, Quasi ciuilem sanguinem abhominaretur.

THE, **E**t opimi⁹, C. Gracchi factiōes, Satis ex An n̄o Floro cōstat & Appiāo, C. Gracchū fretū comitū māu fatale familiæ suæ capitolium iuasisse inde proximorū cæde depulsum quō se in Auentinum recepisset: idē quoq̄ obuia Senatus manu ab Opimio consule oppressum.

OLI, **M**aria nū bel lum **U**ici⁹ Cī, & C. Mari⁹, Hi urbe eiecti diuersis factiōib⁹, hic a Sylla: ille ab Octauiō puo t̄pis ītersticio: cōparatis atq̄ p̄uictis exercitib⁹ priæ bellū itulerūt, nā cū Mari⁹ carcer liberat⁹: ut ī ca, de om̄ib⁹ plāi⁹ uidim⁹: se ī aphricā cōtulisset audissetq̄ rōæ seditionē ortā eē īter Cinna & Octauiū: utpote uir bellicosissim⁹ ex mauriis egtes ī aphricā cōperauit: & ex agris robustissimos quosq̄ delegit: īpletisq̄ sexaginta nauib⁹ ex ea uiroz̄ multitudie: romā uersus nauigauit: seq̄ cinæ pauloan̄ expulso Rōa cōiūxit: q̄ segniorib⁹ factis iā Rōanis: atq̄ ēt defidia & segnitie ducū: priō hostiā deide iāculū: postreō urbē ipsā occuparūt, q̄ uelut terrā hostilē diripuerūt, & miserabili cæde replerunt: post hāc igit̄ uictoriā Cīna & Mari⁹ de suis inimicis n̄ triūpharūt, & Aras & t̄. ut d̄ uictoria p̄ta diis gr̄as agerēt sacrificātes moī triūphatiū.

OLI, **S**yllæ domi natus **U**ici⁹ Syl. q̄ p̄ b. C. Sylla multa bella ciuilia cōfecit, primū aduersus Mariū & Sulpiciū orta de prouincia ponti seditione, nā cū Mithridati

cū bellū Syllæ q̄ tū cōsul erat demādatū foret, Q. Sul. T. Pla. aduersæ factiōis hō legē tulit inuito senatu, ut Mario Mithridatica puīcia cederet: cui rogatiōi cū resistere Sylla summa ope uellet, Sulpitius cū armata māu in eū īpetū fecit, stragē igit̄ circa eū edidit ubi Pōpeii fili⁹ adolescēs nobilissim⁹ cæsus ē, Sylla īter cædē difficulter elapsus clā nocte ī castra cōtēdit exercitū oēm aduersus Sulpiciū & Mariū cōcitauit & cæsis legatis q̄ ad accipiēdū exerci-

tū missi fuerāt ad urbē pperauit, quā hostiliter ingressus cædibus & icēdio repleuit, nā dū hostes spectat: suorum nul-
lā rationē habet: fontes & isontes opprimit deinde sedato tumultu, impio potitus aduersus Mithridatē pfectus
est ubi cū paulo post audisset Mariū & Cinnā cōiunctis exercitibus urbē cœpisse: totamq; hostiliter diripuisse:
& ciuū ac in primis amicorum suorum fœdā edidisse stragem, iūcto cum rege fœdere: compositisq; rebus in puin-
cia Romā uenit, Et primo apud Capuā, cū Mario iuniore, & cōsule Norbano feliciter pugnauit: supra, vii, hostiū
milia cecidit, intra Capuā Norbanū inclusit, M. quoq; Lucullus unus ex ducibus suis apud fidētiam sedecim cohor-

tētia sua triumphum duceret: ut græciæ & Asiæ mul-
tas urbes ita ciuū Ro. nullum oppidum uexit.

Piget tēdetq; p uulnera rei. P. ulterius procede-
re. Laureā nec senatus cuiq; dedit: nec qsq; si-
bi dari desiderauit ciuitatis pte lachrymāte.

CAeterū ad qrcū p næ manus porrigunt: ubi
ob ciues seruatos corōa dādā est: q postes au-
gustæ domus sempiterna gloria triumphāt.

De Censoria nota. Cap. .III.

Astrēsis disciplinæ tenacissimū uinculū
& militaris rationis diligēs obseruatio ad-
mōet me: ut ad cēsūrā pacis magistrā cu-
stodēq; trāsgrediar. Nā ut opes. P. R. in
tantum amplitudinis imperatorum uirtutibus excessē-
rūt, ita pbitas & cōtinētia censorio supcilio examinata
est, opus effectū par bellicis laudibus. Quid. n. pdest
foris esse strēnuū si domi male uiuūt: Expugnent licet
urbes corripiant gētes: regnis māus iniiciantur: Nisi
foro & curiæ officiū ac uerecūdia sua constitierit: pta-
rerū cælo cumulus æqtus: sedē stabilē non habebit, ad
rē igitur ptnet nosse: atq; adeo recordari acta censoriæ
ptāis. Sub q domi bene uiuūt: mores prauū corrigun-
tur: iniuriæ coercent: & ciuū concordia conseruatur.

De Camillo & Posthumio.

Amillus & Posthumius censores æra pœnæ
noie eos q ad senectutem cælibes puenerāt: i-
ærariū deferre iusseret. Iterum puniri dignos
si quō de tā iusta cōstitutiōe qri sint ausi, quū i hūc mo-
dū icrepantur. Natura uobis quē admodū nascendi:
ita gignēdi legē scribit, parētesq; uos alendo nepotum
nutriendorū debito (siqs ē pudor) alligaueret, accedit
etiā iis qd' fortuna lōgā pstandi huiusce muneris uaca-
tionem estis affecuti, cum iterim consumpti sunt anni

mi at cēsores fuerūt Papiri, Sēprōiusq; p Probitas, ad fidē, p Cōtinētia, ad moderationē, p Supcilio, Austeritate &
rigiditate censoria, nā supciliū pro seueritate sæpissimæ ponit: Ven, conueniens latio pone supercilium, interdum
pro superbia ponitur, p Opus effectū par, Quia non minorem efficaciam habet in ciuibus conseruata continen-
tia & probitas q in bello disciplina militaris, p Nisi foro & curiæ, Nisi iuste sapienterq; res padministrata fuerit
imperium qtrumlibet magnum facile corruet, p Foro: ubi iudicia exercentur, p Curia, Vbi sententiæ dicuntur,
p Cælebs, Sine uxoribus: nam Cæleps dicitur qui sine uxore uiuit quasi cælestem uitam ducens, p Aera: idest cer-
tam pecuniæ quantitatem: fecerunt enim ærarios, ærarii autem obnoxii dicebantur ærario, p Accedit his, Addi-
tur q a fortuna estis consecuti longam uacationem: hoc est longum temporis spacium, p Præstandi huius nume-
ris, Scilicet gignēdi filios, p Nodosam stipem, Per hoc illos auaros ostēdit & ob eam causam cælibes uixisse: q time-
rent ne uxore & liberos alere possent: nam auari dicuntur fortūas multis nodis plenas cōgerere.

Astrēsis disciplinæ: cōueniēter iqt
admōeor militari disciplinæ cēsūrā
subiungere, ut enī illa belli, sic hæc
pacis custos est atq; magistra, quæ
impiū Ro. p icorruptā rei militaris disciplinā
ad maximas opes amplitudinēq; puectū sua
seueritate quādiutissimæ conseruauit, L. uisus,
Cēsūræ initiū fuit rei a pua origiæ ortæ, q dei-
de tāto icremēto aucta ē: ut mox disciplinæq;
Ro. penes eā regimē senatus eqtūq; cēturiis de-
coris dedecorisq; discrimē sub cōditione eius
magistratus publicorū ius priuatorūq; locorū
uectigalia, P. R. sub nutu atq; arbitrio eēt, pri-

Laur⁹
ante
fores
Augu-
sti
OLI.

Sup-
ciliū

OLI,

Icut Porcius Cato, Liuius de cade belli macedōici cū hāc historiā dupliciter tradat a Valerio oīno dis-
sentire uidef. nā & Catonis & Valerii antiatis sentētiā adducēs ait, Cēsores, M. Portius & L. Vale. metu
mixta expectatiōe senatū legerūt, vii. mouerūt ex qbus unū genere & nobilitate & honoribus, L. Qui-
tū flaminū cōsularē patrū mēoria īstitutū fert, ut cēsores motis a senatu scriberent notas, Catonis &

Qu.
Flami-
nius
Sēatu
mo-
tus

L. Quitū flaminū oīo ē iter cætera obiecit ei Philippū pœnū carū ac nobile scortū Roma ī galliā puinciā spe i-
gēriū donog pductū: eū p lasciuiā quū cauilla
ref exprobrai cōsuli psepæ solitū: qd sub ipsū
spectaculū gladiatorū abduct⁹ a Roma eēt: ut
obsequū amator ei uēditaret: forte epulantibus
his cū iā uino icaluisset nūciatū ī cōuiuio ē no-
bilē Boiū cū liberis trāfugā uēisse: cōuenit cō-
sulē uelle: ut ab eo fidē p̄sens accipet introdu-
ctū ī tabernaculū p̄ iter p̄te alloq cōsulē excepit
se: iter eius sermonē. Quis scorto uis tu igt: qm
gladiatorū spectaculū reliqisti. iā hūc Gallū mo-
riētē aspicerē, & cū is uix dū serio annuisset: ad
nutū scorti cōsulē stricto gladio: q supra caput
pēdebat loquēti gallo caput primū pcussisse:
deide fugiētē fidē q. P. R. & eorū q aderāt iplo-
rāti latus trāfodisse: Val. Antias ut q nec Cato-
nis oīonē legisset & fabulæ tm sine auctōr edi-
tæ credidisset aliud argumtū simile: tñ libidiē
& crudelitate pagit, Placētia formosā mulierē
cui⁹ amor depiret ī puuiū accersitā scribit, ibi
iactātē sese scorto iter cætera retulisse q acriter
qōes exercuisset: & q multos capitis dānatos ī
uiculis h̄ret: quos securi pcussur⁹ eēt: tū illā ī
fra eū accubātē negasse unq uidisse quēq secu-
ri ferietē: & p uelle id uidei, h̄c īdulgētē ama-
torē unū ex dānatis extrahi iussū securi pcussis-
se Facius atrox siue eo mō quo cēsor obiecit si-
ue: ut Vale. tradit cōmissum ē: iter pocula atq
epulas ubi libare diis dapes: ubi b̄i p̄cari mos
eēt: ad spectaculū scorti pcacis ī sinu cōsulis re-
cubāris mactatā hūanā uictimā esse: & cruore
mēsā respersam, ī extrema oratiōe Catonis cō-
ditio fert: ut si id factū negaret: cætera, q adie-
cisset spōsiōe defenderet sese: si fateret ignomi-
nia ne sua qnq doliturū cēseret: cū ipse uino &
uenere amēs sanguine hoīs ī cōuiuio iussisset,
p̄ Amplissimi, honoris maiestātē. Quia ut di-
xerat Cato: tā flagitiosa tā pdita libido sibi p̄-
bari nō poterat q cū p̄bro priuato cōiūgerat ī
p̄ii decus, p̄ Auctoritate fr̄is, T. flaminii q totā
grāciā subegerat & iussu sēatus populiq: Ro-
mā liberā fecerat: & Philippo regi macedonū
magnā īperii partē ademerat, quā ī grācia oc-
cupauerat, p̄ Cēsor & Cato. In his duobus noi-
bus rō qdā seueritatis cōtinet, p̄ Notādū: igno-
minia afficiēdū, p̄ Nec di, p̄. du. Duo igt tā cō-
traria exēpla fratrū isdē imaginibus īscribi cō-
siderationē appetebat, multi legūt idignū, ut sit nō dignū p̄si, sed p̄si duxerat, ī cōsiderauerat, ut ducerē p̄si: sit cō-
siderare: & erit absolutus sensus, Vñ Cū Catone maiore, ubi Catonē de se loquētē ītroducūt iuitū loq: fecit ut for-
tissimi uiri, T. Flaminii fratrē Flaminū e senatu eieceri septē ānis postq cōsul fact⁹ fuisset: sed notādā d̄putauī libi-
dinē, ille, n. cū eēt cōsul ī gallia exhortatus ī cōuiuio a scorto ē ut securi feriret aliquē eorū q ī uiculis eēt dānati rei
capitalis hic, T. fratre suo cēsores: q p̄xius ān me fuerat elapsus ē: mihi uero & flacco ne utiq: p̄bari potuit tā flagi-
tiosa tā pdita libido: q cū p̄bro priuato cōiūgeret īp̄ii dec⁹, p̄ Et regis Philippi, quē uicerat, T. flaminii⁹ eius frater.

Notar

OLI,

Vid de Fabricii lucinii censura, Gelius, lib. iiii, capitu. viii, Fabricius inquit Lucinius magna gloria uir:
magnisq: rebus gestis fuit, P. Cornelius Rufinus māu quidem strenuus & bellator bonus militariq:
disciplina peritus admodum fuit: sed furax homo & auaritia acri erat, hunc Fabricius non probabat
neq: amico utebatur, osulq: eum morum causa fuerat, sed cū tēporibus difficillimis consules creandi
forent & is Rufinus peteret consularū competitorēq: eius eēt imbelles quidam & futiles: summa ope annexus

uestri: & mariti & patris noīe uacui. ite igitur & nodo-
sam exoluite stipem: utilem posteritati numerosā.

De M. Valerio Maximo & C. Iunio

SOrū seueritatē, M. Valerius maxim⁹ & C. Iu-
nius Brut⁹, Bubulcus cēsores ī cōsimili genere
ai aduersiōis imitati sunt, L. n. Antonū senatu
moueret, q q uirginē in m̄rimoniū duxerat: repudia-
set, nullo amicorū ī cōsiliū adhibito, at hoc crimen ne-
scio: an supiore maius, illo nāq: conjugalia sacra sp̄reta
tātū: hoc ēt iniuriose tractata sūt: optimo ergo iudicio
cēsores indignum eum aditu curiæ existimaueret.

SIcut Porcius cato, L. Flaminū quē e numero
senatorū sustulit qā ī puincia quēdā dāna-
tū securi percusserat: tpe supplicii ad arbitriū
& spectaculū mulierculæ cuius amore tenebat electo:
& poterat inhiberi respectu cōsulatus: quem is gesserat
atq: auctoritate fratris eius, T. Flaminii sed & censor &
Cato duplex seueritatis exemplum: eo magis illum no-
tādum statuit: q amplissimi honoris maiestatem tam
tetro facinore inquinauerat: nec dignum pensū duxe-
rat: iisdem imaginibus ascribi meretricis oculos hūano
sanguie delectatos: & regis Philippi supplices māus.

De Fabri. Lucino.

QVid de Fabricii Lucinii censura loquar: nar-
rauit enī oīs ætas & deinceps narrabit: ab eo
Corneliū Rufinū duobus cōsulatibus: & di-
ctatura speciosissime functū: q. x. pōdo uasa argentea
cōparasset p̄inde ac malo exēplo luxuriosum ī ordine
senatorio retētum nō eē. ip̄æ mediū fidius mihi litteræ
seculi nostri obstupescere uident: quum ad tantā seue-
ritatem referendā ministerium accomodare cogūtur,
ac uereri ne non nostræ urbis acta cōmemorare existi-
ment. Vix. n. credibile ē itra idē pomeriū. x. pondo ar-

nō dignū p̄si, sed p̄si duxerat, ī cōsiderauerat, ut ducerē p̄si: sit cō-
siderare: & erit absolutus sensus, Vñ Cū Catone maiore, ubi Catonē de se loquētē ītroducūt iuitū loq: fecit ut for-
tissimi uiri, T. Flaminii fratrē Flaminū e senatu eieceri septē ānis postq cōsul fact⁹ fuisset: sed notādā d̄putauī libi-
dinē, ille, n. cū eēt cōsul ī gallia exhortatus ī cōuiuio a scorto ē ut securi feriret aliquē eorū q ī uiculis eēt dānati rei
capitalis hic, T. fratre suo cēsores: q p̄xius ān me fuerat elapsus ē: mihi uero & flacco ne utiq: p̄bari potuit tā flagi-
tiosa tā pdita libido: q cū p̄bro priuato cōiūgeret īp̄ii dec⁹, p̄ Et regis Philippi, quē uicerat, T. flaminii⁹ eius frater.

est Fabricius ut Rufino cōsulatus deferret: eā rē plerisq; admiratibus q; hoīem auarū cui eēt inimicissimus crea-
ri cōsulē peteret: quē hostiliter oderat, Fabricius inq; nihil ē q; miremini: si malui cōpilari q; uenire, hunc Rufinū
postea bis cōsulatu & dictatura functū cēsor fabricius senatu mouit ob luxuriā notā: qd' decē pondo libras argē
ti fastitaret, Idē pomeriū: Eadē moenia, Pomeriū inq; Liuius uerbū solū itūtes post moeniū itēptant eē: autē Pome-
pomeriū magis circa murū locus quē incōdēdis urbibus quōdā æthrusci: qua murū ducturi erāt certis circa ter-
minis iaugurato cōsecrabāt: ut neq; interiore partē aedificia moenibus cōtinuarent: q; nūc uulgo ēt cōiungunt & quid,

gēti & iuidiosū fuisse cēsum: & inopiā hri cōtētissimā.

De M. Antonio, L. Flacco.

M Arcus autē Antonius & L. Flaccus censores.
Duronium senatu mouerunt q; legem de co-
hercēdis conuiuiorum sumptibus latā tribu-
nus plæbis abrogauerat, mirifica notæ cā. Quā enim
ipudēter Duronius rostra cōscēdit illa dicturus, fræni
sunt iniecti nobis Quirites nullo modo ppetiēdi, alli-
gati & constricti estis amaro uinculo seruitutis, lex. n.
lata est quæ nos esse frugi iubet, abrogemus igit' istud
horridæ uetustatis rubigine obsitum imperiū, & enim
quid opus libertate: si uolentibus luxu perire nō licet?

De Claudio Nerone & Liuiio Salinatore.

A Ge par pferemus æ quali iugo uirtutis hono-
rūq; societate iūctū: instinctu autē æmulatio-
nis: animo dissidēs, Claudius Nero Liuiusq;
Salinator secundi punici belli tēpibus firmissima reip.
latera: quā districtam simul egerunt censuram: Nam
quum equitum centurias recognoscerent: & ipsi pro-
pter robur ætatis: etiam nūc eorum e numero eēt: ut
est ad polliam uentū tribum: præco lecto nomine sa-
linatoris: citandus nec ne sibi esset hæsitauit: quod ut
intellexit Nero citari collegam & arma & equum uen-
dere iussit: quia populi iudicio damnatus esset, Salina-
tor quoq; eadē animaduersione Neronem psecutus ē:
adiecta causa q; nō sincera fide secū in gratiā rediisset,
Quibus uiris si quis cælestium significasset futurū: ut
eorū sanguis illustrium imaginū serie deductus: in or-
tum salutaris picipis nostri cōflueret: depositis inimi-
citiis arctissimo se amicitiaæ fœdere iussisset: seruata
ab ipsis patriam communi stirpe seruādam relicturi.

poris uires adhuc in numero eqtū eēt postq; ad tribū polliā uētū ē: i q; nomē Salinatoris erat illius nomē a scriba
lecto pco dubitabat: an tāti uiri nomē dānatū efferret, qd' cū collega eius Nero aiaduertisset iussit pconē expresse
& audacter nomē Salinatoris excire & illū equū uēdeī coegit, qā dānat' eēt a populo, & Recognosceret: Recēseret,
& Robur: Quāuis grādiōris eēt ætatis, & Præco: Tabellio nomē eqtū legebat, pco uero nomē iabat, ergo noluit ip-
co dānatū aliq;do Salinatorē dicere, & Dānat', post primū cōsulatū quo legē tulit ne q; salē uēdere posset: cū ātea
ius oib; eēt uēdeī salis, uñ ēt Salinatoris agnom' accepit, & Aiaduersione: poena, & Adiecta cā, Qd' i sincera fide: hoc
āt argumēto poterat oib; eē: q; nō sincera fide i gratiā rediisset: qā nō satis habuerat Salinatorē a populo dānatū
eē: nisi & ipse illū cēforia nota assereret, & Quib; uiris: Hoc i gratiā Tiberii dicit Valerius q; ab utraq; gēte ducit ori-
ginē, paternū gen' a Claudio Nerō, Maternū ab Appio Claudio pulchro q; ab Appio Cæco descenderat deduce-
bat, Quomō ergo dixit: eorū sāguis serie & cætera: qā isertus hic Tiberio Liuiog; familiæ mīno auo in ea adopta-
to, ergo a familia Liuiog; ducebat originē: qd' maternus auus in familiā Liuiorū adoptatus eēt, q; quāuis plæbeia
fuerit tamē octo cōsulatib; fūcta ē duabus cēsuris: dictatura & magisterio eqtū floruit, & Picipis: scilicet Tiberii,
& Seruatam ab ipsis patriam, Deuictō Asdrubale: Hannibalis fratre, & Communi stirpe: Tiberio & Nerone,

extrinsecus puri aliqd ab humano cultu: pate-
ret soli hoc spaciū: qd' neq; habitari neq; ara-
ri fas erat: nō magis qd' post muq; eēt: q; q; mu-
rus post id pomeriū Romāi appellarūt, & Inui-
diosum cēsum, Apud Antiquos de p̄simonia
Romāorū priscoq; uide, A. Gelū li. i. ca. xxiii,
& Inopiā: Aetate Valeri, & Tribunus plæbis, iu-
nia lege nō poterat q; tribūus eē nisi plæbeius
sed postea alia lege lata & patricii creati cæpe-
rūt, ut hoc loco Duronius senatu amotus est:
qā trib; plæb; legē de cohercēdis sumptibus cō-
uiuiorū abrogauerat, & Abrogauerat, Penitus
substulerat & subuerterat, abrogat' lex q; peni-
tus tollit, Derogat' legi cū aduersus eā contra-
ria lex lata fuerit, nā posterior derogat priori,
& Fræni: sunt trāslatio sumpta ab eqs q; frænis
cohibent, & Perpetiēdi, participiū passiue posi-
tū, & Rubigine uetustatis: Legē abrogemus q;
uetustati seueræ conuenit, & Obsitum, Circun-
datum, & Rubigine, Veluti rigore,

A Ge par proferamus, Tangit duorū
Censorū seueritatē qui æmulatiōe
quadā & odio inuicē laborātes cen-
suram inter se rigide nimis exercue-
rūt, nā alter alterū damnauit, & Par, substatiue
positū, & semper de duobus dicit' ut par ami-
corū: par bouū, & Virtutis, Quia uterq; res ma-
gnas atq; pclaras pro republica gessit, & Hono-
rū, Quia ambo p̄sules & cēsores simul fuerūt,
& Firmissima latera: qā alter cā fuerat: ut As-
drubal q; uenerat in supplemētū Hannibali cū
oī exercitū: ut Italia deleret: alter ut Hannibal
ex Italia discedere cogeret: & ē trāslatio a cor-
pore sumpta: ut nā laterib; corpora stabilitunē
ita his duobus respública confirmata uidef,
& Districtā: seuerā, & Nā cum equitū: Ostendit
quomō seueritatē exercuerit, nā Liuius salina-
tor legē de uēdeīdo sale artissimā tulerat: popu-
lo ualde molestā, ex quo paulopost damnatus
est a populo: post hāc dānationē eiusdē populi
suffragiis cōsul primo: deīde censor creatus est
cū igit' idibus qntilibus eqtes de more trāsue-
herent: Claudiusq; ac Salinator ob robusti cor-

OLI,

Par
amico
rum

Inter ærarios referre: Obnoxios & obligatos ærario facere. Prætexuitq; cãm: Cãm Salinator p̄scriptis: cur tribus dãnasset & hãc adducebat, qđ uel illũ iniuste dãnassent, uel post dãnationẽ idignũ administratiõe reipublicæ cõsulẽ primũ: deinde cẽsorẽ creassent: & utebat dilemate. Nã ita arguebat: aut me iuste dãnastis pro lege q̄ tuli de sale uedẽdõ aut iniuste: si iniuste sine dubio cẽsoria nota digni estis, q̄a nihila uobis iniuste dãnandũ est: cũ integri eẽ debeatis, si uero iuste nũq; cõsulatũ mihi tanq; idigno & cẽsurã demandare debuistis: nã quẽ P. R. semel dãnauerit eũ p̄culdubio idignũ administratiõe reipublicæ iudicauit: ergo tanq; periurii cẽsoria aĩaduersione

Prætere xere causã digni fuistis. Prætexuit, Præscripsit: & e tran slatio sumpto a textore: nã anteq; pannũ texãt uersicolores q̄sdã lineas faciũt, q̄s uulgo dicũt caput pãni, sicut i pãno eẽ p̄textũ: sic & i pagina. Temeritatis, Qđ iniuste dãnassent, Periurii, Quia tribus iurabãt se honores & magistratus his demãdaturas q̄ digni uiderent administratiõe reipublicæ: sed semel dãnatus ab oĩbus tribubus p̄ter unã idignus eẽ uidebat q̄ rẽpublicã administraret officio publico, ergo tribus periuriũ cõmississe uidebant cũ dãnato Saliatori cõsulatũ & cẽsurã demãdarũt. Vna tãtũ tribuũ. Cice, in oratiõe cõtra Rullũ: & cõtra Verrẽ, & i Philippicis dicit has tribus fuisse trigitaq; uel ita ne honore qđe: Si postq; semel dãnatus eẽt, Quã putemus, Laudat cõstantiã Salinatoris, Cõsulentis: puidẽtis: deliberantis, Exitu: Dãnatiõe, Honore: qđ iterũ creatus cõsul eẽt & censor, Patienti aĩo: qđ nã indignati sint se fuisse dãnatos, In Sicilia: bello seruili de quo supra dictũ eẽ, nã cũ seruos in montes Romãi cõpulissent & iter euadẽdi claudere uellẽt: munitiones erãt explicãdã & extẽdẽdã p̄ mõtes: qđ cũ milites iussi facere neglexissent: & cẽsoria nota pũti sunt, alii dicũt hoc factũ fuisse i liparitana obsidiõe sub Aurelio cotta, In ærariõz nũz, ut capite cẽsi essent uelut æra tributi nomine p̄soluerent,

OLI,

Vripis etiã metus censes, Nõ solũ mores & facta: sed aĩõz quoq; affectus dãnabãt censes Romani: ut exẽplo timiditatẽ eorũ dãnauit rigida cẽsura: q̄ post cãnensem cladẽ uiribus patriæ diffidẽtes: & eã paulopost ruiturã: uel certe in hostiũ p̄tatẽ uenturã metuentes Italiaẽ deserẽdã cõsilia inierãt: hoc fuit secũdo punico bello, nã, L. Cæcilius Metellus q̄stor cõpluribus auctor fuerit cõiurãdi ex italia discedere post pugna apud cannas ifeliciter cõmissã sed id Scipionẽ phibuisse cõstat cui sũma rerũ p̄ illius exercitus reliq;as maximo cõsensu delata fuerat, & dum de republica cõsultaret nũciat frustra illũ cõsultare qđ p̄dita spes omnis eẽt quodq; desperata & cõplorata iã demũ respública foret propterea: q; plãriq; nobilissimi iuuenes quorũ princeps esset, L. Cæcilius Metellus naues & mare spectarẽt: ut deserta patria ad nouas sedes q̄rendas: irent quo nũcio attonitus stupore & miraculo rei Scipio oĩ cõsultatione dimissa ad hos talia cõsilia agitantes citatissimo equo peruenit: & striẽto super cõsultãtium capita gladio iurauit se interfectorum quicumq; discedere temptasset: hos deinde restituta republica cum in ciuitatẽ redissent: a Censoribus condẽnatos fuisse dicit Valerius, Inter ærarios deserẽdos: Qui æra tributi noĩe pẽdebant: & nihil aliud hẽbãt in ciuitate, Eosq; graui nota affecerũt, Hãnibal plãrosq; ex Romãis i castris captiuos habebat & Romãi multos ex Carthaginẽsibus, cũ igĩf Hãnibal cũ captiuis Romãis cõuenisset: ut Romã p̄ficiscerẽt & p̄mutationẽ captiuorũ in senatu impetrarẽt, idq; si facerẽt Romã remanerẽt si nõ possent ad se in castra redirent: cũ sacramẽto adacti ad hãc rẽ e castris Paulo processissent: plãriq; ex his cauillatiõibus nihil p̄futuris usi ut se sacramento liberarẽt regressum tanq; suarũ renũ obliti simulantes in castra reuerterũt, deinde Romã se cõtulerunt ut eẽt si p̄mutationẽ captiuorũ nõ ipetrassent iureiurãdo absoluti uiderent, & sic Romã remanerẽt, qđ cum senatus accepisset uinctos Hannibali mittendos curauit, deinde eẽt censored nota puniuit, In hac historia Valerius non nihil a Liuiõ dissentit: nõ, nã ad p̄mutationẽ captiuorũ: sed ad suã ipsorũ redemptionẽ impetrandã uenisse legatos dicit, Liuiõ nã illis redimendi se potestãtẽ fecerat Hannibal p̄posito in eorũ capita precio pro cõditione cuiusq; nec a legatis q̄ pro hac re ad senatũ mittebant de redditu uades alios poposcit: q̄ eorũ fide cõtẽtas, sacramento, q̄ deinde usi ea q̄ supradiximus fallaci cauillatione a cẽsoribus grauiori nota puniti sunt, sed, A. Gellius q̄si cũ Valerio sentire uidetur libro septimo: capitulo decimo octauo Iusiurandum iquit apud Ro, inuiolatum sancteq; habitum seruatumq; est id etiã moribus legibusq; multis ostenditur, & hoc q; dicemus ei rei non tenue aĩ-

Iurifurandi factitas

Salinator uero, iiii. atq; triginta tribus iter ærarios referre nõ dubitauit, qđ quõ se dãnassent postea Cõsulẽ & Cẽsorem fecissent, p̄texuitq; cãm, q̄a necesse eẽt eas alterutro facto crimine temeritatis uel piurii teneri: unã tãtũmodo tribũ Metiã uacuã nota reliq;: q̄ eũ suffragiis suis ut nõ dãnatiõe ita nec honore qđe dignũ iudicauerat, Quã putemus cõstãtis & p̄ualidi illũ ingenii fuisse: q̄ neq; tristi iudiciorũ exitu cõpelli: neq; honorũ magnitudine adduci potuit: quo se blandiorẽ i administratione reip, gereret.

De M. Valerio & L. Sempronio.

Questris quoq; ordinis bona magnaq; pars quadrigenti iuuenes censoriam notam patiẽti animo sustinerũt: quos, M. Valerius, & P. Sempronius q̄a in Sicilia ad munitionũ opus explicãdum ire iussi: facere id neglexerant equis publicis spoliatos in numerum ærariõrum retulerunt.

De M. Attilio Regulo & L. Furio.

Vripis etiã metus pãnã censes summa cũ se ueritate exegerunt, M. n. Attilius Regulus & L. Furius Philippus, M. Metellũ quãstorem compluresq; equites Romanos: qui post ifeliciter cõmissã cannãsem pugna cum eo abituros se italia iurauerant: direptis equis publicis inter ærarios referen-

gumētū eē pōt. p̄lio cānēsi Hānibal carthaginēsiū ipator ex captiuīs n̄ris electos decē Romā misit: mādauitq; eis pactusq; ē: ut si, P. R. uideret pmutatio fieret captiuoz: ut pro his quos alteri plures acciperet dare argēti pōdo librā & semī librā, hoc priusq; p̄ficiscerent ī iusiurādū eos adēgit redituros eē ī castra pūica si Rōani captiuos nō pmutarēt, ueniūt deīde R. decē captiuū, mādatū poeni ipatoris exponūt: pmutatio senatui n̄ placita parētes cognati affinesq; captiuoz āplexi eos postliminio ī patriā redisse dicebāt: statūq; eoz īcolumē itegrūq; esse ac ne ad hostes redir̄ uellēt orabāt: tū octo ex iis postliminiū iustū nō eē sibi respōderūt: qm̄ deiurio uicti forēt itaq; uti iurati erāt ad Hānibalē p̄fecti sūt: duo reliq; Romae māserūt: solutosq; eē sese ac liberatos religiōe dicebāt, qm̄ cū egressi castra hostiū fuissent cōmēticio cōsilio regressi eodē die tāq; si ob aliq; fortuitā cām issent: atq; ita iureiurā do satisfactō: rursū iniurati abiissent, Hęc eorū fraudulētia calliditas tā eē turpis existimata ē ut cōtēpti uulgo despectiq; sint: censorsq; eos postea oīum notarū & dānis & ignominias affecerūt qm̄ qd̄ facturos dictauerāt nō fecissent, Conāt nepos ī lib. exēploz qnto id quoq; litteris mādauit m̄stris ī senatu placuisse: ut hi q; redir̄ nolēt datis custodibus ad Hānibalē deducerent, sed eā sniam nūero pluriū qb; id n̄ uideret su patā: eos tū q; ad hānibalē n̄ rediisset usq; adeo itestabiles iuisosq; fuisse: ut tēdiū uitae cepint necēq; sibi cōsciuerit, Duplicē tamē & Liuius sup hac re opinionē tradit: sicut apud eū uideēt licet, & Cōueniens, nā fidē seruare sp̄ cōsueuere Rōani, & M. Attilius Regulus, hic filius fuit illius Attili Reg. q; crudelissima supplicia apd̄ Carthas, forti aīo ferre q; iusiurādū uiolare māluit, cui; historiā supra ī ca. de religiōe notauimus, Ci. multis ī locis Vale. ī ca. de crudelitate, & lā hęc cēsura ex foro ī castra: nō solū urbana sed et castrēsis fuit, & Perstrict; dānat; & Quorū īg. u. a. ga illis t̄pib; nota cēsoria dānati: uirtutis postmodū fuere studiosiores, & Dari, Vt eā administrarēt, & Quā obiici, ut punirentur,

dos curaueret: eosq; graui nota affeceret: qui quum in potestatem Hannibalis uenissent: legati ab eo missi ad senatum de permutandis captiuīs neq; impetrassent quod petebant: in urbe manserēt, quia & Romano sanguini fidem praeſtare conueniens erat: & M. Attilius Regulus Cēsor perfidiā notabat: cuius pater per summos cruciatus expirare: quā fallere cathaginēses satius esse duxerat. lam hęc censura ex foro in castra transēdit: quae neq; timeri neq; decipi uoluit hostem.

S Equuntur duo eiusdem generis exēpla: eaq; adiecisse satis erit. Geta cum a. L. Metello & Cn. Domitio censoribus senatu motus esset: postea censor factus est.

De Marco Valerio.

Tem. M. Valerius Messala censoria nota perstrictus: censoria postmodum potestate imperauit, quorum ignominia uirtutem acuit: rubore enim eius excitati omnibus uiribus incubueret ut digni ciuibus uiderentur: quibus dari potius q; obici censura deberet.

De Maiestate.

Cap. V.

St & illa q; si priuata censura maiestas clarorum uirorū sine tribūalium fastigio: sine apparitorum ministerio potens: in amplitudine sua obtinēda. grato. n. & iocundo itroitu ais hominū illabitur: admirationis praetexta

& Fastigio: nā ut cēsura excellētiores hoies facit sic & maiestas q; n̄ extrisec; sed ppria uirtute cōparat̄ eius q; iuste prudēter & moderate uixerit, & Sic appitog; alii magistrat; & dignitates apparitorib; ministris & tribunali uariisq; insignibus utūt, at maiestas q; uirtute cōparat̄ illis nō idiget, & Apparitog; apparitores ministri ab apparēdo dicti, apparere at̄ p̄sto eē significat: ut s̄auiq; ī limie regis apparēt, & Potēs: sine ullo extrisec; adminiculo, & Grato. n. & iucūdo, grato q; placet, iucūdo: q; delectat: ut Ci. cui; officia iucūdiora, s; mihi s̄ape fuerūt: nunq; tñ gratiora, & Praetexta: p̄texta ē q; supra uestē honorat; q; accipit ita & maiestas ur̄ qdā hois esse p̄texta, & Recte dixerit: ita cōmode inquit aliq; interpretari posset, longum honorē esse, quia semper honore efficitur, & Longum: usq; ad extremum suae uitae tempus durat, Consulatus annuus est, Censura trium annorum dictatura semestris: ceteriq; magistratus ad certum tēpus, hęc uero perpetua est, & Sine honore: sine magistratu.

N Am qd plus honoris reo Metello? Metel. Nūidia; puincia; p̄fuit: & ex ea clarissimū duxit triūphū: unde & Numidicus appellatus: deīde repetūdarū postulatus ē. Ille repetūdarū accusari dicebat: q; creditus eēt puiciā uel socios Po. R. pecūia expilasse uel iudiciū tulisse qd̄ ī sua cōmoda caderet, iō repetūdarū accusari dicebat ut pote q; pecunias repetere hoc ē restituere & reficere tenebat, uel q; ab eo pecunia uel alia res iniuste ablata repetebat, ergo tāta fuit huius hois maiestas apud oēs ut cū tabulae ī qbus accusatio cōtinebat̄ circa iudices ab accusatore deferrent: eas iudicū nemo uidere uoluerit, Cice. ad Atticū li. iiii. epistola. xi. cuius p̄icipiū est, q̄ris ex me, Quae mihi res inq; multo honorificētior uisa est q; aut illa: cū iurare tui ciues Xenocratē testimōiū dicētē phibuerūt aut cū tabulas Metelli numidici cū hęc ut mos ē circūferrent n̄ri iudices aspicerē noluerūt, & Tabulae, i. libelli in qbus uel acta puiciā, i. uniuersae puincia; administratio: uel accusatio continebatur: Ci. rursus de hoc Metello ī orōne p̄ Achia poeta: Metel. inq; homo sanctissimū modestissimūq; omniū

erāt ad Hānibalē p̄fecti sūt: duo reliq; Romae māserūt: solutosq; eē sese ac liberatos religiōe dicebāt, qm̄ cū egressi castra hostiū fuissent cōmēticio cōsilio regressi eodē die tāq; si ob aliq; fortuitā cām issent: atq; ita iureiurā do satisfactō: rursū iniurati abiissent, Hęc eorū fraudulētia calliditas tā eē turpis existimata ē ut cōtēpti uulgo despectiq; sint: censorsq; eos postea oīum notarū & dānis & ignominias affecerūt qm̄ qd̄ facturos dictauerāt nō fecissent, Conāt nepos ī lib. exēploz qnto id quoq; litteris mādauit m̄stris ī senatu placuisse: ut hi q; redir̄ nolēt datis custodibus ad Hānibalē deducerent, sed eā sniam nūero pluriū qb; id n̄ uideret su patā: eos tū q; ad hānibalē n̄ rediisset usq; adeo itestabiles iuisosq; fuisse: ut tēdiū uitae cepint necēq; sibi cōsciuerit, Duplicē tamē & Liuius sup hac re opinionē tradit: sicut apud eū uideēt licet, & Cōueniens, nā fidē seruare sp̄ cōsueuere Rōani, & M. Attilius Regulus, hic filius fuit illius Attili Reg. q; crudelissima supplicia apd̄ Carthas, forti aīo ferre q; iusiurādū uiolare māluit, cui; historiā supra ī ca. de religiōe notauimus, Ci. multis ī locis Vale. ī ca. de crudelitate, & lā hęc cēsura ex foro ī castra: nō solū urbana sed et castrēsis fuit, & Perstrict; dānat; & Quorū īg. u. a. ga illis t̄pib; nota cēsoria dānati: uirtutis postmodū fuere studiosiores, & Dari, Vt eā administrarēt, & Quā obiici, ut punirentur,

E St & illic, q; p̄. Dicturus de maiestate p̄fatiōe utit: ostēdēs qd̄ sit maiestas q; re hoc superiori conticiet, nā si cut cēsura īqt ē publicus magistrat;: sic maiestas ē priuata qdā dignitas q; hoiem reddit honoratū, Est at̄ maiestas uirtutis & p̄bitatis qdā excellētia sine mgratu sic ipio sine fortunā adminiculo honoratū reddēs hoiem,

Attili⁹
Regu-
lus, F.

OLL

Repe-
tūdag-
reus,

tanta diligentia fuit ut ad iudices uenerit: & unius hominis litura se comotum dixerit. Sed in uita Qu. Metelli argumenta. Quia semper integerrime uixerat. Exigua cara: parua tabella. Perpendi: Aestimari: iudicari. Tractum est a pensantibus qui semper diligenter inspiciunt.

OLI.
Scipio
nis
exiliū

Ed quid mirū si debitus. Bellum Romanis erat cum Antiocho Asiae rege. ad quod gerendum cum. L. Scipio frater superioris Africani petiisset ut mitteretur: tantumque bellū huic senatus populusque Romanus demandare dubitaret: magisque in. C. Laeliū eius collegā: nā hi duo tū cōsules erant: & uterque p. uiciā sūma abitiōe deposcebat iclia ti omniū animi uiderent: Scipio Africanus pietate comotus in fratrem professus est se legatū in prouinciā iturū: ut in eade pietate dicturi sumus: qua pollicitatione factū est: ut. L. Scipio impetraret Asiae prouinciā sibi decerni. Profectus igitur cū fratre Africanus secū in bellum filiū perduxit: qui ab hostibus interceptus & ad regē productus ab eo honorificē tiffime tractatus & multis regiis muneribus donatus gratuito patri remissus est: tāti facta ē ēt ab hoste Scipionis maiestas. Sed qd mirū: qd si dicat: nulli mirum uideri debet tantū a ciuibus tributum eē Metello: cū hostes multo pluri aestimasse Scipionē iudicent. Interceptū: in angustiis captum. Quāq: licet ab eo tunc potissimum e regno pelleretur.

OLI.

De eundē Africanū: hoc oibus p. spiciū & illustrā fuit sūmāe maiestatis exemplū post maximas res gestas: clarissimosque triūphos. Scipio ab ingrata patria urbe pulsus in exiliū ire coactus ē in uillā. s. Linternina: ubi cū p. dones quorū magna in illis locis copia erat audito Scipionis nomine eēt maxio uidēdi uiri desiderio cōcitati: ad eū facto grege uenerūt. Scipio non ad sui cōtemplationē: sed ad uī iferendā uenire p. dones existimās: amicorum atque cliētū quibus potuit domū p. fidiis munit: qd ubi sensere p. dones: abiectis armis dimissisque militibus ianuā appropinquātes magna uoce clamant: ut a Scipione & ceteris qui itus eēt exaudiri possent, nō se hostes aut insidiatores: sed uirtutū Scipionis admiratores uēisse: cuius cōspectū atque colloquū mirū imodū desideraret: qd uoce cōfirmatus Scipio referari fores: & oēs irromitti iussit, qd maxima illū ueneratiōe tāq: cōeleste numē oiumque uirtutū sacrariū p. secuti sunt. In linternina uilla: Hoc idē cōmemorat Vale, ubi agit de ingratitudine: nā dicit qd ingrata patria benemeritū Scipionē intra sua moenia hitare nō passa: sed in linterniā uillā abiit coegerit. In linterniā uillā, dicerē uillā hoc loco p. domo in agro linternino posita accipi debere cuius p. pria ē significatio: nisi hūc locū uāi eade ingratitudie uicū appellaret. Dicit n. cuius clarissima opa iniuriis pensando uici ignobilis eā ac desertae paludis accola fecerūt: ubi ualde a Strabōe distēt. nō. n. uicū sed oppidū iuxta mare positū dicit eē. Strab. in descriptiōe Capāiae p. p. mare igit post Siuessā Linternū ē oppidū ubi prioris Scipionis cognomēto Africāi sepulchrum iacet: ibi enim extremam consumpsit aetatem: omissis propter aliquorum simultatem reipublicae negotiis. Apparatum: armorum: Nam se armis munierat. Cōspectum: Ut uiderent. Congressum: Ut loquerentur: nam cōgressus colloquium dicitur: & cōsertio pugnae. Donis: Ut sunt feta & thura paterae coronae & similia quae ante deorum immortalium simulachra in donum maiores ponere consueuerūt: ea p. dones ante Scipionis pedes posita relinquerunt. Gestientes: laticiam gestu quodā ostēdētes nā gestire ē corporis gestu laticiam ostēdere: qd est rōne carentium. Vir. de auib. Et studio incassum uideas gestire lauandi. Illud. at. a. milio Paulo.

uelata. quam recte quis dixerit longum & beatum honorem esse sine honore.

Am quid plus honoris tribui potuit Cōss. qd est datum reo Metello: qui cum causam re petundarum diceret tabulaeque eius ab accusatore expostulatae: & ad nomen inspiciendum circa iudicium ferrentur: totum consilium ab earum contemplatione oculos auertit: ne de aliqua re quae in his relata erat uideretur dubitasse. Non in tabulis sed in uita. Qu. Metelli argumenta sincere administratae prouinciā legēda sibi iudices crediderūt. indignū rati integritatē tāti uiri exigua cara & paucis litteris ppendi.

De Rege Antiocho & Superiore Africano.

Ed quid mirum si debitus honos: a ciuibus Metello tributus est: quem Superiori Africano etiam hostis praestare non dubitauit: Siquidē rex Antiochus bello quod cum Romanis gererat: filium eius a militibus suis interceptum honoratissime excepit: regiisque muneribus donatum ultro & celeriter patri remisit: qd ab eo tum maxime finibus imperii pellebatur. Sed & Rex & laceffitus maiestatem excellentissimi uiri uenerari: qd dolorē suū ulcisci maluit.

De Africano Scipione.

D Africanum eundem in linternina uilla se continētem: complures p. donum duces uidēdum eodem tempore forte confluerāt: quos quum ad uim faciendam uenire existimasset: praesidiū domesticorum in tecto collocauit: eratque in iis repellēdis & animo & apparatu occupatus: quod ut praedones animaduenterunt: dimissis militibus: abiectisque armis ianuā appropinquant: & clara uoce nunciant Scipioni nō uitae eius hostis: sed uirtutis admiratores uenisse: cōspectum & congressum tanti uiri quasi cōeleste aliquod beneficium expetentes: proinde securum se nobis spectandum praebere ne grauetur. hoc postq

Gestir

domestici Scipioni rettulerunt fores referari: eosque intro mitti iussit: qui postes ianuae tanquam aliquam religiosissimam aram sanctumque templum uenerati cupide Scipionis dexteram apprehenderunt: ac diu osculati positos ante uestibulum donis: quae deorum immortalium numini consecrari solent: laeti quia Scipionem uidisse contigisset: ad lares proprios reuerterunt. Quid hoc fructu maiestatis excelsius: quid etiam iocundius: hostis iram admiratione sui placuit: spectaculo praesentiae suae latronum gestientes oculos obstupescit: delapsa caelo sidera hominibus si se offerant uenerationis amplius non recipient.

De Paulo Aemilio triumphatore Macedoniae.

Hoc quidem uiuo Scipione: illud autem Aemilio Paulo exanimi contigit. Nam quum exequiae eius celebrarentur ac forte tunc principes Macedoniae legationis nomine romae morarentur: funebri lecto sponte sua sese subiecerunt: quod aliquanto maius uidebitur: si quis cognoscat lecti illius frontem macedonicis triumphis fuisse adornatam. Quantum enim Paulo tribuerunt propter quae gentis suae cladium indicia per ora uulgi terre non exhorruerunt: quod spectaculum funeri speciem alterius triumphi adiecit. Bis enim te Paule Macedonia urbi nostrae illustrem ostendit: incolumem spoliis suis: fato functum humeris.

De Aemiliano Scipione.

Nec filii quidem tui Scipionis Aemilianus: quem in adoptione dando duarum familiarum ornamentum esse uoluisti: maiestati parum honoris tributum est: quum eum adolescentem admodum a Lucullo consule petendi auxilii gratia ex hispania in aethiopicam missum carthaginienses & Masanissa rex de pace disceptatorem uelut consulem & imperatorem habuerunt. Ignara quidem factorum suorum Carthago: orientis enim illud iuuentutis decus deorum atque hominum indulgentia ad excidium eius alebatur: ut superius cognomen aethiopicum capta: posterius euersa Corneliae genti daret.

De P. Rutilio.

Quid datione: quid exilio miserius? Atque P. Rutilio conspiratione publicanorum percussio auctoritatem adimere non ualuerunt. cui asiampetenti omnes provinciae illius ciuitates legatos eius secessum opperientes obuiam miserunt. exulare aliquis hoc loco an triumphare iustius dixerit?

et in exilium pulsus est. nam equitum ordini per inuisus penes quem tunc iudicia erant laesae maiestatis: uel ut alii dicunt repetenda rui iniuste datus: urbe eiectionis est cui in exilium proficiscenti omnes Asiae praecipue ciuitates honoris gratia legatos obuiam miserunt & eum honorificentissime ubique susceperunt. de cuius fortuna & conditione dicetur in ca. de mutatione fortunae.

quod uiuo Scipione corrigi idem Paulo Aemilio uita meritis defuncto euenit. nam cum die suum obiisset: forte legati ex Macedonia missi: tunc erant in urbe totius praecipue principes: quod non modo funus committentes sua praesentia celebrare: sed ipsum Pauli corpus suis humeris efferre uoluerunt: quod illi praefecto fuit honorificentissimum: suisque uirtutibus maxime dignum. Constant. Paulum Imperatorem fuisse continentissimum: ut quae multa bella consecerit: multos populos subegerit multas praecipue uincias domuerit: in summa tamen paupertate uixerit unde illud celebrat de hoc uiro praecipue quod cum multis milibus hostium superatis Hiberiam totam subegisset: & ducata & quingenta oppida cepisset: ne dragma ditior in patria redierit. Macedoniae triumphis. quia Persam Macedoniae regem debellauerat: & de ipso gloriose triumphauerat. in exequiis autem sumorum uiuorum praeferebant insignia honorum quibus in uita praefuncti fuissent. Indicia. uidelicet triumphum depictum: quod indicabatur ab eo quod ferebatur mortuus Macedoniae fuisse superata. Bis enim. Semel uiuum: cum de ea superata triumphasti: deinde mortuum cum te ad sepulturam suis humeris deportauit. Fato functum. mortuum.

Nec filii quidem. superior Aethiopicus filium habuit adeo tenuis & exilis naturae ut nec filios quidem procreare posset ut ex suo nomine genus propagaret: filium a Paulo Aemilio in adoptionem accepit: qui deinde Aethiopicus inferior dictus est eo quod Aethiopicam de uicerit: & Carthagine funditus euerterit. Duarum. Aemilianae & Scipionum. Cum eum adolescentem admodum. Scipio cum Lucullo imperatore militabat in Hispania: quod praecipue cum exercitu tenebat: & cum ad supplementum exercitus uti uellet auxilio carthaginiensium: nam tunc erant tributari carthaginienses: Scipionem in Aethiopicam misit adhuc adolescentem: quem cum Masanissa uidisset disceptatorem pacis inter se & Carthaginienses continuo delegit. Disceptatorem. cognitorum. Disceptator dicitur quod inter duos disfidetes eligitur ad litteram iudicandam. Masanissa. rex numidarum. Velut consulem: cum admodum esset adolescentis. Ignara quidem fatorum suorum Carthago: quia nesciebat Carthago quantum exitii sibi ab hoc Scipione impenderet. Superior cognomen. A superiore Aethiopia Carthago facta est. P. R. tributaria: ab inferiori uero funditus euersa. Scipionum autem familia a gente Cornelia originem duxit.

Masanissa: ita graeci codices habent & aliquot et ex antiquis latinis: non ut uulgo scribit Masanissa.

Quid datione: quod exilio? P. R. uir summae innocentiae: cum legatus. C. Mutii praecipue consulis: uel ut alii dicunt quod pro praetore Asiae praefectus: ab iniuriis publicanorum Asia defenderat nam publicanos uectigalia aspius exigentes prohibuerat miseratone ciuitatum commotus: quod cum postea ipso finito Roma redisset: eum publicani laesae maiestatis accusaret: quod uectigalia. P. R. exigere prohibuisset: ualuit accusa-

Pauli Aemilii maiestas

OLL

Disceptator Masanissa

THE

OLI

LI

OLI,
Marii
maie/
stas

Aius at Marius: hæc historia supius annotata est in ca. de omnibus. nam Marius Syllæ ipetū fugiēs miturnas delatus in paludibus delituit. eo cum uenissent Syllani milites qui persequerentur eum in iudicio pastoris iudicatum: e paludibus extractum in custodia Faniæ cuiusdam mulieris tradiderunt. Et cum paulo post ad eum occidendum cymber seruus missus esset maiestate uiri percussus stricto iam gladio interficere non sustinuit. sed tremebundus abiecto ferro refugit clamitans: non possum interficere Marium. Ad cuius uocem exciti Minturnenses accurrerunt. & uiri maiestate commoti deinde Aselli omine: Naui impositum liberum abire permiserunt: qui in Aphricam delatus ingentes copias

comparauit. Cinæque coniunctus ad urbem properauit. qua capta multorum ciuium sanguine iniuriam suam ultus est. Ultimarum miseriarum: quia hostis patriæ iudicatus est. Emergit. liberatus est. Priuata domo: Fannia cuiusdam mulieris. Sed claritate uiri. quia claritas quædam ex ipsius uultu irradiare uidebatur. Cymbrica calamitas. Non inquit fulgor maris quem seruus ille se uidisse dicebat illum a proposito occidendi deterruit sed quia meminerat hunc genti suæ magnam cladem intulisse. suorum igitur calamitas sibi oculos perstrinxit. Nec fuit timori. Nec timuerunt miturnenses illum abire permittere: cum uictorem Syllam esse perspicerent. Asperissima uictoria. quia ex Asia uictor redierat. Cum præsertim ipse Marius a conseruando Mario. nam poterat minturnenses cogitare quantum exitii ipsis conseruatis Marium immineret: cum Marium ipsum adeo afflictum esse conspicerent.

OLI,

Arcum quoque Catonem non minus porcium Catonem a Cæsaris iniuria liberauit maiestatis excellentia. nam cum Publicani peterent uectigalium remissionem. eos tertia parte mercedum. C. Cæsar liberauit: & ne in locutione nouorum uectigalium immoderatus leges ferrent. per palam admonuit: Cato contra Cæsarem uolebat quicquid publicanis remitti. sed eos uniuersa uectigalia persolueret. nam publicani contumaciter quæ uectigalia nimis dura soluere cogerebant. Cato igitur rogatus sententiam dicere: ne quod eo die in senatu confici posset: quia contra repudium esse uidebat: orationem suam longiore habebat: quod cum sensisset Cæsar eum per licentiam iussit in carcerem duci. Tunc uniuersus senatus Catonem secutus est. Cæsarem id grauer ferre senatum sentiens dimitti iussit. A. Gel. li. iiii. ca. x. C. inquit Cæsarem. M. Catonem sententiam rogauit Cato rem de qua consulebatur (quam non e republica uidebat) perfici uolebat. ei rei gratia ducenda longa oratione utebatur: eximebatque dicendo diem. erat. n. ius senatori ut sententiam rogatus diceret quicquid uellet & quo ad uellet. Cæsarem consul uiatorem uocauit eumque cum finem non faceret philosophandi loquentem & in carcerem duci iussit. senatus consurrexit & persequeretur Catonem in carcerem. hac inuidia facta Cæsarem destitit & dimitti Catonem iussit. Fortis & sinceræ uitæ. Vnum sequitur ex altero. quoniam fortis est. iustus est: continens est: iteger est. uirtutes. n. inter se adeo conexas sunt: ut altera sine altera esse non possit: sinceræ igitur uitæ quia nemo illum unquam potuit gratia neque prece neque precio a recto deducere. Abstraheret. quia diem consumi uolebat. Diuini animi. a consuetudine adulandi non discedit.

OLI,

ODE ludos flo. Ludi Florales in honore deæ Floræ romæ celebrabantur in quibus obscena quædam committebantur. & illud in primis quod mimæ nudabant. Vnde Lactantius Firmianus: meretrices inquit flagitate populo nudatis corporibus in floralibus mimorum fungebant officio: & propea mimas eas Valerius appellat. hos igitur ludos cum Messius ædilis faceret & ad spectaculum eorum Cato uenisset: populus petere erubuit ut meretrices nudarent ludosque peragerent. Fauonius Catonem admonuit populum impediri presentia illius ne ludos spectaret: quippe quo presente petere non auderet ut meretrices nudarent. ludosque peragerent: quod cum audisset Cato continuo discessit e theatro. Quod cum ex Fauonio. ordo est discessit e theatro: cum Fauonium ita monente audisset. Cato cur in theatrum uenisset. cum iocos Martiales nouisset sacrum dulce floræ hoc autem genere metri Martialis usus est in primo suoque epigramma

De Mario.

Aius est Marius in profundum ultimarum miseriarum abiectus: ex ipso uitæ discrimine beneficio maiestatis emerfit. missus. nam ad eum occidendum in priuata domo Miturnis clausum seruus publicus natione cymber & senes: & inermem & squallore oblitum strictum gladium tenens aggredi non sustinuit: sed claritate uiri obcecatus abiecto ferro attonitus inde ac tremens fugit. cymbrica nimirum calamitas oculos hominis perstrinxit: deuictaque suæ gentis interitus animum comminuit. etiam diis immortalibus indignum ratus ab uno nationis eius interfici Marium: quam totam deleuerat.

Minturnenses autem maiestate illius capti compressum iam & constrictum dira fati necessitate in columen præstiterunt: nec fuit eis timori asperissima Syllæ uictoria. quum præsertim ipse Marius eos a conseruando Mario absterere posset.

De M. Portio Catone.

Arcum quoque Portium Catonem admiratio fortis ac sinceræ uitæ adeo admirabilem senatui fecit: ut cum inuito. C. Cæsare consule aduersus publicanos dicendo in curia diem extraheret: & ob id eius iussu a licitore in carcerem duceretur: uniuersus senatus illum sequi non dubitaret: quæ res diuini animi perseverantiam flexit.

De eodem.

Eodem ludos florales quos Messius ædilis faciebat spectante: populus ut mimæ nudarentur: postulare erubuit. quod quum ex Fauonio amicissimo sibi una sedente cognouisset: discessit e theatro ne presentia sua spectaculi consuetudinem impediret: quem abeuntem ingenti plausu populus persecutus:

tum: Nosses iocose dulce tū sacrū floræ, festosq; lusus & licentiā uulgi cur in theatrū Cato se uere uenisti: an iō tā tū ueneras ut exires: & Martiales, qā in cāpo Martio agebant hi ludi, & locos: ludos, nā locus in uerbis: ludus in rebus est, & Sacrū deæ floræ, hoc est Martialis iocos, & Dulce, iocundū & populo gratū, & Ingēti plausu: quo significabat placere sibi Catonē discedere, ut pristina ludog; consuetudo reuocaret in theatrū, & Priscū morē, ut meretricis nudæ mimog; fungerent officio, & Confessus, Significauit inq; populus hoc plausu plus maiestatis & honoris uni Catōi tribuere quā sibi uniuerso, nā q; p̄sente Catōe fieri nō fuerāt passi, id se uniuerso spectāte passi sunt

priscū morem iocorū in scēnam reuocarunt: confessus plus se maiestatis illi uni tribuere q̄ uniuerso sibi uendicare, quibus opibus: quibus imperiis: quibus triumphis hoc datum est: exiguum uiri patrimonium, astricti continentia mores, modicæ clientelæ: domus ambitioni clausa: paterni generis una imago: minime blanda frons: sed omnibus numeris perfecta uirtus: quæ quædem effecit: ut si quis sanctum & egregium ciuē significare uelit sub nomine Catonis definiat.

Externa de Harmodio & Aristogytone.

Dandum est aliqd loci etiam alienigenis exemplis: ut domesticis aspersa: uarietate ipsa delectent. Harmodii & Aristogytone: qui athenas tyrānide liberare conati sunt: effigies Aeneas Xerxes rex ea urbe deuicta in regnū suū trāstulit: Lōgo deinde interiecto tpe Seleucus in pristinā sedē reportandas curauit, Rhodii quoq; eas urbi iuxta appulas quū in hospitium publice iuitassent sacris etiā puluinaribus collocauerunt, Nihil hac memoria felicius: quæ tantū uenerationis in tam paruulo ære possedit.

De Xenocrate.

Quantū porro honoris athenis Xenocrati sapientia pariter ac sanctitate claro tributū est: quū testimoniū dicere coactus ad arā accessisset: ut more eius ciuitatis iuraret: oīa se uere retulisse: uniuersi iudices cōsurrexerūt: p̄clamarūtq;: ne iusiurādū diceret: qd̄q; sibi metipsis postmodū dicendæ sinæ loco rēssuri n̄ erāt: liceritati ei⁹ cōcedēdū existimarūt.

Explicit Liber Secundus.

esset ab atheniensibus uisus est honorificēissime tractari: qd̄ cū p̄spexisset ut rē gratā populo faceret: statuas illas in suam pristinā sedē reportandas curauit, Et cū transfueherentur athenas: ad Rhodios forte appullerunt: quibus ueluti deog; simulachris lectisternia exhibuerunt, & Aspersa uarietate, ut eadē sæpius repetita fastidiū sic mutata delectationē afferūt, & Puluinaribus, Puluinaria loca erāt in tēplis quæ alio nomine lectisternia dicebant: in quibus deorum simulachra locabantur, & Tantum uenerationis, quantum diis immortalibus exhibebatur.

Quantū porro, aliud exemplū maiestatis Xenocratis, fuit at Xenocrates p̄ipateticus philosophus de quo in capi. de cōtinētia latius dicemus, qd̄ ad hūc locū ptinet: tāta fuit huius hominis maiestas & fides apud atheniēses: ut cū athenis mos eēt ut nullius iniurati testimoniū admittere: huic soli iusiurādū atheniēses remitterēt sicut Cic, ut dixi ad articū, Cū iurare tui ciues Xenocratē testimoniū dicētē phibuerūt, & Sanctitate, sanctitas ē optima uiuēdi rō, & More eius ciuitatis: Quia mos erat testimoniū priō phibere deide se uera dixisse iurare, & Dicēdā, si qā iudices iurauerūt se iuste sentētiā eē duros, & Remissuri, Remittim⁹ quō qd̄ aliquem facere oportet: cōcedimus, qd̄ iure suo aliquis facere non potest, & Sinceritati, puritati, & integritati,

Explicit Liber Secundus.

h

& Vēdicā, asciscere, & Modicæ clientelæ: Quia nō multos secū ducebat clientes sicut alii principes Romani, & Vna imago, Nō multas maiorū suog; imagines habebat: sed unius pris sui Catōis, & Minime blāda, immo seuera Līpote est, & Omnibus numeris, idest partibus: nam uirtus quattuor partes habet iusticiam: prudentiam: fortitudinem: & temperātiā, & Martialis & dulce sacrū Floræ, Hæc in antiquis aliquot eēt codicibus legunt, imperitia librariorū auctoritate Martialis in margine notata ad historiā Valerii transposita: cōfuso ordine & sensu, Nā Valerius uti Martialis testimonio p̄ utriusq; ætatē non potuit: alter, n. Tiberio blādif: alter Domitiano, & Numeris, Immo p̄stat ad plēitudinē numerog; referre: de q; Macro, in Somniū Scipiōis abūde disputat, Oui, Quæ mihi uētura est: sigdē est uētura senectus: Quō desit nūeris ipsa iuuetā suis?

Dandum est aliqd loci etiam alienigenis exemplis, Trāsit ad externa, Primū aut̄ exemplū est maiestatis Harmodii & Aristogytōis fratrum atheniēsiū: q; cū indigne ferrent tyrānidē in libera ciuitate regnare die festo conuenerūt ut tyrannū occiderēt nā tyrānis athenis a Pisistrato in cepit quo mortuo Hipparchus & Hippias in regnū successerūt, tūc ergo Hippias regnabat in quē die solēni cū populus cōuēisset impetū facere statuerūt, sed cū id pagē p̄cessisset Hipparchū fratrem occiderūt, A. Gelius li. xvii. ca. xxi, Tarqni filio inq; regnū obtinēte Romæ: cui cognomē supbus: fuit, hisdemq; t̄pibus occisus est athenis ab Harmodio & Aristogytōe Hipparchus pisistrati filius Hippiae tyrāni fratris, itaq; hi adolēscētes q̄tū in se fuit urbē tyrānide liberare conati sunt: licet non liberarint: tamē atheniēses effigies æneas in honorē eorū erexerūt, q; cū Xerxes cōpisset Athenas in regnū suū trāstulit, deinde Seleucus rex Asiæ: q; post Alexādrū regnauit: cū Athenis potitus

Flora/
les
ludi

THE,

OLI,

Pului/
naria
OLI,

Re,
mitter

LIBER TERTIVS

Valerii Maximi Liber Tertius Incipit.

OLI.
Cuna/
bula

Tringam nunc. Primum huius tertii libri, caput de indole. Est autem indoles futuræ probitatis specimen quod in puero apparet, aliquando pro incremento uirtutis ponitur. Lilius, Tanta indoles in lauinia: ut tutela muliebri res latina & regnum auitum paternumq; puero steterit. Cuna bula, nutrimenta, tractum ab infantibus qui in cunis nutriuntur. Elementa, abusiue omnium rerum principia dicuntur, græci τῆξ & dicunt.

OLI.

Emilius Lepidus. Hoc fuit sub Tiberio Graculo bello celtiberico. Statua bullata, Bulla erat in signe puerorum: & præsertim nobiliū quod a collo in pectus descēdebat quia in pectore cōsiliū ē. hoc ideo fiebat, ut ostēderet ætas illa adhuc sub alterius cōsilio posita eē. nam βουλή cōsiliū significat. in pectus descēdebat, quia in pectore ut dixi cōstat esse cōsiliū. Macro. dicit in genuis pueris cōcessum, ut cordis figurā in Bulla ante pectus annecterent, quæ inspicientes ita demū se hoīes cogitarēt si corde præstarēt hoc est sapientia & magnanimitate, togā quoq; prætextā his additā ut ex purpuræ rubore ingenitatis rubore regerent. Priscus Tarnius filiū suū annos, xiii. natū q; hostē manu percusserat & pro cōciōe laudauit & Bulla aurea prætextaq; donauit: insigniens puerū ultra annos fortem præmiis uirilitalis & honoribus. nam sicut prætexta in signe magistratum ab Aethruscis acceptum regnante Tullo: ita Bulla gestamen erat triumphantium, quam in triumpho præ se gerebant imperatores. hinc deductus mos ut prætexta & Bulla in usum puerorum nobilium usurparentur ad omen & uota conciliande uirtutis ei similis cui primis in annis munera ista cesserunt. Prætexta, ueste purpurea quæ utebantur nobiles pueri usq; ad quartumdecimum annum: qua postmodum deposita in capitolio uirilem togam sumebant ex quo deprehenditur puerum fuisse Aemilium quo tempore hostem in acie interemit. Stabilimentum ætatis, uidelicet uirilitalis, tūc enim stabilis dicitur ætas. Duplicemq; laudem, q; hostem interfecit & ciuem seruauit: unde et quernā coronā meruit. Vix spectatorem, Ausus est bellū inire quā alius in ea ætate spectare timuisset. Iuuenibus: nedum pueris. Arma, n. infesta. Declarat quære alius in ea ætate bellū spectare timuisset. Infesta: inimica cū arma armis contraria sunt. Stricti: nudati. Discursus, cū hinc inde tela iactant.

Præ/
texta

OLI.
Cato/
nis in/
doles

le spiritus ne. M. quidem, Catonis Quantum futuræ Virtutis Specimen & Documētum a pueritia de se Cato dederit & in hoc & in sequenti exēplo uidere licet, cū iudicia ab equestri ordine in senatoriā dignitatē essent translata: eaq; sibi uellet equestri ordo uēdicare: senatus M. Drusum tribunū plæbis creauit: ut senator ptes tueret, hic ut facilius cōsequeret quæ se natus cupiebat: latinis ciuitatē pmissit, ut eoz auxilio aduersus equestre ordinē uteret. Eo tpe Drusus Catonē cuius auunculus erat aiebat, cū igif legati latinorū ad eū uenissent: ut pmissam ciuitatē a populo impetrarēt etiā ipso potissimū Druso interprete Catonē puerū cōspicientes rogarūt ut sibi apud auunculū auxilio esse uellet ad ciuitatē obtinēdā q; se id nequaquā facturū cōstati uultu respōdit. Preces iteq; ac sapius legati neq; q;

Valerii Maximi. Liber Tertius.

De Indole. Cap. I.

Tringam nunc quasi cunabula quadam: & elementa uirtutis animiq; procedente tempore ad summum gloriæ cumulum peruerturi: certo cum indolis experimento datos gestus referam.

De Aemilio Lepido.

Emilius Lepidus puer etiā tū progressus in acie hostem interemit: ciuem seruauit: cuius tam memorabilis operis uindex est in Capitolio statua bullata & incincta prætexta. S. C. posita. iniquū .n. putauit eum honori nondum tempestiuum uideri: qui iam uirtuti maturus fuisset. præcurrit igitur Lepidus ætatis stabilimentum fortiter faciendi celeritate, duplicemq; laudem e prælio retulit: cuius eum uix spectatorem anni esse patiebantur. arma, n. infesta & stricti gladii & discursus telorū & aduentantis equitatus fragor: & concurrentiū exercituum impetus: iuue-

iterarunt. Tãdẽ ut aium pueri experirent: in excelsam ædiũ pte ascẽderunt: & se inde illũ precipituros affirmarunt nisi sibi obseq̃ret. nihilo magis a pposito deterreri nõ potuit. Tũ latini gratulemur iquiũt nobis hũc puerũ eẽ nã si senator eẽt nõ obtinẽdi mõ spẽ ullã haberemus sed nec petẽdi qdẽ. Interpellatus. interrogatus. Tenero aĩo pcepit. in ea tenera ætate totius senatus officũ adimpleuit. Perseuerãtia fuit. ut latinos ab impetrãda ciuitate repulerit. Proscriptorũ capita. Qui pscribebant eorũ noĩa scripta in tabella in foro exponebant & ius oĩbus erat eos interficiẽdi. illi uero ut intellexissent se eẽ pscriptos: cõtinuo se e ciuitate pripebãt: Eorũ uero bona p arbitrio p-

Pro/
scri/
pti qui

nibus quoq; aliquantum terroris incutit. inter q̃ æmiliae gentis pueritia coronã mereri spolia rapere ualuit.

De. M. Catone.

Ic spiritus ne. M. qdẽ Catõis pueritiã defuit. nã quũ in domo. M. Drusi auũculi sui educaret: & ad eũ trib. tũc plæbis Latini de ciuitate ipetrãda cõuenissent. a. Q. Popedio Latinorũ pricipe: Drusi at hospite rogatus: ut socios apud auunculũ adiuuaret: cõstãti uultu nõ facturũ se respondit. iteꝛ deinde ac sapius interpellatus in pposito pstitit. Tũc Popedius in excelsam ædiũ partẽ eleuatũ. abiecturũ se eũ inde nisi precibus obtẽperaret minatus est. nec hac re ab incepto moueri potuit. Exp̃ssa e itaq; illa uox hominũ: gratulemur nobis latini: & socii hũc eẽ tã paruũ quo senatore: ne sperare qdẽ nobis ciuitatẽ licuisset. Teneo ergo aĩo Cato totius curiã grauitatẽ pcepit: pseuerãtiaq; sua latinos iura nrã ciuitatis apphẽdere cupiẽtes repulit.

De eodem Catone.

De cũ salutãdi grã ptextatus ad Syllã uenisset: & capita pscriptorũ i atriuũ allata uidisset: atrocitate rei cõmotus pãdagogũ suũ Sarpedonẽ noĩe iterrogaui: q̃ pp nemo iueniret q̃ tã crudelẽ tyrãnũ occideret: Quũq; is nõ uolũtatẽ hoĩbus: sed facultatẽ deesse: q̃ salus eius magno militũ p̃sidio custodiret: respõdisset: ut ferrũ sibi daret obsecrauit: affirmãdo p̃facile se eũ interfectorũ: q̃ in lecto illius cõsidere soleret. Pãdagogus & animũ Catonis agnouit & exhorruit p̃positũ: eũq; postea ad Syllã excussum semp adduxit. nihil hoc admirabilius. Puer in officina crudelitatis dephensus: uictorẽ nõ extimuit: tũ maxime: consules: municipia legiões eq̃stris ordinis maiorẽ p̃te trucidantem. ipsum Mariũ: siquis eo loci statuisset: celerius aliquid de fuga sua q̃ de Syllã nece cogitasset.

De. C. Cassio.

Vius filiũ Faustum. C. Cassius condiscipulum suũ in schola proscriptionem paternam laudantem: ipsumq; quũ per ætatẽ potuisset idem facturum minantem colapho percussit. dignam manum quã se publico patricidio non contaminaret.

p̃stãt: ciuiũ fauor. eximia potẽtia. Vitia: Libido: ambitio: iperũ: cupiditas: supbia: arrogãtia. Decepit illis. bõis: q̃a p̃rio summã de illo spẽ utilissimũ fore illũ ciuitati ciues cõceperũt: sed cũ ad adultã ætatẽ peruenit: suaspe fru-

h ii

scribetis tractabant. sed multi anteq̃ pscribebant dephensi occidebant & eorũ capita deferbant ad Syllã. Pãdagogus eius ductor & comes nã pãdagogus d̃r q̃ pueros ducit & gubernat ωαισ ωου. Puer αγο duco. inde αγογοσ. ductor. Qd̃ i lecto illius. sæpe Cato puer a pãdagogo ad Syllã salutatũ ducebatur: quẽ Sylla q̃ nobilissimus erat in lectũ ubi cõsidebat suscipe solebat: nã antiq̃ tribũ lectis stratis epulabant. ut sæpe dictũ e. Excussum. exq̃sitũ nunq̃ latẽs ferrũ haberet. Nihil hoc admirabilius: Describit Catõis aĩum. Officina crudelitatis. i. carnificina eo iqt tpe potissimũ Cato uictorẽ Syllã non timuit quo maxie crudelis apparuit. Tũ maxie cõsules. Norbanũ & Scipionẽ. his. n. p̃sulibus Sylla Romã regredita mithridate: postq̃ itellexit captã urbẽ a Mario. & aduersus se ingẽtes exercitus eẽ cõparatos: apud Capuã sub amne Vulturno signa cõcurrũt: & statĩ Norbani fusus exercitus oẽs Scipiõis copiã ostẽtata spe pacis oppressãe obsessãq; curiã: sic de senatu q̃si de carcerẽ q̃ iugularent educti. p̃posita e illa inges tabula: & ex ipso eq̃stris ordinis flore ac senatu duo milia electi q̃ mori iuberent. Equestris ordinis maiorẽ partẽ. s. duo milia delecta sunt ad suppliciuũ. Statuisset. posuisset. nam a fisto uenit. Ipsum Mariũ. Puer facinus excogitauit qd̃ ipse Marius nunq̃ excogitasset i rãta Syllã uictoria & potẽtia. Cuius filiũ. Exẽplũ idolis. C. Cassius. fuit at hic Cassius q̃ Cæsare interfecit in senatu. Faustũ. Sylla post uictoriã creatus dictator p̃petuus uoluit se felicẽ: liberos uero faustos: hoc e marẽ faustũ & foeminã faustam appellari. Cõdiscipulũ. eiusdẽ p̃ceptoris discipulũ. Quã se publico parricidio. q̃a Cassius cum Bruto Cæsarem interfecerũt quasi parentẽ patriã. hoc ideo dicit ne læderet Augustum ex eo q̃ laudasset Cassiũ. Colapho. significat ictum pugno clauso infixum.

Statui

Tut a grãcis. De hoc uiro satis dictũ in ca. de somniis: & latius dictũ in ca. de mutatiõẽ statũ & fortuna. Aliqd. s. sumam. Ille cui. ac si diceret: ille alcibiades: cui idoles spẽ maximã futurã p̃bitatis ciuibus afferebat. Iustus de alcibiade. Erat ætatis flore & fortunã ueneratiõẽ nec minus eloquẽtia iter Atheniẽses isignis sed i recõciliãdis amicitiaq; studiis q̃ in retinẽdis uir melior. q̃a morum uicia sub umbra eloquẽtiãe p̃rio latebãt. Vtrũ bõa. nã si uirtutes cõsideres: nullũ eo fuit uirtute p̃stãtior: si uicia nullũ scelestiorẽ inueneris. Bõa. Nobilitas: ingeniũ: eloquẽtia: diuitiã: forma

OLI.

Alci/
biadis
indo/
les.

LIBER TERTIVS

Cōfufio stratos eē itellexerūt. Is affixit, fuitis, & Cōfufionē, pturbationē, & triftitiā, & Secretū, ut triftes facere folēt, & Propylaea, fignificat ueftibulū, fed græco uocabulo ufus ē: q̄a græca tractat hiftoria, nā ἔπο fignificat ante πύλην portā, unde ἔπο πύλαια, fed diphthōgū recipit, Ciuitas mādaauerat Periclū, ut ianuas arcis mineruæ ædificari curaret & nō de publico data ē pecunia, hic uero igētē pecuniā i hoc ope cōfumpfit, unde ēt Demetrius Phalerius teſte Cice, lib. de offi, ſecūdo uituperat Periclē q̄ tantā pecuniā in p̄clara illa p̄pylæa p̄iecerit, in eo ædificio p̄fuderit, & Afflictari: grauitē cruciari, & Defectus: deſtitutus cui ſuū defuit cōſiliū, & Finitimo bello, & Peloponēſi, & Ratio

nibus, ſi pecuniā quā in ædificio illo cōfumpſerat, & Lamentent, p̄p uitiā, & Glorient, p̄p uirtutes, & Execrationē: ad uitiā p̄inet, & Admirationē, ad uirtutes referēt, & Nos initia q̄nquidē iqt de ſigno uirtutis dixi: uidelicet de indole: dicamus nūc de ip̄a uirtute, ſi fortitudie, & Efficaciſſimi lacerti, ualidiſſima robora,

THE Vtrū bōa & c, Probus Aemilius: in Alcibiade natura qd efficere poſſet uidef expta, Conſtat, n̄ inter oēs q̄ de eo memoriā p̄diderunt: nihil illo fuiſſe excellentius: uel in uitiis uel in uirtutibus, & Periclē auūculū ſuū, Probus Aemilius: Alcibiadis uicticū fuiſſe Periclē ſcribit, Educat⁹ iqt ē in domo Periclis (p̄uignus n̄ ſuus fuiſſe dī) erudit⁹ a Socrate, Suidæ monimēta Valerio cōcinūt, Plutarch⁹ eoq̄ prior Plato tantū dicunt Alcibiadē ſub tutela Periclis relictū, unde Perſius: ex perſona Socratis ad Alcibiadem: Magni pupille periclis,

OLL **N** Ec me p̄terit, Dicturus de fortitudine, hoc Ca. qdā p̄mittit excuſationē q̄ nō iſcipiat a Romulo conditor & urbis Rōanæ p̄arēte: quē multa fortiter feciſſe cōſtat, Hora, Cocles fuit at huius uiri pugna & uirtus mirabilis ac p̄p modū incredibilis, deſenſus, n̄ p̄s ſublici⁹ p̄ ip̄m cōtra oēm exercitū Aethruſcog: donec a tergo fractus p̄s p̄cluſuſq̄ hoſtibus aditus i dignāte rege ac ſtupente exercitu: q̄ uir unus iſq̄ monoculus: ut q̄ iā alio p̄lio altere amifiſſet: tātū cōtra tot armata hoīum milia auſus fuiſſet, & Fracto p̄te ip̄e ut erat armatus ex alto in Tyberī ſe p̄iecit, & ad ſuos ſoſpes enatauit: niſi q̄ i caſu ip̄e ut qdā tradidere ſagitta ſe mur traiecit⁹ claudus euafiſſet, qd cū ſibi poſt tēporis ſpaciū (ut p̄hibēt) in petitione honoris obiectū eēt ut uitiū magnifica p̄ſus & facto par r̄nſio, p̄ ſingulos iqt gradus admoneor triūphi mei: huic tātā uirtuti n̄ iſgrata ciuitas fuit, ſtatua illi in comitio poſita & de publico donatus ager: ter q̄tū uno die circūducto aratro poſſet aplecti, Sic honore ſimul & cōmodo auctus in p̄ſens & i poſtege rei fama plures admiratores reptura q̄ credulos, Fronti, li. ii. ca. ult, Hora, cocles urgētē Porſenæ exercitu iuſſit ſuos p̄ p̄tē redire i urbē, eūq̄ ne caſu ſequeret hoſtis iſtercidere: qd dū efficit in caput eius p̄pugnator ip̄e iſequētes detinuit: audito dēiq̄ fragore p̄ris abrupti deiecit ſe i alueū: eūq̄ inermis: ſed uulneribus onerat⁹ trāſnauit, Seneca ad Luciliū epiſtola, xx, cuius p̄cipiū ē, Epiſtola tua & cætera, Hora, iqt cocles ſolus impleuit p̄tis Anguſtias ademit ſibi reditū: dū iter hoſti auferret, iuſſit ēt diu p̄mētibus reſiſti: dōc reuulſa ingēti ruina tigna ſonuerūt: poſtq̄ reſpexit utq̄ extra piculū eē patriā piculo ſuo ſenſit: ueniat ſigs uult ſic euntē ſeq: deditq̄ ſe in p̄iceps, & nō minus ſollicitus in illo rapido alueo fluminis ut armatus q̄ ut ſaluus exiret, rerēto armoz decore tā r̄tus rediit: q̄ ſi ſp̄te ueniſſet Cice, li. paradoxog p̄rio, Quæ uis Horatiū coclitē cōtra hoſtiū copias tenuit i p̄te ſolū? Plidē uiris illuſtribus, Porſena rex Aethruſcog iqt cū Targnios i urbē reſtituere tētaret & p̄rio ip̄etu laniculū coepiſſet: Hora, cocles illo cognomīe: qd i alio p̄lio oculū amiſerat p̄ p̄te ſublicio ſtetit & aciē hoſtiū ſuſtinuit dōc a tergo iſterūperet: cū in Tyberī decidit, & armat⁹ ad ſuos trāſnatauit: ob hoc ei tm̄ agri publice datū: quātū uno die arare potuiſſet: ſtatua quoq̄ in Vulcanali poſita: Hæc igif hiftoria a multis auctoriſus traditur, & Diſiectus: in diuerſas partes diſtractus q̄ppe qui ex alto deciderit potuit diſrumpi, & Vorticis, aquarum reuolutionis profunda, Vortex teſte Quintiliano lib. viii, de inſti, orato, proprie eſt contorta in ſe aqua: uel

Coclitis uirtus

Externa.

E T ut a græcis aliqd, Alcibiades ille cuius neſcio utrū bōa an uitiā p̄riæ pernicioſiora fuerint: illis, n. ciues ſuos decepit: his affixit, cū adhuc puer ad Periclē auūculū ſuū ueniſſet: eūq̄ ſecreto triftē ſedentē uidiffet: interrogauit qd ita tātā in uultu cōfufionē gereret? At illo dicēte mādato ſe ciuitatis Propylæa Mineruæ: q̄ ſunt ianua arcis ædificaffe: cōſumptaq̄ in id opus ingēti pecunia nō iuenire quo pacto miniſterii rōnē redderet: atq̄ iō cōſlictari, Ergo iqt q̄re potius quē admodū rōnē nō reddas, Itaq̄ uir ampliffimus & prudētiffim⁹ ſuo cōſilio defectus: puerili uſus ē: atq̄ id egit ut Atheniēſes finitimo impliciti bello: rōnibus exigēdis nō uacarēt: Sed uiderint Athenæ utrū Alcibiadē lamentent: an glorient: quoniam adhuc iter execrationē hominis & admirationē dubio mētis iudicio fluctuat, nos q̄a iā initia p̄curſuſq̄ uirtutis patefecimus: actum iplum p̄ſeq̄mur: cuius p̄de roſiffima uis & efficaciffimi lacerti i fortitudie p̄ſiſtūt.

De fortitudine. Et de Horatio cocle. Cap. II.

N Ec me p̄terit cōditor Urbis nræ Romule principatū tibi hoc in genere laudis aſſignari oportere: ſed patere obſecro uno te p̄curri exēplo: cui & ipſe aliquātū honoris debes: q̄a beneficio illi⁹ effectū ē: ne tā p̄clarę opus tuū Roma dilaberet, Aethruſcis in Urbē p̄te ſublicio irrūpētibus Horati⁹ cocles extremā eius partē occupauit: totūq̄ hoſtiū agmē donec poſt tergū ſuū p̄s abrūperet iſatigabili pugna ſuſtinuit: atq̄ ut patriā piculo iminēti liberatā uidit: armatus ſe in Ty-

berī ſe p̄iecit, & ad ſuos ſoſpes enatauit: niſi q̄ i caſu ip̄e ut qdā tradidere ſagitta ſe mur traiecit⁹ claudus euafiſſet, qd cū ſibi poſt tēporis ſpaciū (ut p̄hibēt) in petitione honoris obiectū eēt ut uitiū magnifica p̄ſus & facto par r̄nſio, p̄ ſingulos iqt gradus admoneor triūphi mei: huic tātā uirtuti n̄ iſgrata ciuitas fuit, ſtatua illi in comitio poſita & de publico donatus ager: ter q̄tū uno die circūducto aratro poſſet aplecti, Sic honore ſimul & cōmodo auctus in p̄ſens & i poſtege rei fama plures admiratores reptura q̄ credulos, Fronti, li. ii. ca. ult, Hora, cocles urgētē Porſenæ exercitu iuſſit ſuos p̄ p̄tē redire i urbē, eūq̄ ne caſu ſequeret hoſtis iſtercidere: qd dū efficit in caput eius p̄pugnator ip̄e iſequētes detinuit: audito dēiq̄ fragore p̄ris abrupti deiecit ſe i alueū: eūq̄ inermis: ſed uulneribus onerat⁹ trāſnauit, Seneca ad Luciliū epiſtola, xx, cuius p̄cipiū ē, Epiſtola tua & cætera, Hora, iqt cocles ſolus impleuit p̄tis Anguſtias ademit ſibi reditū: dū iter hoſti auferret, iuſſit ēt diu p̄mētibus reſiſti: dōc reuulſa ingēti ruina tigna ſonuerūt: poſtq̄ reſpexit utq̄ extra piculū eē patriā piculo ſuo ſenſit: ueniat ſigs uult ſic euntē ſeq: deditq̄ ſe in p̄iceps, & nō minus ſollicitus in illo rapido alueo fluminis ut armatus q̄ ut ſaluus exiret, rerēto armoz decore tā r̄tus rediit: q̄ ſi ſp̄te ueniſſet Cice, li. paradoxog p̄rio, Quæ uis Horatiū coclitē cōtra hoſtiū copias tenuit i p̄te ſolū? Plidē uiris illuſtribus, Porſena rex Aethruſcog iqt cū Targnios i urbē reſtituere tētaret & p̄rio ip̄etu laniculū coepiſſet: Hora, cocles illo cognomīe: qd i alio p̄lio oculū amiſerat p̄ p̄te ſublicio ſtetit & aciē hoſtiū ſuſtinuit dōc a tergo iſterūperet: cū in Tyberī decidit, & armat⁹ ad ſuos trāſnatauit: ob hoc ei tm̄ agri publice datū: quātū uno die arare potuiſſet: ſtatua quoq̄ in Vulcanali poſita: Hæc igif hiftoria a multis auctoriſus traditur, & Diſiectus: in diuerſas partes diſtractus q̄ppe qui ex alto deciderit potuit diſrumpi, & Vorticis, aquarum reuolutionis profunda, Vortex teſte Quintiliano lib. viii, de inſti, orato, proprie eſt contorta in ſe aqua: uel

quicquid aliud similiter uertitur. Actus agitated, inter lætitiā mærumq; Lætabatur ciuitatem cōseruatā esse, metuebat tantum uirum perire. Confertos exercitus, Confertæ manus dicuntur cum inter se hostes dimicant. Alueo, Alueus est medius amnis qui aquam fluminis continet, uidelicet fluminis meatus: locus per quem labitur aqua. Munimentū, præsidū. Attulit, sustinendo Horatium. Incolumitatem sinceram ei præstiterunt, Theotimus italicarum rerum, ii, dum tranaret ad suos ictum telo alterum amisi se scribit oculum.

berī misit: cuius fortitudinē dii imortales admirati incolumitatē sincerā ei præstiterunt. Nā neq; altitudine deiectus q̄ssatusue neq; pōder armorū p̄ssus: nec ullo uortis circuitu actus: nec tælis qdē q̄ undiq; congerebant læsus tutū natādi euentū habuit. Unus itaq; tot ciuiū: tot hostiū i se oculos cōuertit: stupētes illos admiratione: hos iter læticiā metūq; hæsitātes unusq; duos acerrima pugna cōsertos exercitū: alter repellēdo: alter p̄ pugnādo distraxit. Deiq; unus urbi nræ tm̄ scuto suo: q̄tū Tyberis: alueo munimēti attulit, q̄ pp̄ discedentes Aethrusci dicere potuerūt: romāos uicimus: & ab Horatio uicti sumus.

De Clœlia uirgine.

Mmemorē me p̄positi mei Clœlia pene facit, eadē. n. tēpestare certe aduersus eūdē hostē & i eodē tyberī inclytū ausā facinus. Inter cæteras. n. uirgīes obses Porsenæ data hosti: nocturno tpe custodiā egressa: equū cōscēdit: celeriq; traiectu fluminis nō solū obsidione: sed et metu patriā soluit: uiris puella lumie uirtutis p̄ferēda.

De Romulo.

Edeo nūc ad Romulū q̄ ab Acrōe Ceninensiū rege ad dimicādū puocatus: q̄q̄ & numero & fortitudie militū supiorē se crederet: tutiusq; erat toto cū exercitu q̄ solū in aciē descēdere sua potissimū dextera omē uictoriæ corripuit: neq; icepto eius fortūa defuit: occiso. n. Acrōe: fusi q; hostibus opima de eo spolia Ioui feretrio retulit, hætenus istud. q̄a publica religiōe cōsecrata uirtū nulla priuata laudatione indiget.

De Cor. Cossio.

Romulo pximus Cornelius Cossus eidē deo spolia cōsecrauit: quū Magister eqtū ducem Fidenatiū in aciē congressus inter emisset:

mum ducē belli parē sibi ductorē superare. Vnde Ver. in. x. Aut spoliis ego iā raptis laudabor opimis. Ad dimicandū puocatus, in hoc Valerius dissentit a Livio: non. n. puocatū Liuius: sed in aciē dimicātem & imperatorio munere fungētē occidisse: qd̄ idē sentit Dionysius: sed intra urbē hoc factū fuisse dicit: cū capta urbe illi cum armata multitudine occurrisset. Omen, s. uictoriæ: q̄a postea uicti sunt hostes. Ioui feretrio, Iupiter feretrius dicebat a feretro instrumento de quo suspendebant spolia: erat feretrū ligneum instrumētū ad id apte fabricatū ut spolia ferret, i. sustineret. Liuius li. i. Romulus inq; duce hostiū occiso urbē primo ipetu capit: inde exercitu uictore ducto ipse cū factis uir magnificus tū factoz; ostentator haud minor: spolia ducis hostiū cæsi suspēsa fabricato ad id apte ferculo gerens in Capitoliū ascendit, ibiq; cū ea ad quercū pastoribus sacrā deposuisset simul cū dono designauit tēplo Iouis, fines cognomenq; addidit deo: Iupiter feretri inq; hic uictor Romulus rex regia arma ferro: tēplūq; his regiōibus q̄s mō aīo metatus sum dedico: sedē opimis spoliis: quo regibus ducibusq; hostiū cæsis me auctorē sequētes posterī ferent. Opima, ditia utpote regia. Publica religiōe, q̄a Romulus in deoz; numerū translatus nulla indiget priuata laudatione, sed per seipsum laudationem amplam habet: utpote consecratus.

Mmemorē, Aliud exēplū Clœliæ uirginis, imemorē iō dixit: quia se mō unū exēplū p̄posituz; Romulo dixerat, ergo q̄si sui p̄positi uides imemor, cui? rei memoriā & tātæ uirtutis p̄miū statua illi eq̄stris i foro p̄m. T. Liuiū: fm̄ uero Seruiū i uia sacra posita fuit Pl. de uiris illustrib; Porsena Clœliā uirginē iter obsides accepit: q̄ deceptis custodibus noctu castris eius egressa: equū quē fors dederat arripuit & Tyberī traiecit: a Porsena p̄ legatos repetita reddita, cuius ille uirtutē admiratus cū q̄bus optasset in patriā redire p̄misit, illa uirgines & pueros qdē elegit: quoz; ætatē iuriæ obnoxia sciebat, huic statua eq̄stris in foro posita est: Clœlia p̄ diphthogū scribit, s. Clœlia. Vin. Ruptisq; innaret Clœlia uinculis. Inclytū gloriosum, nā κλυτος clarus & gloriosus dicitur, ualde, uñ inclytus ualde gloriosus. Porsenæ data: hui? noīs penultimā Martialis corripuit, cū dixit: hæc spectare manū Porsena nō potuit. Obses, obsides dicunt q̄si obsides: ergo ob fidē dati sunt seruandam obsides dicuntur: uel ab obsidione ut quidam uolunt. Clœlia, Plutarch. hæc historiā refert i claris mulierib; & Macedo Polyenus octauo strategematō, illud obseruādum: uel Clœliā citra aspirationem cū Plutarcho scribendum: uel Cœliam cū Polyæno, quō uariante exemplarium fide non constet utrum sit melius.

Redeo nūc ad Romulum, Post raptas sine more Sabinas: aliarūq; finitimarū fœminas: iter q̄s Ceninēses mota sunt bella, Ceninenses ita magis q̄ consilio rē gerētes: priō ipetu fusi sunt atq; fugati, Rex eoz; Acrō a rege Romulo interfect; q̄ ad singulare certamē ut Valerius tradit fuerat puocatus: cuius occisi Romulo opima spolia Ioui feretrio obtulit, Duo deinde secuti sunt Romulū, q̄ opima spolia retulerūt occisis impatoribus, M. Marcellus & Cornelius Cossus, sunt aut opima spolia q̄ dux duci detraxerit: dicta uel ab ope ut uult Var. uel ab ope ut sentit Plutan, cū sit op̄ egregiū: clarissimi

Alue⁹
flu.
THE.

OLI.

ALI.

Inclyt⁹
tum

THE.

OLI.

Iupi⁹
ter se⁹
retri⁹

OLI. **O**mulus primus, secundus post Romulum Corn. Cossus, opima spolia rettulisse fertur. caso Larte Tolunio fidenatum duce: in quo re dicit Livius se a ceteris dissentire scriptoribus: quod eadem re tradunt: quod illum tribunum militum fuisse dicant: qui re tanta gessit, se uero duabus rationibus commoueri ut credat illum fuisse consulē, altera quod ea tantum spolia opima dicitur: quod dux duci detraheret, neminem autem ducē esse nisi cuius auspicio res geratur, altera quod titulis spoliisque ostendit illum consulē fuisse & ea spolia ceptisse. Proximus: secundus, Eidem deo, Ioui feretrio, & Magistrū equitū, consulari potestate, Ducē fidenatū, Lartē Tolunium, magnus initio huius gloriæ. Nam prius fuit Romulus, quod opima spolia dicauit, secundus Cor. Cossus, tertius uero Marcellus, ideo uno ordine ponit, neque, ne plures unquam inuenti sunt: quod huius generis gloriam uirtute sua consequi ualuerint.

OLI. **N**ec Marci quod Marcelli, Cui aduersus boios & isubres: quod nunc medianenses dicitur: quibus cum erat Viridomari: uel ut alii dicitur Britomari gallicorum gefatage dux: cum ingenti exercitu ferme de cetero milium militum, M. Marcellus missus est cum quod gētis: aut paulo amplius militibus: & paucis equitibus: apud padum uniuersum exercitum fudit atque fugauit: regē ipsum tanto exercitu stipatum obrucavit. Erat autem hic Viridomari inter Gallos extrema corporis magnitudine, armatura auro: & atque gēto: ac uariis distincta coloribus fulgoris istarum plucida, quod ubi Marcellus pulcherrima ex toto conspicua agmine: ea futura meditatū quod cepta deo uota persolueret, nam in ea pugna Marcellus opima spolia Ioui feretrio uouerat, uirum igitur adhortus hasta perfodit: & moribundum ex equo prastrauit, & ita opima spolia cum ingenti gloria in patriam reportauit, Livius li. xx. M. Claudius Marcellus consul occiso isubriū gallicorum duce Viridomario opima spolia rettulit, Florus Galli isubres Britomario duce non prius solutos se baltea quod capitolium ascendissent iurarunt: factum est: uictos, n. Aemilius in capitolio discinxit mox Aristonico duce uouerit de nostrorum militum praedam: Marti suo torquē: intercepti Iupiter uotum nam de torquibus eorum aux tropheum Ioui flaminio cepit, Viridomario rege Romana arma uulcano promiserant: alioquin uota ceciderunt, occiso, n. rege Marcellus tertius post Romulum patrem feretrio Ioui arma suspendit, Gallorum regē, Viridomarium: ut alii referunt Britomarum, & Sripatum, circumdatum, & cum paucis equitibus: scilicet quingentis.

OLI. **T**orquatus unum. **O**dē & u. & p. g. Cui Titus Malio Torquatus Gallum quondam insultatē & rofortissimum quem ad pugnam puocantē audisset: & ad dictatorem accessisset ait: iussu tuo dictator nunquam extra ordinem pugnauerit: nisi si certam uictoriam uideat: sed si promiseris ostendam profecto illi beluam: me ex illa familia ortum: quod gallicorum agmine ex rupe tarpeia deiecit, itaque promissu dictatoris in certam progressus cum utriusque dimorae acies ad pugnam spectaculum constitisset: gallum prius & lingua ab irrisu exerente: & magnitudine: periclitante eximium interfecit: & de collo sibi torquē aureum detraxit cum ceteris spoliis: a quo est torquatus appellatus. Est autem ornamentum colli ex auro torto profectum, & Valerius, c. Consule Camillo Furii Camilli filio contra gallos bellum gerebat: ubi cum utriusque stationibus quod getis tempus tereret: gallus magnitudine atque armis insignis in medium processit: & per interpretem silentio facto: hasta scuto percussit: unum ab exercitu romano, quod secum ferro decernat ad pugnam puocat, M. Valerius tribunus militum adolescens promissu consulis in medium armatus processit: & in initio proelio corum in galea Valerii contra hostem consedit: quod cum letum omnem accipiens deos uel deas quodcumque misissent prope illam precatur: ut sibi adessent, ausus in non solum sed semel captum tenuit, sed quotienscumque prolium iniret leuans sese oculosque hostis rostro & unguibus petiuit, Val. hostem tali prodigio perterritum obrucavit, deinde Coruino cognomen additum.

OLI. **T**erentius Scipio Aemilius. Hic quod deleta carthagine, sublata Numantia dictus est Africanus inferior igitur quod Lucullo imperatore militia gereret, puocatus ad pugnam hostem iterem, oppidi quod expugnabat prius ipse moenia conscendit: aliaque egregia belli faciora edidit, quibus futuræ magnitudinis suæ omnibus certissima daret indicia: Plinius de uiris illustribus, Scipio aemilianus Pauli Macedonici filius a Scipione Africano adoptatus in Macedonia cum preagens uictum Perserum tam pertinaciter persecutus est, ut media nocte redierit in castra: Lucullo in Hispania legatus apud intercastora oppidum puocatorum singulari certamine uicit muros hostiles ciuitatis prius ascendit, tribunus in Africa sub Tito Malio imperatore octo cohortes obsidione uallatas consilio & uirtute seruauit: a quibus coroda obsidionali aurea donatus, & sub Lucullo duce quod aduersus celtriberos bellum gerebat: cui successit, M. Marcellus: quod Vaceos: catabros: aliosque ignotos, P. R. subegit imperio, & Neque erat in eo exercitu, Si quem praestaret, uigilans exercitus ad reipublicam comoda seruare uoluisset, neque erat Scipio

magnus initio huius generis incohata gloriæ Romulus: Cossus quoque multum acquisitum est: imitari Romulum ualuit.

De M. Marcello.

Nec M. quidem Marcelli memoriam ab his exemplis separare debemus: in quo tantus animi uigor fuit: ut apud Padum gallicorum regem ingenti exercitu stipatum cum paucis equitibus inuaderet: quem protinus obruncatum armis exiit: eaque Ioui feretrio dicauit.

De T. Manlio Torquato.

Odē & uirtutis & pugnae genere uisi sunt, T. Manlius Torquatus & Valerius Coruinus: & Aemilianus Scipio: hi est ultro puocatos hostium duces interemerunt: sed quia sub alienis auspiciis re gesserant spolia Ioui feretrio non posuerunt consecranda.

De Scipione.

Terentius Scipio Aemilianus quem in Hispania sub Lucullo duce militaret: atque intercastora pro ualidum oppidum circumfunderet: prius moenia eius conscendit: neque erat in eo exercitu quisquam: aut nobilitate: aut animi indole: aut futuris actis cuius magis saluti parci & consuli deberet: sed tunc clarissimus quisque iuuenum pro amplificatione & tuenda pro priorum plurimum laboris ac periculi sustinebat: deforme sibi existimans quos dignitate praestaret: ab his uirtute superari. Ideoque Aemilianus hanc militiam aliis propter difficultatem uitantibus: sibi depoposcit.

preferendus, & tamē ipse piculū mortis p̄ amplificāda patria subire nō dubitauit. Aut futuris actis, erat. n. cartha-
ginē euerfurus, q̄ semp̄ impio Ro. infestissima fuit. Hanc militiā, s. occidendi hostes: ascēdēdi muros & moenia,
Agnū iter hęc. Hoc exēplū satis abūde Valeri⁹: qd̄ tñ multo diffusius Liui⁹ oñdit. Pulsi ro. apd̄ Aliā
M Fluuiū uñ Aliēsis dies appellat⁹ ab hac clade iter religiosos habit⁹ ē nihil. n. cū populo eo die agere lice-
bat. His. n. capitoliū i collibus positū erat: collib⁹ ergo capitolii. Morari n̄. p̄. p̄. angustias. Tāq̄
lu. ut pote capta urbe. In. cu. s. sellæ curules dicebant (ut qdā uolūt) a curro. eo q̄ subiectas rotas i mo-

OLL

LLO

LLO

LLO

LLO

LLO

LLO

LLO

LLO

LLO

LLO

LLO

LLO

LLO

LLO

LLO

LLO

LLO

LLO

LLO

LLO

LLO

LLO

LLO

LLO

LLO

LLO

LLO

LLO

LLO

LLO

LLO

LLO

Aliud exemplum de. M. Attilius.

M Agnū inter hęc fortitudinis exēplū antiq̄tas
offert. Romāi Galloꝝ exercitu pulsi: cū se in
capitoliū & in arcē cōferrēt: inq̄ his collibus
morari oēs nō possent: necessariū cōsiliū i plana p̄te ur-
bis relinq̄ndorū seniorū ceperūt: quo facilius iuuetus re-
liq̄as impiū tueret. Ceterū ne illo qdē tā misero tāq̄ lu-
ctuoso tpe: ciuitas n̄a uirtutis suæ oblita est. Defuncti
n. honoribus aptis ianuis i curulib⁹ sellis cū i signibus
magratuū quos gesserāt sacerdotiorūq̄: q̄ erāt adepti
cōfederūt: ut & ipsi i occasu suo splēdorē & ornāmēta
uitæ p̄teritæ retinerēt: & plābē ad forti⁹ sustinēdos ca-
sus suos puocarēt. Venerabilis eorū aspectus: prio ho-
stibus fuit: & nouitate rei: & magnificētia cultus & ip̄o
audaciæ generē cōmotis. Sed q̄s dubitaret: qn̄ & galli &
uictores illā admirationē mox i risum: & i oē cōtume-
liæ gēus cōuersuri essent: Nō expectauit igit̄ hęc inui-
riæ maturitatē. C. Attilius: uerū barbā suā p̄mulcētī gal-
lo Scipionē uehāmētī ictu capiti inflixit: eiq̄ p̄ lorē
ad se occidēdū ruētī corpus cupidus obtulit. Capi er-
go uirtus nescit: patiētia dedecus ignorat: fortunæ su-
cūbere tristius oī facto ducit: noua & speciosa genera
interitus excogitat. si quisq̄ interiit qui sic extinguitur.

De. G. Sempronio.

R Eddēdus est nūc Romanæ iuuetuti debitus
gloriæ titulus. Q. Catulo Sempronio atrati
no cōsule cū Volscis apud Veruginē parē p̄
spere dimicāte: ne acies n̄a iā inclinata p̄pelleret: eq̄s
delapsa seipsam cēturiavit: atq̄ hostiū exercitū irrupit
i petū excepit: quo dimoto p̄ximū tumulū occupauit:
effecitq̄ ut oīs uolscorū i se cōuersus i pet⁹ legiōibus no-
stris ad cōfirmādos aios salutare laxamētū daret itaq̄
cū iā de trophæis statuendis cogitarēt plū nocte diri-
guit. q̄a nō moris, sed gloriā sibi sempiternam consequit. nā ut ait Cicero qui per uirtutē perit. non oīno interiit.

R Eddēdus ē nūc. Liui, dissentit ab hoc. scri. n. cū Semprōio Atratio. Qu. Fabiū lubilianū cōsulē tūc fuis-
se creatū. Sempronio Volscorū puinciā forte euenisse. Cū igit̄ cōtra hostē: q̄ saepe uicti fuerāt a romāis
exercitū duxisset: fortūa cōstātissima. P. R. fractus: oīa temere ac negligēter agere cepit. Itaq̄ cū prio cō-
cursu nō subsidiis firmata acie: nō eq̄te apte locato: rōani i petū fere nō possent: deīde pedē referētes: cū
se ferocius hostes i ferrēt undiq̄ cederent: ne q̄q̄ Sempronio cōsule obiurgāte adhortāteq̄: Sextus Tēpāius decu-
rio eq̄tū exclamat: ut eq̄tes q̄ rep̄saluā eē uellēt ex eq̄s defiliāt: quo facto cōtinuo pugna oībus locis restituta est. &
in aciē recursū. Tēpāius cū eq̄tibus: q̄ se in pedes exceperāt in cōfertissimos hostes incurrit q̄cunq̄ incedunt fer-
ro uia faciūt. Tūc Volscus impator signū dat ut armatis militibus locus detur. q̄ scutis obiectis Romanos a suis
excludāt. qd̄ ubi factū ē: interclusi eq̄tes ad suos p̄rūpere nō poterāt. igit̄ cū his uehēmētius hostes instarēt: cumu-
lū p̄ximū occupāt: ubi se in orbē tutabant: nec ante noctē pugnādi finis fuit. ubi Tēpanius usq̄ ad lucē suos metu

Occa/
sus ho
minū

OLL

Eq̄tes
equo
desi-
liunt

LIBER TERTIVS

insidiarum tenet, deinde cum speculatores nunciasset a Volscis castra esse deserta: laetus ab tumultu suos in castra Ro. deduxit, Apud feruginem, nomen oppidi cuius nedum uestigia extant. Centuriavit in ceteras pedum se coniecit, Omnis Volscorum impetus, nam uolsci uersi sunt ad tumultum oppugnandum.

OLL. **S**trénu⁹, q. i. s. l. i. v. i. i. decados ab urbe cōdita: a Valerio ut multis i locis: sic i hac quoq; dissentit hi storia, nō. n. male cōmissum plū: sed oblata occasiōe rei bñ gerēdæ ita suscepisse pugna cū hoste: ita rē gessisse: ut nihil i ea pugna defuerit: quo si abfuisset dictator, Strénu⁹, fortis & acer, Magister eqtū,

Magi/ ster equitū
cebat, uñ et dictator appellat⁹ ē: uel q; diceref a populo: hoc ē crearef: uel q; sibi magistrū eqtū diceret, perat at eqtib⁹ magi eqtū: dictator uero legionibus & uniuerso exercitui, & erat summ⁹ magistrat⁹ i urbe Romana sine puo catiōe & semestris tm⁹, Propter au, rē, q; ma/ le capta fuerāt, nā erat tabernaculū uitio captū
Egit: cōcitauit, Obstinataq; ai, hoc loco in bonā partē accipit, i. p. seueratis animi p̄sentia, hoc est fortitudine, Exortā, per uim ablata,

OLL. **Q**ualis dein. Hoc fuit priō puico bel lo cui⁹ auctor nō extat q; q; ex anti/ qs scriptorib⁹, q; i negligētiā i dies magis cadētibus lris pierint, T. Li/ uti decades, At Leonardus Aretin⁹ uir græce & latine litteraturæ pitissim⁹ ac sollertissim⁹ hō ex cōmētariis græcis: q; pōit i latinū tradu xit, Cū igit romāi duce, G. Duellio puicā clas/ sem i fugā cōuertissent circa Sicilia: ne illā fu/ giētē aliter se adipisci posse uiderēt: nonnulli ex Romāis se i undas imiserūt: & eā cōsecuti i littus retraxerūt, hoc tagit Cicili, de senectute, Vehementi ictu, simpulsi, Fugæ, ad fugā, Lubricis pelagi, Lubricū dī q; labiē dū te/ nel: ut anguis & piscis: ergo lubricum per q; labiē sicut aqua: & est substātue positū, Cā/ pōz firmitate, tanquā essent incōtinēti terra,

OLL. **E**iusdē generis & no. mi. Notissima hac ē historia & a nobis diligēter satis norata, Norā, i. laudis: nō i/ famiā: licet qdā notā, i. ifamiā & ignominia dicat: eo q; ignominiosa Romāis fuerit cānēsis clades: sed nō de bello hic: sed de militis fortitudie & uirtute agit, Inutiles, q; eēt obrūcata, Ceruicē, c. i. uulnis tā & si uul neribus cōfectas & ppe abscissas māus hēret, Os faciē, Sepōe, seiūge, separa, Obnoxius, obstrict⁹, P. n. Crass⁹, Cā hui⁹ belli hac fuit, Attal⁹ q; philomator cognomiā⁹ ē teste Str. li. xiii. ubi de reb⁹ attali loq;: rex asiæ regni sui Po. Ro. heredē reliq;rat, Aristōic⁹ Eumēi fili⁹

Aristo/ nicus Eume/ nis, F.
post mortē Attali hoc regnū inuasit, missus ē ergo cōtra illū, P. Crassus cū exercitu & iperator & pōtifex, qd nūq; antea factū erat: ut dux simul exercitus & pōtifex mitteret: ex quo et creditū ē rē male pcessisse, Capt⁹ itaq; Cras/ sus a thracibus q; uenerāt i auxiliū Aristōici: cū diceret ab his q; eū iterceperāt: uirgā q; equū ducere solitus erat in oculū unius eoz; a qbus ducebat direxit: adeo ut illi oculū excuteret: quo facto ira icēsus ille hūc gladio trāsfixit: & ita fortiter potius mori uoluit q; i captiuitatē uēire & i seruitute turpiter uiuere, Sed postea cōtra aristōicū mis/ sus, C. Perpēna illū uicit: cepit & uinculis habuit: iperitūq; Asiæ recupauit, Aglius asiatici belli reliqas cōfecit mix/ ris (nefas) ueneno fontibus ad deditiōē q; rundā urbiū, Quæ res ut maturā ita infamē reddidit uictoriā: q; ppe cū cōtra fas deū moresq; maioz; medicaminibus ipuris in id tps sacrosancta romana arma uiolasset, Inter, E. & S. Oppida sūt maioris Asiæ, Smyrnā teste Hero, i uita Hom, pstruxit Theseus Thessal⁹ & eā ab uxoris suæ q; Smyr na dicebat mōumēto denoiāuit: quā a lydis euerfā ab Antigono suscitātā fuisse dicit Str. li. xiiii. q; & a Vale, in hac histo, dissentit, nō. n. P. Crassū captū: sed i plio fortiter pugnao occubuisse dicit: nā post descriptionē Smyrnæ: q; satis ābitiose describit & eā oīum pulcherrimā eē dicit: & i ea Hom, tēplū ac statuā: qm poetā illū sibi uēdicet: statū subiūgit, Hoc i loco Dolabella Treboniū obsidiōe cepit: unū ex his q; diuū Cēsare dolo occiderūt: & multas ptes urbis diruit, Post Smyrnā sunt Leucæ oppidulū: qd Aristōicus post attali philomatoris obitū ad defectionē pdu xit: q; putās se eē e regia stirpe iperitū sibi uēdicare cogitauit, q; re ab eo excidit circa Cumanū agrū ad ephesios na/

mente: uictores ne an uicti discederēt incerti abierunt.

De Fabio Maximo.

STrennus ille quoq; flos ordinis eqstris: cuius mira uirtute Fabi. Maximus Rutilianus magister eqtū: bello qd aduersus Sānites ge rebat male cōmissi plii crimine leuatus ē. Nāq; Papyrio cursore pp auspicia repetēda in urbē pficiscēte ca/ stris ppositus: ac ueritus i aciē exercitū ducere nihilo/ minus māus cū hoste: sed nō tā feliciter q; temere cōser uir: pcul. n. dubio supabat. Cæterz optimæ indolis iu/ uentus detractis equoz; frenis uehemēter eos calcari/ bus stimulatos in aduersos Samnites agit: obstinataq; animi præstantia: extortā manibus hostium uictoriā: & cū ea spem maximi ciuis Rutiliani patriæ restituit.

Qualis deinde roboris illi milites: q; uehemen ti ictu remorum concitatam fugæ punicam classem nantes lubricis pelagi quasi campo/ rum firmitate pedites in littus retraxerunt.

Eiusdē tps & notæ miles q; Cannēsi plio quo Hānibal magis uires Romāoz; cōtudit quā aios fregit, quū ad retinēda arma inutiles uul nerib⁹ māus hēret spoliare se conātis nūidæ ceruicē cō plexus: os naribus & aurib⁹ corrosis deforme reddidit: inq; plēis ultiōis morsibus expirauit. Se pōe iūquū pu gnæ euetū q; to iterfectore fortior iterfectus: pœnus. n. in uictoria obnoxius moriēti solatio fuit: romāus i ipō fine uitæ uindex sui extitit. De. P. Crasso.

Militis huius in aduerso casu tā egregius tanq; uirilis: aiūs q; relaturus sum iperatoris, P. n. Crassus cū Aristōico bellū i Asia gerēs: a thra

uali plio supatus. Ascēdēs uero i mediteraneā hominū iopū ac seruoꝝ ad libertatē uocatoꝝ: quos heliopolitāos ap- pellabat: tumultuariā manū cōgregauit: primūq; Thyatira aggressus ē: deide capta Apollinide alia castella capie- bat. Sed nō diu restitit. nā cōtinuo ciuitates exercitū miserūt Nicomedes quoq; Bithynius & Cappadocū reges au- xiliū tulere. postea quinq; legati a Ro. missi. deide exercitus & cōsul. P. Crassus: deinde. M. Perpēna. q; capto Aristo- nico & Romā misso bellū absoluit. Aristonicus ipse in carcere mortuus ē. Perpēna morbo absumptus. Crassus cū qdā eū apud leucas adoriret in plio occubuit. Postea Manlius Aqlius cōsul cū decē legatis missus. puiciā i eā guber-

cibus quorū is magnū nūerū i p̄sidio hēbat iter Eleā & Smyrnā exceptus: ne in ditionē eius pueniret dedecus accersita ratioe mortis effugit. Virgā. n. q̄ ad regendū usus fuerat equū i unius barbari oculū direxit. q̄ uī do- loris accēsus latus Crassi sica cōfodit: dūq; se ulciscitur Romanū ipatorē maiestatis amissæ turpitudie libera- uit. ostēdit fortūæ Crassus q̄ i dignū uirū tā graui cōtu- melia afficere uoluisset: quoniā qdē iiectos ab ea liber- tati suæ miserabiles laqos: prudēter pariter ac fortiter rupit. donatūq; iā se Aristonico dignitati suæ reddidit.

De Scipione.

Eodē mentis pposito usus est Scipio. namq; infeliciter Cn. Pompeii generi sui defensis in aphrica p̄tib⁹ classe hispāiā petēs: quū ai ad- uertisset nauē q̄ uehebat ab hostibus captā gladio p- cordia sua trāsuerberauit: ac deide p̄stratus in puppi quærētibus cæsarianis militibus ubi nā eēt ipator: Re- spōpit ipator: se bene hēt: tātūq; eloq; ualuit quantum ad testandā ai magnitudinem: æternæ laudi satis erat.

De Catone.

Vi quoq; clarissimi excessus cato Utica mo- nimētū ē. i qua ex fortissimis uulneribus tuis plus gloriæ q̄ sanguinis manauit. Siqdē con-

quodam fortunæ adiutus: tandem uictor euasit: tum ex Aphrica Scipio classe in Hispaniam se transferre parabat: cum milites cæsariani classē prosequentes adepti sunt: & interrogantibus ubi nam classis imperatoris esset. re- spondit ipse Scipio bene se habet imperator: cum iam p̄ctori gladium iflixisset: ne in potestatem hostium ueni- ret. Seneca de Scipione in epistola ad Lucillum uigesimaquinta Sollicitum te esse scribis: si ostendero nō tantum fortes uiros: hoc momentum efflandæ animæ contempsisse: sed quosdam ad alia ignauos in ac re æquasse animū fortissimum: sicut illum Cn. Pompeii socerum Scipionem qui contrario in Aphricam uento relatus: cum teneri Nauem suam uidisset ab hostibus: ferro se trāsuerberauit: & quærētibus ubi imperator esset: ipator inqt bene se hēt. uox hæc illū parē maioribus fecit: & fatalē Scipionis in Aphrica gloriā nō est interrūpi passa: multū fuit car- thaginē uicere: sed amplius mortē. Infeliciter. Dicit Cæsari: cū audisset aduersarios suos uetusto quodā cōfidere uaticinio q; semper in Aphrica uincere fatale Scipionū generi foret: haud facile dictu est siue ut hostiū imperato- rē Scipionē p̄ iocū floccipenderet: siue ut serio sibi id uendicaret auguriū: quēdā ex corneliorū familia hominē sa- ne abiectū & despectissimum Scipionem: cognomēto Salutionem iter præliandū prouide exercitus ducem pro- posuit: ita ut cum hoste interdum cōgredi cogeretur & quasi eadem fortuna ex nomine Scipionis frueretur.

Vi quoq; clarissimus excessus Cato. de Catone Uticēsi loquit: qui iā p̄fligatis reipu. partibus & in phar- salia duce Pompeio: & in Aphrica sexto Pōpei filio: ubi nulla sibi libertatis potiundæ sp̄ superesse ui- dit: maluit dignitati suæ quā uitæ cōsulere. Platonis enim quē in maibus habebat de imortalitate aiæ librū perlegens: cubiculū ingressus gladio incubuit. excitati serui accurrunt: transfixū inueniūt: domi- nū accusant: qui sibi mortē conscisceret: hortati deinde uulnus religāt: & salubria statim adhibent medicamēta. Il- le uero p̄nitentiā simulans cū se reuolueret uelle dixisset: remotis arbitris uulnus resoluit & digitis: q̄a teli potestas eēt erepta: dilacerauit: donec spiritū emisit: de hoc Cæsar dictitare solitus erat. iuidisse gloriæ suæ: q; sub eius eē no- luisset iperio: nā is erat Cato: q; nisi liber & cū dignitate uiuere potuisset: quē uticēses honore sepulturae decorarūt Seneca de Catone eadē epistola. Tu mihi cū ad contēnendā mortē uentū fuerit: Catonē narrabis: quid ni ego nar- rare: ultima illa nocte Platonis librū legentē: posito ad caput gladio: duo hæc in rebus extremis instrumenta per- spexerat: alterum ut uellet mori: alterum ut posset. Compositis ergo rebus utrunq; componi fractæ atq; ultimæ

natiōis formā cōposuit quæ adhuc durat. Dis- sentit et a Plutarcho de M. Perpēna quē dicit a Pōpeio fuisse supatū & occisū. & Smyrnā. hui⁹ urbis mœnia melas amnis preterfluit. de Elea nullā prorsus mētione facit Stra. & Exceptus. p̄ insidias captus. & Accersita: ratione excogitata & q̄sita arte qdā. & Sica. genus teli admodū bre- uis & acuti: quo latrōes & uiag; obsessores utū- tur. unde & sicarii dicunt. & Prudēter. q̄a sciuit rationē mortis inuenire. & Fortiter. Quia forti- animo fuit ad moriendū. & Donatūq;. Quātū quidem ad uoluntatem hostium.

Elæa & Smyrnā. Elæa ciuitas Aeolidis in Asia: nauale p̄gamenorū q̄ Cidænis antea uo- cabat opus (ut est apud Stephanū) Menesthei. Philon Elæa p̄terea reddit i mediis Sidonis & Tyri finibus oppidū phœnicia. Est & Elæa Bi- thynog; secūdū Mysiā nauale: portusq; Achio- piæ: tres eius nominis insulæ. Elæa p̄ simplex e mediū urbs italiae de q̄ plura Stra. Liuius Aeol- licæ meminit in Bello Macedōico quod enar- rans olim Ianus hæc omnia recitauit.

Eodē mentis pposito usus Scipio. post deletas Cn. Pōpei magni p̄tes in campis philippicis Scipio cū sex- to Pōpeio magni Pōpei filio: & Ca- tone aliisq; cōpluribus se in Aphricā ad regē lu- bā cōtulerūt & ibi ingenti exercitu comparato bellū aduersus cæsarē rursus gessere: i quo bel- lo cū Pōpeiani fusis fugatisq; Cæsarianis castra arripuissent teste Plutarcho: eo die actū fuisset de re Cæsaris: nisi Cæsar & Afinius Pollio auxi- liū cōferentes fugā inhibuissent. q̄re beneficio

minV
Sicariū

Sica
Sicariū

THE.

OLI.

OLI.

poterat, id agendum existimauit: ne cui Catonē aut occidere liceret: aut seruare cōtingeret: & stricto gladio quē usq; ad illū diē ab oī cāde purū seruauerat: nihil iqt egisti fortuna oībus conatibus meis obstādo nō p mea adhuc: sed pro patriā libertate pugnaui: nec agebā tāta p̄tinatia ut liber: sed ut iter liberos uiuerē, nūc quoniā deploratā sunt res generis humāi: Cato deducat i tutū, i pressit deīde mortiferū corpori uulnus: quo deīde obligato a medicis cū minus sanguinis hēret: minus uirū ai idē iā nō tm̄ Cæsari sed sibi iratus nudas i uulnus manus egit, & generosum illū cōtēptorē: omnis potētīe spiritū nō emisit: sed eiecit, Augu, de ciuita, dei li, i, dānat hūc Cato, ¶ Vtica: ciuitas ē tri-

Vtica
ciui/
tas
OLI,

Vitus filia minie muliebris animi, ¶ Portia huius: quē sumpta dixius Catonis filia: & Bruto q Cæsare in terfecit matrimonio copulata: co-

gnito mariti consilio: qd' de iterficiēdo Cæsare cēpat: priori die q̄ maritus tātū facinus aggrederet: accepta nouacula: sibi manū fauciā uit: reuocatus deīde Brutus illā acriter obiurgauit: q̄ tonsoris officīū icidēdis unguibus: sic in illa simulauerat: p̄ripuisset: tū illa rēotis arbitris: nō hoc inqt temere feci: uolui nāq; tentare possem ne forti aīo mihi mortē i ferre: si res tibi pagē p̄spere successisset: hāc postea audita uiri morte cū illi superesse nullo mō cōstituisset carbones ardentē coniecit in os ac deuorauit nulla alia mortis uia reperta: quoniā genus oē telog; inde eēt amotū: & ita nouo genere mortis cōsumpta ē. Hāc portia: ut habet i uita Catonis: primo Bibuli uxor fuit: ex quo duos suscepit filios, ¶ Cultellū tōsoriū. Nouacula dicit a nouandis hominibus dictam, Cicero lib. of ficatorum secundo, Dionysius cultellos metuēs tonsorios carbone cādente capillos adurebat, ¶ Temerarium, inconsideratum & sine ratiōe factū, ¶ Præripuisset, præoccupasset, ¶ Obiurgare: proprie dixit: nam iurgium est iter amicos & coniunctos, ¶ Tali statu nostro amoris mei erga te, quæ uiri sui conditionem sibi cōmunem esse uolebat, ¶ Ex sententia, ex uoto.

OLI,

Elicior progenie sua cato. Hic ut Iustinus tradit li. xxxij, fuit Cato censorini filius: & oratoris maximus: q̄ cū forte sub Paulo Aemilio bello macedonico stipendia faceret: die quo certamen atrox cōmissum fuerat inter cōfertissimos hostes dū fortiter pugnaret: equo delapsus pedestre p̄liū aggredit, nā cadētē manipulus hostiū cū horrido clamore uelut iacentē obrūcaturus circūsteterat. At ille citius corpore collecto magnas strages edidit, cū ad unū opprimendū undiq; hostes cōuolarēt: dū p̄cerū quendā perit gladius e māu elapsus in mediā cohortē hostiū decidit: ad quē recuperādū umbone se p̄te-

Rape
Sumere
OLI,

gens inspectante utroq; exercitu: inter mucrones se hostiū iemerit: recollectoq; gladio multis uulneribus exceptis ad socios cū clamore oīum reuertit huius audaciā ceteri imitati uictoriā peperere, nā hostes postero die supplices ad pacē petēdā uenerūt, Cili, de senectute: ubi Catonē de se loquētē iducit, Redeo iqt ad me q̄rtū gero annū & octogesimū uellē equidē idem posse gloriari qd' cyrus: sed tantum queo dicere: nō me quidē his eē uiribus qbus miles bello punico: aut q̄stor eodē bello: aut cōsul in Hispania fuerim: aut q̄driennio post cū tribunus militaris depugnaui apud thermopylas, M, Attilio glabriōe cōsule, ¶ Pricipia: q̄a p̄ices fuit portię familię, ¶ In acie: Persę regis & Pauli æmilii, ¶ Globo: multitudinē, ¶ Rapere: per uim ab alio capere, ¶ Sumere: sponte suscipere, ¶ Vm, T, Gracchus: hāc supius historia notata ē i ca, de sōniis, referē at plenissime ab Apiano bello: cuius liū scriptor diligētissimo, Nō ē igit hoc loco repetēda, qd' uero ad rē p̄tinet: illud satis erit dixisse, Scipionē nāscā uig; fortissimū: cū uideret rēpu, p̄ditū iri tergiuersante cōsule Mutio Scæuola atq; etiā negāte rem armis aut uig gesturū: ceteris quoq; torpescētib; iuoluta sinistra manu sublataq; dextra magna uoce p̄clamasse: quicūq; rēpu, uult esse saluam sequatur me: & seditiosissimū uirum, T, Gracchum cum scelerata

stantissime in gladiū incumbendo: magnum hominibus documentum dedisti: q̄to potior eē debeat probis dignitas sine uita: q̄ uita sine dignitate.

De Portia Cato, filia & Bruti uxore.

Vitus filia minime muliebris ai, q̄ quum Bruti uiri sui cōsiliū: qd' de iterficiēdo Cæsare cēperat: ea nocte: quā dies teterrimi facti secutus ē cognouisset: egresso cubiculū Bruto: cultellū tōsoriū q̄si unguiū resecādoz; cā poposcit: eoq; uelut forte elapso se uulnerauit, clamore deinde Ancillarū in cubiculum reuocatus Brutus obiurgare eam cepit: q̄ tonsoris p̄ripuisset officium: cui secreto Portia: nō est hoc inquit temerarium factum meum: sed in tali statu nostro: amoris mei erga te certissimū indicium, expiri, n, uolui: si tibi propositum ex sententia parum cessisset: quam æquo animo me ferro essem interemptura.

De Catone.

Elicior progenie sua superior Cato: a quo portię familię p̄cipia manarunt, q̄ cū ab hoste in acie uehemētī piculo peteret: uagina gladius eius elapsus decidit: quē subiectū p̄liantiū globo: atq; undiq; hostilibus pedibus circūdatū: postq̄ abesse sibi ai aduertit: adeo cōstātī aīo in suam p̄tatem redegit ut illum non periculo oppressus rapere: sed metu uacuus sumere uideretur: que spectaculo attoniti hostes postera die ad eum supplices: pacem petētes uenerūt.

De P. Scipione Nasica.

Toga quoq; fortitudo militaribus opibus inserēda est: q̄a eandē laudē foro atq; castris edita meret, Quū Tiberius Gracchus i tribūatu profusissimis largitionibus fauore populi occupato rēpub, oppressam teneret: palamq; dictitaret: iterem-

pto senatu oia per plebē agi debere: in ædē fidei publi-
cæ cōuocati. P. C. a consule Mutio Scæuola: quid nam
in tali tempestate faciundum esset deliberabant. cun-
ctisq; cēsantibus. ut Cōss. armis rempublicam tueret
Scæuola negauit se quicq; ui esse acturum. Tunc Sci-
pio Nasica: quoniam inquit cōsul dum iuris ordinem
sequitur: id agit: ut cum omnibus legibus Romanum
imperium corruat: egomet priuatus uoluntati uestræ
me offero ducem. ac deinde la uam manū aperte togæ
circūdedit: sublataq; dextra pclamauit. Qui rēpub.
saluam esse uolunt me sequantur: eaq; uoce cūctatione
honorum ciuium discussa: Gracchum cum scelerata fa-
ctione quas merebatur pœnas persoluere coegit.

De. G. Mario sene.

Tē quū trib. pl. Saturnius & prætor Glaucia:
& Equitius designatus: tri. pl. maximos i ciui-
tate nostra seditionum motus excitassent: nec
q; se populo cōcitato opponeret: primum. M. Aemi-
lius Scaurus. C. Marium consulatum sextū gerētē hor-
tatus est: ut libertatem legesq; manu defenderet: pro-
tinusq; arma sibi afferri iussit: quibus allatis: ultima se
nectute confectum & pene dilapsum corpus induit:
spiculoq; innixus ante fores curiæ cōstitit: ac paruulis
extremi spiritus reliquiis: ne resp. expiraret effecit. præ-
stantia enim animi sui senatum & equestrem ordinem
ad uindictam exigendam impulit.

De diuo Iulio Cæsare.

Ed ut armorū & togæ superius: ita nūc etiam
siderū clarū decus: diuū Iuliū certissimam ue-
ræ uirtutis effigiem: repræsentemus. cum in
numerabili multitudine & feroci impetu Neruiorū i-
clinari aciem suā uideret: timidius pugnanti militi scu-
tū detraxit: eoq; tectus acerrime præliari cæpit: quo fa-
cto fortitudinem per totum exercitum diffudit. laben-
temq; belli fortunam diuino animi ardore restituit.

De eodem.

Dem alio prælio legionem Martiæ aquilife-
rum ineundæ fugæ gratia iam cōuersum fau-
cibus compræhensum in contrariam partem
detraxit dextranq; ad hostem tendens: quorsum tu in-
quit abis: illic sunt cum quibus dimicamus: & māibus
quidē unū militē: adhortatiōe uero tā acri oium legio
nū trepidationē correxit uinciq; paratas uicere docuit.

Dem alio prælio. hoc fuit bello quod in aphrica gessit contra Scipionem magni Pompeii socerum
de quo satis supra dictum est. Legionis martiæ. Sic illi legioni nomen imposuerat. Aquiliferum. si-
gniferum. nam aquila ut diximus in uexillis depicta Romanorum insigne fuit. Faucibus nam una

factione pœnas dare coegisse: nam ferme a tri-
ginta senatoribus cæsus est. Profusis: immo-
deratis immensis. Fidei publicæ. sic illi tēplo
nomen erat. Ordinem iuris: quia uolebat le-
ge agi contra seditiosos. Factione: cōspiratio-
ne sequatiū. nā factio malorū cōspiratio dicitur.

Tē cū trib. plæ. Saturninus: Hæc hi-
storia dicitur in ca. de cōstantia exē-
plo. Metellus autē Numidicus. Itē i
ca. de seueritate exēplo. ideoq; &

M. Flacci. Quod uero ad Scauri fortitudinem
pertinet. non dubitauit cum esset ætate conse-
ctus & uideret: Saturninū grauissimas in po-
pulo seditiones excitare: persuaso prius Mario
consule: qui aduersæ factionis esse cōsueuerat
ad senatus partes tuēdas & arma induere & se-
natum aduersus Saturninum cōcitare: donec
illum oppressit: Fuit autem Aemilius Scaurus
teste Sallu. uir nobilis: i piger: factiosus: auid?
potentia: honoris: diuitiarum: cæterum calli-
de uitia sua occultans. Equitius. qui se Tibe-
rii Gracchi filiū faciebat. Cōfectū: debilitate
& senio cōsuptū. Præsentia ai. fortitudine.

Ed ut armorum & togæ. de Forti-
tudie Cæsaris dicturus pro hæmio
quodam utitur: in quo plane assen-
tatur: cum dicat eius uirtutem di-
uinam potius fuisse q̄ humanam. Hæc autem
historia in ipsius Cæsaris commentariis habe-
tur. Syderum: q̄ in sydus translatum Roma-
ni esse credebant. propterea q̄ cum Augustus
funebres illi ludos faceret medio die stella uisa
est: quam Cæsaris esse crediderat. Vnde Vergi.
Ecce Dionei processit Cæsaris Astrum. Astrū
quo segetes. Neruiorum impetum: Neruii
sunt Galliæ transalpinae & Germāiæ Populi. q̄
nunc Magdunenses dicunt. & teste Plutarcho
dēsissimas incolunt syluas. qui in profundissi-
mo nemore filiis & suppellectili collocatis cū
sexaginta milibus hominum cōtra Cæsarem
bello gallico: tam cruēta sæua & obstinata pu-
gna dimicant: ut a sexaginta milibus ad quin-
gentorum numerum peruenerint: & ex patri-
ciis qui quadringenti numero erāt tres super-
fuere icolumes. animis adeo obstinatis & per-
seuerantibus pugnam sustinuerunt: ut exerci-
tum pene in fugam coegerint: nam uerso in fu-
gam equitatu: septimam & duodecimā legio-
nes circumuenerat. & uniuersos centuriōes tru-
cidarunt. Cæsar ubi uidit territos suos cedere:
& aciem inclinari scutum militi cuidā segnius
timidiusq; pugnanti detraxit: eoq; tectus in cō-
fertissimos hostes se contulit: ibiq; fortiter pu-
gnans exercitum pene labentem restituit ingē-
tiq; uictoria potitus est. Ex hac tanta Neruiorū
pertinacia qui sibi murum ex cadaueribus fe-
cerant natum est prouerbiū. Romanorum
perseuerantia Neruiorū tādem uicit puicaciā.

OLI

OLI

Ner-
uiorū
gens

Legio
Mar-
tia

OLI,

Aeterū ut humanæ uirtutis actū. More suo Valerius dissentit a Liuiō in hac historia: nā Liuius de cade se cūdi punici belli dicit. post cānensem cladē cū multæ ciuitates a Rōanis defecissent in primis Capua nō paratū Rōani īperi uinculū & columē desciuit. ad q̄ recuperandā cū suas oēs Romani uires intēdissent: nec minori aīo defenderet a pōenis: lōgo bello & obsidione oppressa famē sentiebat propter depopula

tos agros prohibitamq; sementē. Hāno dux carthaginensis ab Hannibale missus qui operam daret: ut frumenti copia fieret campanis: haud procul a Beneuento castra posuerat. quem cum Furius consul Romanus cui pro uicia illa euenerat: per exploratores excepisset frumentatum cum parte exercitus esse profectū: castra hostiū cū expeditis militibus paulo ante lucē adoriē: tantūq; pauoris iniecit: ut si ī plano castra posita fuissent: priō īpetu capi potuissent: sed eos altitudo loci & munimēta defenderūt: priā luce atrox plū fuit nec uallo mō tutabant pōeni: sed detrudebāt quoq; p̄ ardua nitētes hostes uicit tamē p̄tinax uirtus. nā Rōanus īperator ab īcepto desistere cōstituerat: q̄ sine militū suorū p̄nicie magna id obtineri nō posse uideret: iāq; receptui canere iusserat: cū clamor militū asp̄natiū tā segne īperū disiecit eis cōsilia. Proxiā portæ hostiū erat cohors p̄-

Vibii uirtus

ligna: cuius p̄fectus Vibius accius: uexillū trās uallum hostium traiecit: execratus inde seque cohortemq; si eius uexilli hostes potiti essent princeps ipse per uallum fossamq; in castra hostium irrupit cum tota cohorte. Hunc deinde secutus est Valerius Flaccus tertiæ legionis tribunus: cuius imitatione accensus. T. Pedanius Cēturio: uexillum e signiferi manibus ereptū intra uallum coniecit dicens & signum: & hic Cēturio iam intra castra hostium erit: q̄cūq; me saluum & uexillum eē uoluerit subsequetur. nec detractarunt eius manipulares tā gloriosum certamen. Castra uirtute horum capta & direpta sunt magnaq; cades facta. nam supra sex milia hostium cesa: supra septem milia capta cum alia ingenti præda. ¶ Humanæ uirtutis actum. Quia Casaris fortitudinē diuina fuisse dixerat. ¶ Pelignæ cohortis. Pelignū oppidum latinum est a quo peligna cohors dicta q̄ socii romāoz: i eoz uenerat auxiliū. ¶ Latinis. Quia latina erat. ut dixi peligna cohors.

THE,

¶ Pelignæ cohortis. Peligni ex Illyrico orti: inde. n. p̄fecti ductu uolscoz regis: cui cognomē fuit Lucullo: partē Italiæ occuparūt. Huius fuerunt nepotes Pecinus a quo Pecinates: & Pelicus a quo Peligni. Verrius: Strabo: Plini⁹. Prol. ostendūt esse gentē pelignorum nō oppidum.

OLI,

Voz uirtuti: illoz q̄ Hānibalis: uel ut tractat Liuiannonis castra iuaserat & ceperat. ¶ Achilles. ad similitudinē Achillis illi⁹ q̄ apud Troiā a Paride cæsus fuit. ¶ Nō exeqr: nō narrē. ¶ Erāt at̄ parēthesis ē. Iresū: nomē p̄priū cuiusdā celtiberi. ¶ Sagulū: uestis militaris uariis colorib⁹ cōtexta. Ver. Virgatis lucent sagulis. ¶ Utroq; Romano & Celtibero.

Sagulum,

THE,

¶ Cotio. Vetuisti qdā codices habēt. Q. Ocio. qdā ē. Qu. Tetio. tu uide ne legēdū sit cotta de quo Suidas. Cotta iqt̄ telo q̄ Tragolā uocat̄ utebat: eoz tātaui uulnus īferebat: ut hoīs thora ce munitas uno dū taxat̄ ic̄tu costas transfadigeret terræq; infligeret.

De Valerio Flacco & Vibio & Pedanio Centurione.

Aeterum ut humanæ uirtutis actum exequamur. quum Hannibal Capuam in qua Romanus exercitus erat obsideret Vibius accius pelignæ cohortis præfectus uexillum trās punicum uallum p̄iecit se ipsum suosq; commilitones si eo hostes potiti essent execratus & ad id petendum subsequente cohorte primus impetum fecit: quod ut Valerius Flac. tribunus tertiæ legionis aspexit: cōuersus ad suos spectatores inquit ut uideo alienæ uirtutis huc uenimus: sed absit istud dedecus a sanguine nostro: ut Romani gloria cedere latinis uelint. Ego certe: aut speciosam optaui mortem aut felicem audaciæ exitum: uel solus præcurrere paratus sum. his auditis Pedanius cēturio conuulsum signum dextra retinens iam hoc inquit intra hostile uallum mecum erit pro inde sequantur qui id capi nolūt: & cū eo in castra pōenorum irrupit: totamq; secum traxit legionem. ita triū uirorū fortis temeritas Hannibalē paulo ante spe sua Capuæ potitorem ne castrorum q̄dem suorū potētem eē passa ē.

De Q. Cotio.

Vorū uirtuti nihil cædit. Q. Cotius. qui propter fortitudinē Achilles cognominatus est. nā ut reliqua eius opa nō exqr. abūde tamē duobus: factis q̄ relaturus sum q̄tus bellator fuerit cognosceat. Q. Metello consule legatus in Hispaniā profectus: Celtibericum sub eo bellū gerēs: postq̄ cognouit a quodam gentis huius iuvene se ad dimicandū p̄uocari erat (autē illi forte prandendi gratia posita mēsa) relicta ea arma sua extra uallū deferri equmq; ducti clam iussit: ne a Metello impediret. Et illum Celtiberū insolentissime obequitatem cōsectatus iteremittit: detractasq; corpi eius exuuias ouās laticia in castra rettulit.

De eodem Q. Cotio.

Dē Piresum nobilitate ac uirtute oēs celtiberos p̄stantem quū ab eo in certamē pugnae p̄uocatus esset succumbere sibi coegit. nec erubuit flagrantissimi pectoris iuuenis gladium ei suum & sagulum utroq; exercitū spectante tradere. ille uero etiam petiit ut hospitii iure inter se iuncti essent quando inter Romanos & celtiberos pax foret restituta.

N Ec Attiliū quidē Conflato iā ciuili bello, Cæsar cū Massiliā uenisset: obiectæ sunt ei portæ: nā Massiliēses erga rempu, in fide & officio fuerunt Cæsarē uero cōtra rēpu, arma sūpsisse credebāt: q̄re iratus Cæsar classē eo direxit ubi cōmissa nauali pugna Attilius decimæ legionis miles cū Massiliensium nauē apprehendisset dextra ea truncatus a nautis læua puppim apprehēdit, nec prius destitit q̄ Nauē illam profundo submersit. Suetonius in uita Cæsar, Attilii Nauali ad Massiliā plio iniecta in puppē hostiū dextra abscissa memorabile illud apud græcos cynegiri exēplū imitatus itrasiliuit Nauem umbone obuios agēs, Parū iusta

De Attilio.

N Ec Attiliū quidē præterire possumus q̄ quū decimæ legiōis miles p. G. Cæsaribus partibus Maritima pugna pliaretur: abscissa dextra q̄ massiliensium nauī iniecerat: læua puppim apprehēdit: nec ante dimicare destitit quam captam profundo mergeret: quod factum parum iusta notitia patet.

De Cynegiro.

A T Cynegirum atheniensem simili pertinacia in consecrandis hostibus usum: uerbosa cantu laudum suarum græcia: omnium seculorū memoriæ litterarum præconio inculcat.

De M. Scæua.

C Lassicā Attilii gloriā terrestri laude. M. Scæua eiusdē ipatoris centurio subsecutus ē. quū .n. p. castello cui ppositus erat dimicaret. Cn. q̄ Pompeii præfectus iussu eius summo studio: & magno militū numero ad id capiendū mitteretur: omnes q̄ propius accesserāt: interemit, ac sine ullo regressu pedes pugnās supigentē stragem quā ipse fecerat corruit cuius corpus capite: humero: scemore saucio: oculo eruto scutū cētū & uiginti ictibus pforatum apparuit: tales i castris diui Iulii disciplina milites aluit. quorum alter dextra: alter oculo amisso hostibus ihæsit. ille post hāc iacturam uictor: hinc nec hac q̄dem iactura uictus.

T Vū uero Sceuola inexupabilē spūm i utraq̄ pte rerū naturæ: q̄ admiratiōe pleq̄r nescio. quoniā excellēte uirtute dubiū reliq̄sti inter

peius tamē tātā indignitatē ferre nō potuit: ut q̄ numero militū superior esset: obsideri patere, inde ergo erumpere statuit cū exercitu q̄d cū fecisset ea parte q̄ erat Castellū in muris: q̄d a Scæua fortissimo uiro cū p̄sidio tenebat statuit id expugnare Castellū: q̄d tanta p̄tinacia & fortitudine: cū aliorū militū tum imprimis Scæuæ cēturionis defensum fuisse constat: ut in Castello nemo fuerit oīno militū qui nō uulneraretur: quattuorq̄ ex una cohorte, centuriones oculos amiserunt: & cum laboris sui periculiq̄ testimoniū afferre uellēt, milia sagittarū circiter triginta in Castellū coniecta Cæsari renunciauerūt: scutoq̄ ad eū relato Scæuæ cēturiōis inuēta sunt in eo foramina ducenta triginta: quē Cæsar ut erat de se meritis & de republica: donauit milibus ducētis æris: atq̄ ab octauis ordinibus ad primipilū se traducere p̄nūciauit eius, n. opera Castellū conseruatū eē ex magna parte constabat, cohortem postea duplici stipēditio frumētōq̄ & speciaris militaribusq̄ donis amplissime donauit: De hoc Scæua Suetonius in uita Cæsaris Scæua inq̄t excussio oculo transixus scemore & humero: cētū & uiginti ictibus scuto pforato custodia portæ cōmissi Castellū retinuit: Lucanus de hoc multa li. sexto, Ille post hāc, Attilius, hic scilicet Scæua,

T Vū uero Scæuola inexupabilē, Cū Cæsar nō satis haberet præscriptis omnē occidentalē partē i Britaniā q̄ alter orbis tradit a poetis traicere uoluit, & cū forte expectaret: ut estus decurreret & uadū relinq̄ret: ut sui trāsire possent cū q̄ttuor ipse militibus i scopulū naue traiecit, Britāi eos aggrediūt, solus his Scæuola ḡnq̄ telis, q̄ satis eēt, ḡnq̄ militibus tota die pugnā sustinuit, laudat ergo Scæuolā q̄ fortiter i Naui fecerit & ueniā petierit a Cæsare: q̄ non fortiter pugnasset sicut forte uoluisset Imperator, cum tamen supra humanas uires pugnauerit, In utraq̄ parte rerum naturæ, Scilicet in mari & in terra, quæ duo præcipue sunt ele

notitia, Quia nō adhibita fuit eloquentia: q̄ illi præclaro facinori conueniret, At uero græci in laudando Cynegiro omnem dicendi copiā & ornatum adhibuere.

A T Cynagirū, Hoc gestum est bello Persico quod Atheniēses aduersus Dariū Persarum Regem fecerunt: de quo Iustinus li. ii. Cynegiri quoq̄ militis inq̄t Atheniensis gloria magnis scriptorum laudibus celebrata est: qui post prælii innumeras cædes cum fugiētes hostes: ad naues egissent: onustā Nauē dextra manu tenuit nec prius dimisit: q̄ manū amitteret: tū quoq̄ amputata dextra manu tunc Nauē sinistra cōprehendit: quā & ipsam cū amisisset ad postremū morsu Nauē detinuit: tātā in eo uirtutē fuisse dicunt, ut nō tot cædibus fatigatus non ambabus manibus amissis uictus ad postremū truncus & ueluti rabida fera dentibus dimicauerit.

C Lassicā attilii, Hoc bello ciuili gestū est: q̄d iter Cæsare fuit atq̄ Pōpeiū iuxta Durachiū, nā cū Cæsar ad expugnandas arces Durachii: ubi com meatū omnē & belli apparatus Pompeius reposerat: exercitū duxisset, Pompeius breuiori itinere p mare nauigauit: quo Cæsare si fieri posset celeritate pueniret: q̄d ubi uidit ex uoto sibi nō cessisse, nā Cæsar paulo ante illius aduentum sedes occupauerat: locum qui dicitur Petra haud pcul a moenibus Durachii positū cepit ibiq̄ castra locauit, Erat autē locus ille sic nauigationi oportunus: ut ex tota asia & regiōibus quas Pōpeius teneret cōmeatus: eo facile comportari possent hūc igif locū Cæsar munitio nibus undiq̄ claudere cepit: obsidiōe Pōpeiū & fame premere: q̄d parū sibi pfuit: nā cū locus ille (ut dixi) ad cōmeatum ex multis partibus recipiendū esset accommodatus: maiori ferme inopia obsidentes q̄ obsessi laborabāt, Pō-

OLI

OLI

Cynegiri uirtus

OLI

OLI

Scæuole uirtus in Britānos

menta: in quibus rerum natura consistit, nam uocem qua usus est ad Cæsarem in terram uirtuti comparat qua usus est in mari. Claudere Britannicæ insulæ. Finire, Vergilius, Ante diem clauso compoet uesper olympo. Regressu suo: quia mare fluuit ad lunæ cursum, hic autem locus angustis adeo clauditur montibus: ut de superiori loco telum in littus adigi possit. Quinq; militū diurno p̄lio suffectura, Tela q̄ q̄q; militibus sufficere potuissent si a mane usq; ad uesp̄ū dimicassent. Umbōis: Umbō pprie umblicus hæc ē media ps secuti. Ira ac pudor: Iras uicerent ab uno, Pudor: qd̄ unus tantæ multitudinis impetū sustineret. Tragula: genus teli grandioris qd̄ tor-

mēto mittit. No, Mar, dicit esse hastā a traiciēdo dictā. Veniā petisti: Et hæc fuit uox: quā i terram superius dixit emisisse. Dixit, nō impator ignosce mihi qd̄ mecū arma non tulerim. Nam ita ab imperatore ueniā petere solebāt secundū morem militiæ: q̄ per ignauā arma in pugna amisisset. Sed hic per ignauā nō amiserat: immo per uirtutem in hostium corpora coniecerat. Magnus p̄lio: quo unus tantæ multitudinis barbarorū: uim tulit & impetū. Maior disciplinæ: Quia uiso Imperatore meminuit petere ueniā ab eo qd̄ secum arma non portasset. Virtutis æstimatore, scilicet a Cæ. Ceturionatus: q̄ ex milite centurio factus ē.

THE. Veniā petisti. Non propter amissā tela sed q̄ imp. iniussu sustitisset: & pugnasset, inde subdit, magnus p̄lio: sed maior disciplinæ militaris memoria.

OLI.
Sicini
Dētati
uirtus

Ed qd̄ ad p̄liatorū: iter fortissimos bellatores. L. Sicinius dētatus iure primū obtinet locum laudis & gloriæ quum omniū fortitudinem superasse uideatur, nam toties prouocatus cum hoste singulari certamie dimicauit, tot hostiū spolia uictor ex acie reportauit, tot ciues captos e manibus hostium redemit: & a morte liberauit, tot uulnera excepit, tot deniq; uictorias cōsecutus est: ut omnium fidem exuperare possit nisi a certissimis & summa auctoritate scriptoribus: tam græcis q̄ latinis eius res gestæ memoriæ proditæ foret: atq; in primis a M. Varrone linguæ latinæ teste certissimo, similiter ab Aulus Gellius uiro grauissimo: pari ratione a Solino: qui de hoc sic breuiter tradit. Præualuisse apud Romanos, L. Sicinium dētatum: titulorum numerus ostendit: tribunus hic plæbis fuit, non multos post exactos reges, Sp. Tarpeio, Aurelio Aterio consulibus: idem ex prouocatione uictor octies quadragies quiquies aduersas habuit cicatrices: in tergo nullam notam: spolia ex hoste tricies quater cepit, in faleris: hastis: pilis: armillis: coronis tricenta duodecim dona meruit, nouem imperatores qui opera eius uicerunt triumphantes p̄secutus est, hūc ob fortitudinem Achillem tradit fuisse nominatū Aulus Gellius, L. Sicinius dētatus tribunus plæbis fuit Spurio Tarpeio, Aurelio Aterino consulibus, Hic plus q̄ credi possit & debeat strenuus bellator fuit: ob ingentem fortitudinem Achilles Romanus appellatus est, is pugnasse in hostem dicitur centum & uiginti p̄liis, cicatricem a tergo nullam: aduersas quinque & quadraginta tulisse, coronis est donatus aureis octo: obsidionali una: muralibus tribus: ciuicis quattuordecim: torquibus tribus: & octoginta armillis: plus cētum & sexaginta hastis: duo de uiginti faleris, Itē donatus ē quiquies uicies: populi militaria habuit multi iuga i his p̄curator plæruncq; triumphauit cum imperatoribus: suis triumphos nouem hæc ille, Dionysius quoq; Alicarnaseus multa de hoc uiro tradit: quæ longum esset recensere, Idem etiam facit Plinius de natu. histo. libro uigesimo secundo: capitulo quinto, Honoresq; operum: insignia uictoriarum: idest præmia sibi data ex uictoriis cōparatis

undas ne pugnam fortiorē edideris: an in terra uocem emiseras: bello nāq; gallico: quo, C. Cæsar nō cōtentus opa sua littoribus oceani claudere: britānicæ insulæ calestes iniecit manus cū quatuor cōmilitōibus rate trāsuetus i scopulū uicinū insulæ: quā hostiū igentes copiae obtinebant: postq̄ maris æstus regressu suo spaciū quo scopulus & insula diuidebatur in uadum transitu facile redegit: ingenti multitudine barbarorum affluente: cæteris rate ad littus regressis solus immobilem stationis gradum retinens: undiq; irruentibus telis: & ab omni parte acri studio ad te inuadendum nitētibus quinque militum diurno p̄lio suffectura pila una dextera hostium corporibus adegisti, ad ultimum districto gladio audacissimum quemque: modo umbonis impulsu modo mucronis ictu depellens, hinc Romanis: illinc Britannicis oculis incredibili dum cerneris spectaculo fuisti, postquam deinde ira: ac pudor cuncta conari fessos coegit tragula scemur traiectus saxiq; perdere ora contusus: galea iam ictibus discussa: & scuto crebris foraminibus absumpto profundo te credidisti: ac duabus loricis honustus inter undas: quas hostili cruore infeceris enatasti: uisoq; imperatore armis non amissi: sed bene impensis quum laudem mereris ueniā petisti: magnus p̄lio: sed maior disciplinæ militaris memoria. Itaq; ab optimo uirtutis estimatoræ: tū facta: tū et uerba tua ceturionatus honore donata sunt.

De Lucio Sicinio dētato.

Ed quod ad p̄liatorum excellentem fortitudinem attinet merito. L. Sicini dētati cōmemoratio: omnia Romana exempla finierit: cuius opera honoresq; operum ultra fidem ueri excedere iudicari possent: nisi ea certi auctores: iter quos M. Varro monumentis suis testata esse uoluissent: quæ centies & uigecies in aciem descendisse tradunt: eo robore animi atq; corporis utentem: ut maiorē semper

Achil/
les
Rōa/
nus

Testata: affirmata, & Sex & triginta spolia, Quæ ab hostibus eripuerat singulari certamine supatis, & Traxisse uide
 ref. Quasi maior pars uictoriæ eius eent ciues: q̄ i mâus hostiũ deuenerat, & Tergo cicatricibus uacuo, in quo signifi
 cabat illũ nõ fugisse, & Nouẽ triumphales: nouẽ triumphates ipatores secutus fuerat: q̄ opa sua teste, Soli, uicerat, & To
 tius ciu, ut magis i, L. Detatũ: q̄ i ipatorẽ oculos coniceret, & Põpa: ordie sequentiũ i quo et uictoriarũ insignia pferebã
 run, & Ciuicæ, xiiii, erãt at ciuicæ q̄rnã, & Murales: Aureæ, & Obsidionales: Gramineæ, & Torq̄s: Ornamenta colli ex
 auro torta pfecta, unũ et torq̄s dicti sũ, & Armillæ: ornamenta brachioꝝ: a tegedis armis, i superiorib⁹ brachioꝝ p̄tib⁹,
 Torq̄s
 Ar/
 mille
 OLI

uictoriæ partem traxisse uideret: sex & triginta spolia
 ex hoste retulisse: quorũ in numero octo fuisse: cum q̄
 bus spectante utroq̄ exercitu ex prouocatiõẽ dimical
 set: quattuordecĩ ciues ex media morte raptos serualse
 quinq̄ & quadragita uulnera in pectore excepisse: ter
 go cicatricibus uacuo nouem triumphales imperato
 rum currus secutũ, totius ciuitatis oculos i se numero
 sa donorũ põpa conuertentẽ, pferebant, n. aureæ coro
 nã octo: ciuicæ q̄ttuordecĩ: murales tres: obsidiolanis
 una: torq̄s, clxxxiii, armillæ, clx, hastæ, xviii, phalera,
 .xxv, ornamenta etiã legiõĩ: ne dum militi satis multa.

De T. Iubelio Campano.

Ille quoq̄ ex pluribus corporibus in unũ ma
 gna cũ admiratiõẽ Calibus cruor confusus ẽ:
 in quo oppido cum Fuluius Flaccus propter
 cãpanã pfidiam p̄cipies ciuitatis ante tribunal suum
 capitali supplicio afficiendos iudicaret: litterisq̄ a sena
 tu acceptis finem pœnæ eorum statuere cogeretur ul
 tro se ei, T. Iubelius Taurea campanus obtulit: & q̄ po
 tuit clara uoce: quoniam inquit Fului cupiditate tanta
 hauriẽdi sanguinis nostri teneris: quid cessas i me cru
 entam securim distringere: ut gloriari possis aliquan
 to fortiorem uirum q̄ ipse es tuo iussu esse interemptũ:
 eo deinde dicente libenter id se esse facturum: nisi sena
 tus uoluntate impediretur, at me inquit cui nihil pa
 tres, C. p̄ceperũt: aspice oculis quidem tuis gratum
 aio uero tuo maius opus edentẽ: protinusq̄ interfecta
 cõiuge ac liberis gladio incubuit: quẽ uirũ illũ putẽus
 fuisse: q̄ suorũ ac sua cãde testari uoluit se Fului crude
 litatem sugillare: q̄ senatus misericordia uti maluisse.

Externa de Dario.

Age Darii quãtus ardor aĩ: qui cum sordida &
 crudeli magorum tyrãide Persas liberaret:
 unũq̄ ex his obscuro loco abiectũ corpis pon
 dere urgeret: p̄clarũ operis socio plagam ei inferre

to post rex moritur: Prexaspes carcere liberatur: qui postea in locum editum ascendit: quasi simulata stultitia ri
 diculum quod facturus esset: & congregato populo conuenerant enim omnes mirantes quid nam facturus esset
 & confessus est se Smerdim regis fratrem illius iussu interfecisse: quo facto se p̄cipitem dedit princeps ciuitatis
 & si antea dubitauerant hunc qui regnaret Cambysæ fratrem: q̄q̄ & ipse Smerdis appellaretur: atq̄ illi per similis
 tamen quia nunquam prodibat in lucem: & maxime confessione Prexaspæ iam pro certo habere cõeperunt hũc
 regis fratrem non esse: huc accedebat q̄ cum rex multas concubinas filiam quoq̄, Otanã cuiusdam princi

Ille quoq̄, Cãpã: ut supra diximus
 cũ ad Hãnibalẽ defecissent: & Rõa/
 ni deide ciuitatẽ illoꝝ torpescẽte iã
 Hãnibalis fortuna i suã potestatẽ re
 digissent, Fuluius Flac, cõsul asperioris ingenii
 homo: p̄cipies ciuitatis q̄ defectionis auctores
 extiterãt Cales & teanũ ducẽdos curauit: ut de
 illis suppliciuũ sumeret cõtra collegã sui uolun
 tatẽ: q̄ rẽ tãtã ad senatũ reiciẽdã eẽ cõsebat: ille
 ueritus futurũ qd̄ euenit: ut a collega super hac
 re litteræ ad senatũ mitterent: idq̄ fore sibi i/
 pedimẽtũ quominus suã in cãpanos uoluntatẽ
 expleret, puenit ipse celeritate sua, nã cũ eq̄tatu
 profectus nocte ẽ teanũ & de cãpanis q̄ illic ha
 bebant i custodiis sumpto supplicio: Properat
 cales p̄ficisci: & cum iã p̄ducti eẽnt cãpani: ut
 capite multarent: litteræ supuenerũt a senatu
 q̄bus finẽ exigẽdã pœnã de cãpãis statuere co
 gebat: q̄s acceptas nec resolutas cũ i gremio re
 posuisset: p̄coni ipauit: ut licetõẽ lege agere iu
 beret: qd̄ cũ fecisset ea q̄ de Iubelio in littera cõ
 tinetur: dicta sunt, & Ex pluribus corporibus:
 Hoc dicit q̄a hic Iubelius uxore pri⁹ & liberos
 deinde semetipsũ iterficis p̄p̄ igẽtẽ aĩ magnitu
 dinẽ, & In unũ: Nõ ex plurib⁹ corporib⁹: i unũ
 corpus fusus ẽ cruor: sed i unũ pmixtus ẽ: quia
 uxor & liberis iterẽptis sup his pectore gladiũ
 infigẽs expirãs corruit, & ita multoꝝ cadaueꝝ
 cruor i unũ cõfusus ẽ, & T. Iubelius, Vnus ex p̄i
 cipibus cãpanis: de q̄b⁹ sumẽdũ erat suppliciuũ,
 & Aio tuo, maius q̄ credere posses, & Quẽ: uirũ
 illũ, Laudat eius fortitudinẽ si adeo fortis fuis
 set i fide Rõ, seruãda nũq̄ capua disciuisset a ro
 manis, & Sugillare: ut p̄ cãdẽ suã ac liberorũ &
 cõiugis Fului crudelitas ad iuidiã eẽt insignis,
 & Quã se uiti miseri, Per q̄ icolumis eẽ poterat,
 Sugillare
 OLI

Age Darii quantus, Cãbyes Cyri re
 gis Persarũ filius p̄ getẽ monitus est
 Smerdim regnaturũ seq̄ regno ex
 pulsũ iri, ueritus ergo ne a fratre re
 gno exueret Comati (ut uult Iustinus) Prexã
 spẽ quẽdã (ut Herodotus) misit, q̄ frẽm iterfice
 ret: ipse uero telo casu quodã i scẽmõĩ ictus diẽ
 suũ obiit, iterea magus qdam noĩe Smerdis re
 gnũ occupauit anteq̄ rex p̄iret, ubi Cambyes
 Smerdi regnare intellexit: Prexaspẽ interrogat
 cur mandatũ suũ non sit executus: credebant,
 Smerdi hũc fratrẽ suũ eẽ: ille affirmat se fratrẽ
 illius occidisse: ut reuera fecerat: rex Prexaspẽ i
 carcerem conici iubet: quo facto haud ita mul

pis haberet: pater ut rem exploratam haberet filiae praecepit: ut diligenter animaduertent cum rex profundiori somno captus esset nunquid aures haberet. Nam huic Cambyfes dum esset in regno aures iusserat auelli: ut dignosceretur a fratre: cui & uultu & nomine similis erat: filia mox detulit ad patrem sine auribus regem esse: haec cum rem certam fecisset hunc qui regnaret Cambyfes regis fratrem non esse: multi ex principibus ciuitatis coniurant patriam Tyrannide liberare: itaque cum Darius & reliqui secum primores ciuitatis ad regiam armati conuenissent: a caeteris quos ad sui corporis custodiam rex habere consueuerat prohibebant ultimam portam intrare: ibique cum Darius Smerdium regem amplexus humi prostrauisset: unusque ex sociis telum in corpus regis demittere dubitaret: tuendum Smerdium uulnera recipit: Dariu quoque transigeret: telum inquit Darius per utrumque corpus agas dum hic pereat que celerrime. in hac historia Valeri opinio ne secuti sumus: qui multum dissentit a Iustino.

Tyrannide mago: illo que se per dolum regem fecerat. Obscuro loco. Vbi lux nulla erat. Vel pro etiam utrumque. Meum scilicet & huius.

THE. C. Darii. Sunt qui legant Gobryae ex Herodoto & Trogo: cuius historiarum prior uerba sunt haec. Ipsi corripuntur a pluribus: quorum alterum Gobryas amplexus magnum: cunctatibus sociis ne ipsum pro mago transfoderent: quia res in obscuro loco gerebatur: uel per suum corpus adigi ferrum mago iussit: fortuna tamen ita regente: illo incolumi magus interficitur. haec Trogus & eo prior Herodotus.

OLI.
Xerxes
in graecia
Thermopylae

Hoc loci Leonidas Spartanus. Cum Xerxes Persarum: & totius Asiae rex exercitum infinitae multitudinis utpote decies centena milia militum in graeciam traduceret: ut eam suo impio subigeret: Lacedaemonii Leonidam principem ciuitatis cum trecentis ciuibus miserunt: qui in angustiis Thermopylarum se Persis offerret: transitum eorum in graeciam prohibiturus: est autem mos longissimus qui ita graeciam diuidit sicut Apeninus Italiam teste Liiuo de bello Macedonico libro quinto. Strabo uero uult esse angustias montis oetae ut supra diximus: ibi Leonidas cum trecentis ciuibus quos secum duxerat tanta uirtute dimicauit: ut non solum multos ac prope innumerabiles ex hostibus de monte repulerit: sed etiam rex ipse ter de sede sua consternatus fuisse dicatur multos ex satellitibus quos ad custodiam sui corporis seruabat quosque & αμρτουσ hoc est immortales appellabat: eosque Leonidas superauit. & docuit esse mortales: itaque apparebat Xerxi sibi transitum in graeciam uiribus quidem aperire non posse: nisi agrestis incola regi locum aperuisset: per quem in cacumen montis euadere posset. Rex illum multis muneribus donatum multitudini suae ad montem scandendum ducem dedit: quos cum iam superiora loca tenentes Leonidas conspexisset: enim uero cognouit se diutius resistere non posse: nec eo tamen remissior ad pugnam est factus quin etiam suos ira allocutus est: ut diceret eos ita prandere tanquam coenatuos ad inferos: hunc duci suo tanquam triumphos ac uictoriam permisisset intrepide paruerunt & ita pugnantes omnes pro patria fortiter occubuerunt. Multis tamen prius ex hostibus interfectis. Vnde de hoc Stra. libro nono in descriptione Thermopylarum: Leonidas inquit Sane paucis adiunctis finitimis contra tot Persarum milia hominum ualentissimorum tunc ope locorum obsistit: donec alio per montana circumeuntes tramite barbari ipsius Leonidae commilitones conciderunt: & tunc in communem cunctorum tumulum eorum Polyandrium adest & insculpta in columna Spartanorum late uulgata inscriptio. Dic lacedaemoniis hac hospes parate iacere dum illorum rigidis legibus obsequimur. Grauem. Pernitiosum: quia nec mare nec terra eum sustinere poterant. Sed Neptuno compedes. Quia dicitur Xerxes bizantium ponte iunxisse: uel que mare nauibus strauit: ut dicit Iustinus: Propterea compedes uideretur iniecisse Neptuno. Tenebras caelo. Quia multitudine sagittarum caelo tenebras inducebat & solis lucem auferebat.

THE. C. Leonidas Spartanus. Quom Xerxes in terram graeciam cum decies centenis armatorum milibus aduentaret a Lacedaemoniis quingenti duce Leonida missi sunt: ut angustas Thermopylarum fauces occuparent: Epulabatur. & ecce ingens barbarorum uis a summis ingruit iugis quos ubi Leonidas aspexit: prae dicit inquit commilitones: tanquam apud inferos coenaturi. Tunc facto in Persas impetu multis confossus telis ad Xerxem peruenit: eius diadema abripuit: occisi cor a Xerxe exactum setis hirtum inuentum est. historiam refert Aristides rerum persicarum primo. Neptuno compedes. Quom oborta mari tempestas pontem quo Xerxes iunxerat Hellespontum diruisset: ille furis actus Hellespontum trecentis plagis affecit: compedesque grauissimas in ipsum deiecit: cum hac insultatione. Dominus hac acerba poena te plectit. Auctor Herodotus. & Iuuenalis. Ipsum compedibus qui uinxerat Ennosigaeum.

dubitanti. ne dum magum petit ipsum uulneraret: tu uero inquit nihil est que respectu mei timidius gladio utaris: uel per utrumque illum agas licet: dum hic que celerrime peat.

De Leonida

Hoc loci Leonidas Spartanus nobis occurrit cuius proposito ope exitu nihil fortius. Nam cum. ccc. ciuibus apud Thermopylas toti Asiae obiectus grauem illum & mari & terre Xerxem nec hominibus tantum terribilem: sed Neptuno quoque compedes: & caelo tenebras minitatem pertinacia uirtutis ad ultimam desperationem redegit. caeterum perfidia & scelere incolarum eius regionis & loci oportunitate qua plurimum adiuuabatur spoliatus: occidere dimicans: que assignatam sibi a patria stationem deserere maluit. ideoque tam alacri animo suos ad id praedium quo perituri erant cohortatus est: ut diceret sic. Praedete commilitones mei tanquam apud inferos coenaturi. mors erat denunciata: Lacedaemonii perinde ac uictoria esset. promissa: ductori intrepide paruerunt.

QThryadæ quoque pugna pariter ac Athenienses & Lacedæmōi de agro thyreatiū iulcē diffidebāt: & cū de hoc utrinque exercitus pugnatūri cōstitissent: ne magnā cladē acciperēt totius belli fortunā trecētis militibus cōmiserūt: q̄ utriq; p̄ suo dimicaret exercitū: & dū hi pugnaret reliq; oēs i castra discederēt, in hac pugna tāta aīorū p̄tinacia certatū ē ut cæteri oēs occubuerint, unus tm̄ Othryades pugna sup̄stes extiterit: q̄ ne solus i castra rediret: seipsum iter hostilia cadauera gladio trāfixit: & sanguine pp̄rio scuto suo lras inscripsit ΕΥΙΚΗΣΩ, uici deīde cū e castris utrinque oēs exissent ad colligēda cadauera: ut sepulturæ mādarent: nec aliq; ratione secerni posset: utri uictoresue fuissent Othryadæ corpus iter cadauera athe niēsiū repertū ē: cū scuto ubi uictoriæ Titulus erat inscriptus ex quo cognitū ē ipsum uictorē sup̄stite fuisse & ita cōsensu atheniēsiū lacedæmōi thyreatiū agrū spatio qdē agustū sed laudibus amplū deiceps possederūt. **¶ Spatio:** Quia puo spacio circūscriptus erat locus ille, Ordo aut litteræ ē: solū thyreatiū latius laude q̄ spatio cernit. **¶ Speciosa pugna piter: ac morte Othryadæ.** **¶ Direpta.** tm̄ p̄. si. si. si. serme & q̄ si post mortē suā nā pagē aberat a morte cū sāguie suo uictoriæ titulū scuto sup̄inscripsit ac si diceret i ip̄o mortis articulo: & ē mod⁹ dicē di tm̄ nō p̄ serme Vale, pp̄modū peculiaris, **¶ Othryadæ.** Argiuis ac lacedæmōiis de Thyreate agro disceptatib⁹ Amphictyōes statuerūt ut utriq; pugna cōmitteret: & ager uictorib⁹ adiudicaret. Itaq; Lacedæmōes Othryadē: Argiui Thersandrū creant ip̄eratorē, q̄bus deinde pugnātibus duo ex argiuis Agenor & Chromius sup̄stites uictoriā i urbē renūciāt, p̄ summā postea qetē Othryades q̄ sup̄fuerat: semifractis inītēs hastis cælog; scuta corripies Trophæū erexit: ex pp̄rio iscribēs cruore ΔΙ ΤΡΩΞΑΙΟΥΧΩΙ, loui i cui⁹ ptate sūt Tropæa, dehinc orta utrinque discordia Amphictyones quom in rē p̄sentē uenissent: uictoriā Lacedæmōiis adiudicat, ut Chrysermus peloponesia cog; tertio tradit & Herodotus, **¶ Thyreatiū solū.** Thyrea de q̄ certamē inter argiuios & Lacedæmōios fuit: i mediis utriusq; ciuitatis finibus posita: dī & Thyre nūero multitudinis ex p̄tractiōe, uñ icolæ Thyreatæ: ut Tegeatæ: & gūe fœminino Thyreatis, hæc Stephanus,

De Othryadæ.

QThryadæ quoque pugna pariter ac morte speciosa Thyreatium laude quam spatio latius solum cernitur: qui sanguine suo scriptis litteris direptam hostibus uictoriā tantum non post fata sua in sinum patriæ cruento trophæi titulo retulit.

De Epaminonda.

Excellentissimos Spartanæ uirtutis puentus miserabilis lapsus sequit̄. Epaminondas maxima thebæ felicitas idēq; Lacedæmōiis prima clades: quū uetustā eius urbis gloriā inuictāq; ad id tēpus publicā uirtutē apud Leuctra & Mātineā secūdis p̄celiis cōtudisset traiectus hasta sanguine & spiritu deficiēs: recreare se conātes primū an clipeus suus saluus esset: deinde an fusi hostes penitus foret interrogauit: q̄ post quā ex aī sentētia cōperit: nō finis inq̄t cōmiliones meæ uitæ: sed melius & altius initium aduenit. Nunc, n. uelster Epaminondas nascit̄: q̄a sic morit̄. Thæbas ductu & auspiciis meis caput græciæ factas uideo: & fortis & animosa ciuitas Spartana iacet armis nostris abiecta: amara dominatiōe græcia liberata est: orbis quoque nō tamē sine liberis morior: quoniā mirificas filias Leuctra & Mātineā relinquo: e corpe deinde suo hastā educi iussit: eoq; uulnere exspirauit: Q̄ d̄ si eum dii immortales uictoriis suis perfrui passi eēt:

Excellentissimos Spartāe ciuitatis, Epaminōdas bellicæ artis gloria p̄stās prius docuit Lacedæmōios: q̄ græciæ regnū occupauerāt uinci posse: & eoq; opes frāgi, nā apud leuctra priō fudit atq; fugauit illog; exercitū: cū Cleōbroto duce: q̄ tanta cū spe fuerat a Lacedæmōiis aduersus Thebanos missus: ut nihil p̄sus de uictoria dubitaret, q̄ cū ad Leuctra uēisset: ac diligēter hostiū uires: & cōsilia cognouisset: tā dē itellexit illos oibus rebus eē superiores, sed q̄n̄ tāta cū opiniōe ciuiū uenerat Cleōbrotus ut redire nō posset nisi cū magna ciuiū offensiōe: rē pugnae cōmisit & a thebais Epaminōda duce supatus: magnā p̄riæ suæ cladē intulit: adeo ut nisi eēt accitus ex ægypto Agesilaus actū eēt de re Lacedæmōiog; erat, nā ad eā necessitatē puētū: ut mulieres arma sumere coactæ fuerit: ad urbis mœnia defendēda: rursus apud Mātineā cū utrinque exercit⁹ cōstitissent: ueritus Thebāos in acie segnius pugnaturus his uerbis & oratiōe hortatus ē, ut diceret captiuitatē uxog; liberog; p̄riæ sibi ante oculos p̄poneret: ipsius quoque urbis mœnia solo paulopost adæquāda nisi fortiter ageret q̄bus aīa ti Thebāi ciues Lacedæmōios acri pugna superarūt. Frōtinus li. i. ca. xi, Epaminōdas inq̄t dux Thebanog; aduersus Lacedæmōios dimicaturus ut nō solū milites uiribus suis: uer; et affectibus iuuarent: p̄nūciauit in cōciōe de stinatū lacedæmōiis si uictoria potirent oēs uirilī sexus iterficere: uxoribus at eog; & liberis i seruitutē adductis thebas diruere: q̄ cōciōne cōcitati priō ip̄etu thebāi Lacedæmōios expugnauerūt, de hoc uiro & Cice, in epistolis ad, L. Luceiū dicit, n. quē nostrū ille moriēs apud Mātineā epimanōdas nō cū qdā miseratiōe delectat: q̄ cū deniq; sibi spiculū auelli iubet postq̄ ei p̄conctanti dictū ē clipeū saluū eē ut et in uulneribus dolore æquo aīo cum laude moreret. **¶ Inuictā publicā uirtutē.** Quia & si multi ex lacedæmōiis opp̄si sunt publice: tm̄ oīum bellog; ad id tēpus superiores extiterāt, **¶ Leuctra & Mātineā.** Leuctra oppidū ē boetiæ haud p̄cul ab helicōe iuxta lebadia & Cheronæā teste Stra. li. ix, in descriptiōe boetiæ: dicit, n. iacet at Helicōis & Cheronæa mediū iuxta coronæā Leuctra in eo tractu sunt ubi epaminōdas lacedæmōios ingēti superās p̄lio: eog; calamitatis & cladis initiū repit: ex eo, n. tpe græciæ principatū ultra recupare nequerūt, quē prius adepti tenebāt, p̄sertim postq̄ secūdo apud Mātineā am

OLI

THE

OLI

Epa/
minō/
dæ
uirtus

LI cōgressi rē infelicitē gesserūt, unū tñ illis q̄q̄ hūc in modū afflictis pmāsit: ut nulloḡ alioq̄ ditiōi subacti sint, usq̄ ad Romanoḡ imperiū a q̄bus eis habitus pdurat honos pp̄ regēdā ciuitatis p̄bitatē, monstrať sane locus ipse in uia q̄ ex plataeis ducit ad thespias, Mātināa uero fuit in Arcadia eodē teste, sed ut uult nūc nō extat, nā Epaminōdas inq̄t Mātināa sup̄atis secūda pugna Lacedaemōiis illustrē reddidit in q̄ & ipse obiit, hac at̄ euanuit, Sed melius & altius: initiū uitae, Quia fama uirtutis meae apud posteros aeterna manebit, Ciuitas spartana, Sparta metropolis ciuitas ē Lacedaemonioḡ: hoc ē principalis q̄ alio noīe Lacedaemō dīr quāquā nōnulli uelint Lacedaemona regionē eē, Spartā uero urbē, Iustl. xi. Thebani inq̄t auxiliātibus atheniēsis: bellū his intulere scilicet Lacedaemoniis quae ciuitas ex infimis incrementis uirtute Epaminōdae ducis ad spem imperii grācia erecta est.

THE Leuctram, Leuctra numero multitudinis & neutro genere declinat: ex Stra, Plutar, Suidae monimētis Eustathio: ceteris, Pausanias καὶ εστ̄ λευκ̄τρα ἀφικνεῖται τὰ τὰ βοιωτῶνα.

OLI **A** Cne Theramenis qdē atheniensis, Subactis atheniēsis ut dixi in capi, de somniis Lyxader Lacedaemonioḡ dux triginta p̄tores ip̄o fuit q̄ paulopost facti sunt triginta tyrāni, nā illoḡ opa sublato de medio Alcibiade cui⁹ metu reprimebant̄ sauire coeperūt i plābē atheniēsem & i populū uniuersum crudelē tyrāni dē exercere, nā tanti ultoris uidelicet, Alcibiadis metu liberati miseras urbis reliq̄as cedi b⁹ & rapinis crudeliter exhauriūt, qd̄ cū Theramēi uehemēter displiceret: eoḡ libidinib⁹ saepissimā obstaret iniecto falso crimie: i carcerē p̄iecerūt: eiq̄ uenenatū poculū paulopost hauriēdū miserūt, qd̄ cū forti aīo & indubitāter haussisset: qd̄ poculū uenenatū missum in fundo remāserat: & tūc terrae incussit dicens, Hoc Critiae pp̄ino: erat at̄ unus ex triginta: hi uero fuerūt a thrasibulo eiecti: & critias iterēptus, Critiae pp̄ino, Quasi diuinās qd̄ futurū erat: ut exigerent oēs & Critias occideret, Cicili, tusculanaḡ, Quā me delectat inq̄t theramenes, quā elato aīo ē: & si, n̄, flemus cū legimus: tñ nō miserabiliter uir clarus emorī: q̄ cū ēt cōiectus in carcerē triginta tyrānoḡ iussu: uenenūq̄ ut siciēs ebibisset: reliquum sice poculo eiecit ut id resonaret quo sonitu reddi

Propi to arridēs pp̄ino inq̄t hoc pulchro Critiae q̄ in eū fuerat deterrimus: grāci, nā cōiuiis solēt noīare cui poculū tradituri sint, Iussit uir egregius in extremo spiritu cū iā p̄cordis susceptā mortē contemneret, uereq̄ ei q̄ uenenū p̄buerat mortem eam est auguratus q̄ breui consecuta est, Profecto est tam fortiter mori, Tā constanter mori est se supplicio mortis liberari, Inimicoḡ existimatione, inimici quidem de morte poenas dedisse illum credebant ipse uero mortem poenarum finem esse iudicauit, Litteris & doctrina, Est endiadis: idest doctrina litterarum,

THE Theramenis, Theramenes Isocratis auditor Agnonis, F. ex Acticae tribu Stiria: q̄ rogationes alias tulit & duas imprimis ip̄obas: ex Arginuis inhumationē militū suffragāte sibi Callixeo: triginta Tyrānoḡ dominatū quo populus opprimeret, Itaq̄ sortitus ē dignū uita finē: ab hiis, n̄, triginta sublat⁹ ē iudicio Critiae, Sunt q̄ dicāt ab ara auulsum quo cōfugerat, ob ingeniūq̄ uersatile Cothurnū uocatū: q̄ in seditiōe utrarūq̄ partiū eēt: i seruiēsq̄ rpi ḡna: uel sub hastā bōa publicari: uel Cicutā sorbere: uel exulare, Natus apud insulā Caeā ab Agnone adoptatus ē a Thucydide tñ laudat, Litteris & doctrina, Nā studio sapiētiae claruit: & p̄ter Isocratē Prodicio chio dedit operā, Scripsit at̄ declamationū libros tres item de similitudine sermonis: de comparationibus: de figuris, & alia q̄dam,

OLI **N** Vmātino uero Theogeni, Cū Numatiā obsideret Scipio posterior cōplures oppidāos ex urbe p̄gresos ad colligēda frumēta pallātes p̄ agros occidere uetuit, q̄ diceret eo facilius qcq̄ frumēti eēt in urbe cōsumpturos eē quo plures eēt, nā qd̄ portabat in urbe per eos q̄ exierant ad paucoḡ dierū usum erat igitur cōsumptis omnibus q̄ ad uictū p̄starent desperatīsq̄ socioḡ & alioq̄ auxiliis cum iam famis extremitatē diutius toletare non possent: ne in seruitutem uenirent cōsilio Theogenis se inuicem tradentes neci omnes occubere: sed de hac fame: & necessitate uidebimus li. vii. capi, de necessitate, Praestaret, Superaret, excelleret, Vicum suū, Quem habitatione sua totū occupauerat, Tam forti lege, Ut inter se de uita certarent,

sospes gloriosior patriae moenia non intrasset.

De Theramene.

A Cne Therameni qdē atheniensis in publica custodia mori coacti parua mētis cōstātia: i q̄ triginta tyrānoḡ iussu porrectā ueneni portionē nō dubitāter hausit, Quodq̄ ex ea sup̄fuerat iocabūdu illisum humo clarū edere sonū coegit, Reddēsq̄ seruo publico q̄ eā tradiderat: Critiae inq̄t pp̄ino: uide igit̄ ut hoc poculū ad eū cōtinuo perferas, erat at̄ is ex triginta tyrannis crudelissimus, p̄fecto supplicio est se liberare: tam facile suppliciū p̄peti, Itaq̄ Theramenes p̄inde ac i domestico lectulo moriēs uita excelsit: inimicoḡ existimationē punitus: suo iudicio finitus, sed Theramenes a litteris: & doctrina uiriliter traxit.

De Theogene.

N Vmātino uero Theogeni ad cōsimilem uirtutē capessendam: q̄si magistra gētis suae ferocitas extitit, perditis nāq̄ & afflictis rebus Numātinoq̄: quū oēs eius ciues nobilitate: pecunia honoribusq̄ p̄staret: uicum suū qui in ea urbe speciosissimus erat: contractis undiq̄ nutrimentis ignis incēdit: p̄tinusq̄ strictum gladiū in medio posuit ac binos inter se dimicare iussit: ut uictus incisa ceruice ardētibus tectis superiaceretur: qui cū tam forti lege mortis omnes absumpsisset ad ultimū seipsum flammis immisit.

Erum ut æq̄ Po. Ro. Carthagine capta: idē Scipio posterior Carthaginē quā sup̄ior tributariā fecerat: expugnauit: in cuius euerfioe cū Hasdrubal in Scipiōis deditioē uenisset: eius uxor indignata: q̄ se liberisq̄ cōtēptis sibi solī cōsulisset ne in captiuitatē ueniret: secū duos filios mortē nō recusantes ī ar- cis fastigia trahens se cū illis in urbis incēdiū p̄cipitē dedit: fuit at̄ huius Hasdrubalis uxor q̄ filiā suam noīe Sophonis bā Syphaci numidaz̄ regi dederat uxore: ne ī Romanoz̄ societate ueniret secūdo punico bello: q̄ quidem & ipsa nihil a m̄re degenerans misso a Masinissa: qui per nuptiarum occasione uolebat illā a captiuitate

OLB

De uxore Asdrubalis.

Erū ut æquā. P. R. inimicæ urbis excidiū re- ferā Carthagine capta: uxor Asdrubalis ex- probrata ei ī pietate q̄ a Scipiōe: soli sibi im- petrare uitam contentus fuisset: dextra læuaq̄ tres cō- munes filios mortem non recusantes trahens incendio se flagrantis patriæ obiecit.

De duabus puellis Syracusanis.

Mulieris fortitudinis exemplo æquæ fortem duarū puellarū calum adiiciā. Cū p̄stifera se ditione Syracusaz̄ tota regis Hieronis stirps euidentissimis exhausta cladibus ad unicā filiā Harmoniam uirginē esset redacta: & in eā certatim ab inimi- cis impetus fieret: nutrix eius æqualē illi puellā regio cultu ornatam hostilibus gladiis obiecit: quæ ne cum ferro q̄dem trucidaret̄ cuius esset cōditionis ederet: p̄ clamauit admirata illius animū Harmonia: & tātæ fi- dei superesse non sustinuit. Reuocatosq̄ interfectores professa quæ nā esset in cædem suā conuertit. Ita alteri tectum mēdaciū: alteri ueritas aperta finis uitæ fuit.

De Patientia. Cap. III.

Regis pariter uiroz̄ ac sceminarū operi- bus fortitudo se oculis hominū subiecit: patiētiāq̄ in mediū p̄cedere hortata est: non sane infirmioribus radicibus stabili- tā: aut minus generoso spiritu abundātē: sed ita simili- tudine iunctā: ut uel ex ea: uel cū ea nata uideri possit.

De Mutio Scauola.

Quid. n. his quæ supra rettuli factō Muti cō- ueniētius: quū a Porsena rege Aethruscorū urbē nr̄am graui ac diutīo bello urgeri ægre ferret: castra eius clā ferro cinctus itrauit: immolātēq̄ ante altaria conatus ē occidere: cæterz̄ inter molitionē pii pariter ac fortis p̄positi oppressus: nec cām aduēt̄ textit: & tormēta q̄topere cōtēneret mira patiētia ostē- dit. Porsus. n. credo dextrā suā q̄ eius ministerio ī cæ- de regis uti neq̄sset: iniectā foculo exuri passus ē. Nul- lū p̄fecto dii immortales admotū aris cultū attēsiori- bus oculis uiderūt: ipsum quoq̄ Porsenā oblitū peri- lui: nec ad mortē minus ai ē: q̄ fuit ad cædē & facere & pati fortia Romanū ē. nō unus ego ī te hos aios gestī. lōgus est post me ordo idē petētū decus: p̄inde in hoc discrimen si iuuat accingere: ut in singulas horas capite dimices

uindicare: cū non posset: ueneno illud fortiter hausit. Exprobrata, impropertata impietate quod sui & liberorum oblitus esset.

Tres hūc nūerū uetusta nō habēt exēplaria.

Mulieris fortitudinis exēplo æq̄. cū p̄stifera. Hiero Syracusaz̄ rex. P. R. amicissimus fuit secūdo pūico bello. hic at̄ filiū habuit Gelonē a

quo Hieronymus natus ē: q̄ cā fuit extingūē- dæ regiæ stirpis. nā mortuo Hierōe: atq̄ p̄e cū eēt admodū puer & regno imaturus tuto- ribus tūc cōmēdatus ē & amicis: q̄ eius īgeniū ad p̄cipitādū ī oīa uitā acceperūt: q̄ ita cernēs futura Hiero ultima senecta d̄r uoluisse liber- ras Syracusas relinq̄re: ne sub domiatu pueri/ li p̄ ludibriū bōis artibus p̄tū firmatūq̄ iteri- ret regnū: sed eius cōsilio restitere filia: q̄ p̄c- bus & blāditiis pellexerūt senē: ut regnū reli- q̄ret nepoti: itaq̄ tutores. xy. puero tūc reliq̄t: quos p̄cat̄ ē moriēs ut fidē erga P. R. q̄nq̄gi- ta annos a se cultā inuolatāq̄ seruarēt. qd̄ lō- ge secus factū ē. nā eo mortuo. mala puero sua dētes ipulerūt: ut a Romana societate defice- ret: regioq̄ habitu & cultu augustiori cū pur- pura & diademate satellitibus undiq̄ stipat̄ ad terrorē oīum īcederet. qd̄ nūq̄ antea p̄ nec auus fecerat ex quo in puez̄ Tyrānidē exercē- tē facta ē cōiuratio. ubi nō solū rex occidit̄: sed uniuersa stirps regis hierōis fūdīt̄ tollit̄. ī ea igit̄ p̄secutiōe factū ē qd̄ Valerius memorat.

THE, OLB

Hiero- nymi Syracu- sani ty- rannis

Regis uiroz̄ pariter. Fortitudo inq̄ se oculis nr̄is subiecit: q̄ hor- tata ē: ut patiētia ī mediū uēiret: q̄ uel cū ea uel ex ea nata uideri pōt. nā fortitudinis ptes sūt patiētia & p̄seuerātia. Infirmitiorib̄. n. Nā laudis & gloriæ radices hēt patiētia. Cū ea. tāq̄ soror. Ex. tāq̄ filia.

THE, OLB

Quid. n. his. ad ita eēt Mutius q̄ Sca- uola dictus ē clarissima nobis do- cumenta reliq̄t. A Porsena. Ae- thruscoz̄ rege. ad cuius opes ea tē- pestate florētissimas Tarq̄ni cū scelerata stir- pe pulsus ex urbe cōfugerat. Immolātēq̄ an- altaria. ī hoc Vale. Liuiō dissentit. nō. n. sacri- ficatē sed milites recēsente una cū scriba in ca- stris & stipediū datē dicit Liuius: & Mutiū q̄ ad regis cædē uenerat errore ductū pro rege scribā obtrūcasse: q̄ ille corpis cultu nihil fer- me a rege distaret. cōprehēsū deīde cū Re- giū satellites retraxisset ante tribunal regis de- stitutū: & tū quoq̄ iter tātas fortunæ mias me- tuēdū magis q̄ metuētē dixisse: Rōanus sum- cuius. C. Mutiū uocat̄. hostis hostē occidere uo-

OLB, Sca- uolæ uirtus

LIBER TERTIVS

tuo: ferrū hostēq; in uestibulo habes regia: hoc tibi iuuentus Romana bellū indicimus nullā acie nullū plū timueris: uni tibi cū singulis res erit, nūc regē simul ira incēsum piculoq; cōterritū ad terrēdū adolescētē qui metu pœnæ expromeret qd illud eēt: qd p am bages minaret: tormēta afferrī: & ignē parari iussisse quo tanq; uictima immolaret: illū uero ut regi ostēderet q̄ facile tormēta cōtēneret: dextrā foculo iā icēso: spectātibus oībus intecif se: & exuri passum eē: inde Scæuolā fuisse nominatū: q̄ si sine uola: hoc ē sine media pte māus. q̄ uola dī: uñ dī inuolare, Dionys. q̄ hāc historiā multo plixius narrat nullā prorsus de hac patiētia mētionē facit. Inter molitionē pii pariter, Paratū dū pararet piissimū pposi- tū adimplere, Pii. Quia p patria liberāda id faceret, Fortis. Quia mortē non formidaret, Cām aduētus. Quia ingenue cōfessus est se ad occidēdū regē uenisse, Adulatus. Nā Mutius q̄ si remunerās meritū q̄n qdē inqt: rex ē apud te uirtutis honos: ut beneficio tuleris a me q; minis negsti, ccc, cōiurauimus iuuetu- tis Ro. principes: ut in te hac uia grasseremur mea prima fors fuit: ceteri ut cūq; ceciderit, primi quo ad te oportunum fortuna dederit suo quisq; tempore aderit.

THE. Facto Muriū & Mutii Scæuole patiētiam Milesius Aristides historiā. iiii, refert: ut Liuius, exēplū pene par Agatharchides Samius regē Perficag; secūdo memorat, Xerxes inqt i- gruebat in graciā cū gnquies centenis homi- nū milibus: acad Artemisiū stabat i ancoris. Athen. itaq; pturbati: fratrem Themistoclis Agesilaū miserūt exploratū, tametsi p̄ Neo- cles utrāq; eū amississe p quietē uiderat, is in- ter barbaros habitu Perfico quō uersaret: er- rore ductus interemit Mardonū regii corpis stipatorē: quē Xerxem putabat, Cōprehensus & ad regē tractus immolatur; offendit ad So- lis arā: in q̄ dexterā imponens: quō aliquādiu uim supplicioq; sine ullo gemitu tolerasset e uinculis emissus ē, hac adiecta uoce, huiusmo- di sunt oēs Atheniēses quod si nondū credis: læuam quoq; iniciam, Quo spectaculo terri- tus Xerxes Agesilaum seruari iussit, hęc ille

OLI. Pompeii patiētia **P**ompeii ē laudibus, Pompeius in asia legat⁹ cū p illyricū nauigaret interceptus ē ab illyricis: & cū a Gē- tio illyricog; rege & hoste Po. Ro. cōsilia publica pdere iuberet: digitū lucernæ ardētī admodū exuri passus ē: ut oñderet nec supplicio qdē mortis iduci unq; posse: ut cōsi- lia publica idicaret, quo facto: & regi despera- tionē induxit tormētis ex se qdē cognoscēdi: & cupiditatē amicitiaē cū, P. R. iugēda, hūc re- gē Lucinius consul bello postea superauit: cū uiolata fide rebellasset, q̄ cū uxore & liberis ro- mā missus ē, Incussit iniecit: induxit, Ad ci- uiliū belloq;. Hoc iō dixit qd cōmēmorationē fecerat, C. Pompeii qui postea bellū ciuile gessit.

OLI. **P**ompeii patiētia **M**etusto Macedōiæ more, Hoc tractat a Plutarcho in uita Alexādrī regis macedonū: cui sacrificanti cū pures nobilissimi adolescētes ambitiose administraret: unus sumpto Thuribulo p̄sto astitit, in cuius brachiū ignitus carbo delapsus dolorē creauit: quē tādiu puer passus ē: quoad sacrificaret Alexāder, nā nec brachiū mouere ne excusso Thuribulo pturbaret sacrificatē: nec uocē emittere: ne effoemiationē aut ullā ai mollitiē indicaret ausus est, Alexāder quoq; hac re cognita in longū distulit sacrificiū: ut pueri patiētia multo magis pbaret, Præsto erāt, apparebāt ministrabāt, Carbo ardens, pruna, Odonq; græce dī nidor: la- tine ustrina ab urendo, Et dolorē silentio pressit, Duo dicit i qbus mira pueri patiētia significabat: nec mouisse brachiū: nec uocem quidē ullam emisisse, Aspergeret, Turbaret: impleret: obsonaret, Certius: Firmius ex- pectando nunquid puer uocem emitteret, Diutius sacrificauit, in longius distulit sacrificium, Si huic mira- culo Darius, Si Darius inquit hoc miraculū conspexisset: intellexisset profecto: eius gentis milites uinci nō pos-

culi sui ultionē suā uertere in admirationē coegit, Nā reuertere iqt ad tuos Muti: & eis refer te quū uitā meā petieris a me uita donatū: cuius clemētiā nō adulatus Mutius tristior Porfenæ salute: q̄ sua latior: urbi se cū æternæ gloriæ cognomine Scæuolam reddidit.

De Pompeii patientia.

Pompeii etiam probabilis uirtus: qui dum le- gatiōis officio fungeretur a Gentio rege in- terceptus: quum senatus cōsilia prodere iu- beret: ardenti lucernæ admotum digitum cremandū praubit: eaq; patientia regi simul & desperationē tor- mentis quicquā ex se cognoscendi excussit: & expetē- de, P. R. amicitiaē magnam cupiditatem ingenerauit.

Aene plura huiusca gñis exēpla domi scrutā- do: sapius ad ciuiliū belloq; detestandā me- moriā pgredi cogar: duobus Romanis exē- plis cōtētus: q̄ ut clarissimæq; familiar; cōmēdationē: ita nullū publicū mœrorē continēt: externa subnectā.

Externa.

Metusto Macedōiæ more regi Alexādro nobi- lissimi pueri p̄sto erāt sacrificātī: e qbus un⁹ thuribulo accepto ante ipsum astitit: i cuius brachio carbo ardēs delapsus est: quo & si ita utebat: ut adusti corporis eius odor ad circumstantiū nares p- ueniret: tamē & dolorē silentio pressit: brachiū immo- bilē tenuit: ne sacrificiū Alexādrī aut excusso thuribu- lo impediret: aut edito gemitu aures regias aspergeret, Rex quoq; patientia pueri magis delectatus: hoc cer- tius perseverantiaē experimentū sumere uoluit, cōsue- to enim sacrificauit diutius: nec hac re eum a propo- sito repulit, Si huic miraculo Darius inseruisset oculos: scisset eius stirpis milites uinci non posse, cuius i firmā ætatem tanto robore præditam animaduertisset.

Præsto eē

se: cuius puerilem aetatem tanta patientia praeditam cognouisset. Eius stirpis: gentis scilicet Macedonum.

Consuetudo, uerusta exemplaria habent: consulto.

Et illa uehementia quae & militaris disciplinae ratio: hominum animos patientia corroborat atque confirmat: & laborum patientissimos facit: sed hoc idem facit philosophia. Animi militia. Patientia quae a philosophia nascitur. Venerabilium sacrorum antistes. Veluti quidam sacerdos qui precepta tradit: quibus homines ad bene beatam uiam uendum instituunt. Doctrina uenerabilium sacrorum. Quibus ex homine uitia pellunt: & in eum uirtutes

THE.
OLI.
Philo/
so/
phiae
laus

Quid in homine faciat uirtus & philosophia.

Et illa uehementia & constantia animi militia litteris polles: uenerabilium doctrinae sacrorum Antistes Philosophia: quae ubi pectore recepta est: hominum inhonesto atque inutili affectu depulso: totum solidam uirtutis munimento confirmat: potentiusque metu ac dolore facit.

De Zenone Eleate.

Incipit autem a Zenone eleate: qui quum esset in dispicienda rerum natura maximae prudentiae: inque excitandis ad uigorem iuuenum animis promptissimus: praceptorum fide exemplo uirtutis suae publicauit. patriam egressus in qua frui secura libertate poterat: Agrigentum miserabili seruitute obrutum petiit: tanta fiducia ingenii, ac morum suorum fretus: ut sperauerit & Tyranno: & Phalaridi uelanae mentis ueritatem a se diripi posse. Postquam deinde apud illum plus consuetudinem dominationis: quam consilii salubritatem ualere animaduertit: nobilissimos eius ciuitatis adolescentes cupiditate liberandae patriae inflammauit: cuius rei cum iudicium ad Tyrannum manasset: conuocato in forum populo torquere eum uario cruciatus genere coepit: subinde quaerens quos nam consilii participes haberet: at ille nec eorum quempiam nominauit: & proximum quemque ac fidelissimum Tyranno suspectum reddidit: increpitanque Agrigentinis ignauiam ac timiditatem effecit: ut subito mentis impulsu concitati: Phalarim lapidibus prosternerent. Senis ergo unius eculeo impositi non supplex uox: nec miserabilis eiulatus sed fortis cohortatio totius urbis animum: fortunamque mutauit.

De alio Zenone.

Iisdem nominis philosophus quum a Clearcho Tyranno: de cuius nece consilium inierat torqueretur: supplicii pariter atque indicandorum

desperationem excuteret. Innotatis proximis & fidelissimis eius & se destitutum esse intelligeret. Increpitas. Hoc modo miror ignauiam uestram Agrigentini: quae per his qui tollero uos huic tyranno seruire decernitis. Cicero lib. ii. Tusculanarum quaestionum, proponatur inquit zenon Eleates: qui perpeffus omnia potius quam conscios delendae tyrannidis indicaret. Agrigentum, Siciliae ciuitas ab amne proximo: ut sentit Duris: uel ab Agrigento Iouis & Astersis oceanus fuit: ut in suis originibus refert Ianus. Agrigentum, graece uocatur Acragas: unde Polybius oppidum simul & amnem dictum putauit a bonitate soli: ut sit Acragas quasi ἀκράγης, id est summa terrarum propter ubertatem.

Iisdem nominis philosophus, Diogenes Laertius de uita philosophorum dissentit a Valerio, non enim duos fuisse Zenones qui cruciati fuerint: sed unum seniore: nec duos tyrannos: sed unum Clearchum cuius tormentum supauit, ego autem hunc errorem inde manasse crediderim: quod & Heraclides dicit: quod alii Mordicus abscessisse aurem: ut Valerius: alii nasum ut Demetrius: alii neutrum factum esse dicunt: inter quos Antisthenes: sed lingua

OLI.
Zeno
eleates

Agri/
gentum

THE.

OLI.

LIBER TERTIVS

abscissam & dētibus cōtritā: in eius faciē expuisse. Alii unū hęc oīa fecisse & at siue nasum mordicus abscidisse: & cū oīno cōscios cōiuratiōis pferre cogere: linguā dētibus cōscissam in os tyrāni cōspuisse: quo facto ciues tyrānū lapidauerūt: & inde ortū: ut hęc duo fecisse viderent: atq; alter p altero positū, nā cōstat Zenonē stoicū ad nonagesimū ætatis annū puenisse: semp integrū & icolumē: ac sine morbo: & ut refert Apollōius: cū abiret ex schola lapidē offendisse: digitū p fregisse: ac māu terrā feriētē dixisse: ex Niobe uenio: qd me uocas: & cōtinuo se strāgulantē interisse. alii uero dicūt q cū gingiuarū dolore laboraret cōsilio medicorū se a cibo duos dies cōtinēter abstinuit, quo facto ita cōualuit: ut medici eum quouis gñe cibi pmitterēt: ut hic q se satis in uita fuisse dicere i ieiuniis p sstēs inædia cōsumptus ē. De Clearcho duce lacedæmō loq̄ li. ii. cap. vii. Lapsaco p ipe lapsatus ab equuleo. C Clearcho. Antiq̄ codices: parti Clearcho: p tim Learcho: parti Nearcho: quā lectionē pbat lanus. Apud. n. Suidā sic ē. Zeno Teleutagora. F. Eleates: affectator & aq̄līs Pithagoræ democritiq; nā floruit olympiade. lxxviii. Xenophantis auditor fuit: is quom tentasset a Tyrānide Nearchi, uel ut alii Diōedōris Eleā patriā liberare cōprensus: & indicare cōscios iussus linguam suam mordicus amputauit: atq; in Tyrāni faciē expuit: demū coniectus in mortanū crebris ictibus contusus expirauit.

THE.

OLI.

Alis patiētia æmul⁹ Anaxarch⁹: Anaxarchus Diomedis Smyrnæi ut qdā dñt: ut alii uero Metrodorchii auditor olympiade ceterima & uigesima uiguit. hic ē cū Alexādri cōgressus ē. & de rege natura apud eū acutissime disputas: i eius familiaritatē se facile insinuauit: habuit nicocreōtē cypri Tyrānū acerrimū inimicū: cuius odii principiū inde ortū est. q cū Anaxarchū Alexāder in cōuiuio aliquādo interrogasset qd nā de coena illa sentiret: cuncta magnifice iqt o rex: uege oporteret iā Satrapæ cuiusdā caput appōi Nicocreōtē semp p intus. quo ille indignatus post Alexādri mortē: cū Anaxarch⁹ nauī forte ueheret diuinitusq; cypro apulisset: ab illo captus crudelibus pœnis affectus ē. nā eū Tyrānus malleis ferreis cædi iussit. hinc illud celebre dictū gemiasse dicit. tūde tūde Anaxarchi sacculū. nā Anaxarchū nihil teris: p sacculo corp⁹ itelligebat. p Anaxarcho ipsius animā iteriorē. C. li. iiii. Tuscula. de Anaxarcho demetrico cogitē q cypri in māus Nicocreōtis regis incidisset: nullū gēus supplicii dēp̄cat⁹ ē nec recusauit. sunt q dicūt hūc p̄cisam linguā in os Tyrāni cōspuisse. In uicē. Vicissim qā sicut ille tormētis ita hic maledictis. Multorū aures. Deplorat quodāmo Anaxarchi fortunā. Attonitas habuerat. Obstupescerat. Terræ conditionē. Quomō cōstituta sit. Ambitum maris. Quod terras ambit. Syderum motus. Quia alia sidera alium cursum habent. Totius deniq; mundi. id est coel. & græce dixit. nam okos̄ pros̄ mundus & cœlū dicit.

Nico/ creon Tyrā/ nus

OLI. Theo/ doti patien/ tia

N Theodoto quoq; uiro. Cōiuratio in Tyrāni caput facta indicat p Galonē quēdā æqualē Hieronymi ēt inde a puero in oīa familiaria iura assuetū: iudex unū ex cōiuratis Theodoti: a quo ipse noiatus erat: noiare potuit q cōprehēsus exēplo traditusq; Andromodoro, torquēdus de seipso haud cūctāter fassus cōscios celabat. postremo cū oībus intolerādīs humāæ patiētia cruciatibus lacerare uictū mālis se simulās: auertit a cōscis in isfontes inditiū Thrasonē et auctore cōsiliū mētitus nec nisi tā potēti duce cōsilius rē tātā ausuros fuisse. noiabat at eos quorū capita uilissima fingēti inter dolores gemitusq; occurrerūt maxie aīo Tyrāni credibile idiciū Thraso noiatus fecit: itaq; extēplo tradit ad supplicii adiectiq; pœna cæteri iuxta isfontes: tū sociorū nemo: dū cōscius cōsiliū diu torq̄ret: aut latuit: aut fugit: tātū illis in uirtute ac fide Theodoti fuit fiducia: tātūq; ipsi Theodoto uigē ad arcana occultāda. Fidiculas. Neruos: & chordas tortiles qbus tormēta danē. enim diminutiuum a fidis. Laminas. Scilicet ferreas. Extimuit. Scilicet candentes & accēsas. Satellitem. Scilicet Thrasonem quem licet Valerius non nominet: Liuius tamen ita nominatū fuisse dicit. Theodotos. xx. fuis

gratia cōsciorū doloris uictor: sed uictōis cupidus ēē dixit: q; se: eto audir eū admodū expediret: laxatoq; eculeo postq̄ infidiis oportunū tēpus aiaduertit: aure eius morſu corripuit: nec ante dimisit: q̄ & ipse uita: & ille corpis parte priuaret. De Anaxarcho.

Alis patiētia æmulus Anaxarchus: quum a Tyranno Cypriorū Nicocreōte torq̄ret: nec ulla ui inhiberi posset quominus eū amarissimorū maledictorū uerberibus inuicē ipse torqueret: ad ultimū amputationē linguæ minitanti: non erit inquit effœminate adolescēs hęc quoq; pars corpis mei tuæ ditionis: protinusq; dētibus abscissam & comāducatā linguā in os eius ita patens expuit. multorū autē aures illa lingua & i primis Alexādri regis admiratiōe sui atōitas habuerat: dū terræ cōditionē: ābitū maris syderū motus totiusq; deniq; mūdi naturā prudētissime: & faciūdiſsimæ exprompsit: pene tamē occidit glorios⁹: quā uiguit: qā tā forti sine illustrē p̄fessiois actū cōprobauit. Anaxarchiq; nō uitā mō deseruit: sed mortē reddidit clariorē. De Theodoro.

N Theodoto quoq; uiro grauissimo Hieronymus Tyrānus tortorū māus frustra fatigauit: Rupit. n. uerbera: fidiculas laxauit: soluit eculeū: laminas extinxit: priusq; efficeret ut Tyrannici odii cōscios indicaret. Quietiam satellitē i quo totius domiatiōis summa q̄si quodā cardie uersabat: falsam criminationē inq̄nādo: fidū lateri ei⁹ custodē eripuit: beneficioq; patiētia non solū quæ oculta fuerūt rexit: sed et tormenta sua ultus est: quibus Hieronymus dū inimicum cupide lacerat: amicū temere perdidit.

el ectu m est: inter quos fuit hic Syracusanus: quem etiam de re militari scripsisse legimus.

Theodoro, Antiqua exemplaria habent omnia Theodoto.

Pud indos uero patiētia. Soli de his ait indi gymnosophistas habet q ab horto usq ad solis occasum cōtētis oculis orbē cādētissimi syderis cōtuent: i globo ignis rimātes secreta qdā: harenisq feruētibus ppetē diē alternis pedibus insistū. Strab. li. xv. de his multa: q qa lōga nimis: p̄mittēda duxi ueg: illud ad hāc rē satis erit: q Onesicritus scri. se missum ab Alexādro: ut cū gymnosophistis loq̄ret: q Alexāder audiuiisset eos nudos sedere & tolerātiā exercētes i honore maxio haberi: ad hos uēisse & xv. hoies iuenisse, xx. stadiis ab urbe aliū i alio gestu: uel stātē: uel sedētē: uel iacētē nudū & usq ad uesperā imotū, postea i urbē discedere: sed oīum difficillimū eē solē ppeti a deo calidū: ut nemo alius nudis pedibus, si meridie p terrā ire facile ferret, locutūq cū uno eorū noie Calāo q postea usq i Persiā Alexādrū secutus ē: nec illud p̄mittēdū cēseo q Aristobol⁹ dicit uidisse se sophistas duos ex taxillis utrosq Bragmanas: alterq seniorē tōsum: alterq iuniorē comatū: quos discipuli seq̄bāt: hos deide ad Alexādrū mēsam assistētes cenare: & patiētiā docere: postea i locū quēdā pximū secedētes seniorē supinū & solē & hibres tolerare, iā n. pluebat uere icipiēte, iuniorē uero i altero pede stātē lignū tricubitale ambab⁹ māib⁹ sublatū: sustētare, pede at iā defesso rursum i alterq imutare: atq ita cottidie p̄uerare: ex his cōtinētiorē iussum fuisse iuniorē: q cū aliq̄diu regē secut⁹ fuisset, domū reuersus ē: & eo relicto iussit sigd uellet ad se uēire, Alterq usq ad extremū secutū & uestē & uitā apud regē imutasse, & cū a qbusdā icreparet respōdit, q lx. exercitatiois annos cōpleisset quos pmiserat Alexādrū filiis ei⁹ dōa pluria dedisse de his quoq Plin. li. vi. nat. hi. & Lucāus li. iiii. mētionē facit, Cil. li. v. Tuscu. q̄stionū igt, q barbaria idia uastior & agrestior: i ea i n̄ gēte primū hi q sapiētes habēt mihi atate agūt & caucasi niues: hyemalēq ui pferūt sine dolore: cūq ad flāmā se implicauerit sine gemitu adurunt gymnosophistae adeo sibi patiētiā: q̄ si ppriā uendicāt: ut uitā suā nudi sp ducāt, uñ ēt gymnophiste dñr q nudi philosophent ut supra dixi, Durates, Dura reddētes, Mō flāmis sine, Aut qa ut dixi harētis

THE. OLI. Gymnosophistarum patientia

Pud indos uero patiētia meditatio tam obstinate usurpari creditur: ut sint qui omne uitae tempus nudi exigant modo Caucasii montis gelido rigore corpora sua durantes: modo flammis sine ullo gemitu obicientes: atq haud parua his gloria contemptu doloris acquiritur: titulusq sapientiae datur, haec e pectoribus altis: & eruditis orta sunt.

De quodam Seruo.

Illud tamē non minus admirabile quod seruiliis aiis cōcepit, Seruus barbarus Asdrubalem q dominum suum occidisset: grauius ferens subito aggressus interemit, Quumq comprāhen sus omni modo cruciaretur laticiam tamē q̄ ex uindicta cāperat in ore constantissime retinuit.

Non ergo fastidioso aditu uirtus excitata: ingenia uiuida ad se penetrare patit: neq̄ hau itū sui cū aliquo psonae discrimine largū malignū ue p̄bet: sed oibus aequaliter exposita: qd cupiditatis potius: q̄ qd dignitatis attuleris aestimat: inq̄ bonorū suorū tibi ipsi p̄odus examinādū relinquit: ut quātū subire animo sustinueris: tācū tecū auferas, quo euenit: ut & humili loco nati ad summā dignitatē conurgāt: & generosissimarū imaginum foetus in aliquod reuoluti dedecus: acceptam a maioribus lucem in tenebras conuertant, quae quidem planiora suis exemplis reddunt: ac prius de his ordiar: quorum in meliorem statum facta mutatio: splēdidam relatu p̄bet materiā.

seruentibus perpetē diē alternis pedibus insistū, aut qa gymnosophistae cū diu se satis uixisse arbitrarent: instrūcto rogo uiui cōburi patiebant, Legit etiā de Socrate: apud A. Geliū lib. ii. capi. i. q stare solitus esset pertinaci statu per dius atq̄ pernoxia summo lucis ortu ad solē alterq orientē, inconueniens immobilis iisdem uestigiis & ore atq̄ oculis in eundem locū directis cogitabundus: tanq̄ quodam secessu mentis atq̄ animi facto a corpore: temperantia quoq̄ fuisse eum tanta traditum est ut omnia uitae suae tempora ualitudine in offensa uixerit.

Illud tñ seruus barbarus, Barbarus qdā Hasdrubalē ob irā interfecti ab eo domini palā obrūcat: cōprāhēsusq a circumstātibus haud alio q̄ si euasisset uultu tormētis quoq̄ cū laceraret eo fuit habitu oris: ut superate laticia dolores ridētis ēt speciē p̄buerit, Iustin⁹ i fine suorū epitomatū ubi de laudib⁹ hispāiae loquit, Saepē tormētis igt p̄ silērio regē creditaq̄ sunt mortui adeo illis fortior taciturnitatis cura q̄ uitae celebrat, eadē ēt bello punico serui illius patiētiā, q̄ ultus domini necē inter tormēta risu exultauit serenaq̄ laticia crudelitātē torquētū uicit, Oī mō, Oī gñe supplicii, Cōstātissime retinuit, Quia semp ridebat.

OLI.

Non ergo fastidioso, Ergo inqt uirtus nō fastidit quenq̄ cuiusq̄ cōditionis sit ad se penetrare, Viuida, Feruida & uiuacia, nā segnis cōtrariū uiuido: unde & q̄ si sine igne dñr, Cū aliquo psonae discrimine, Nō facit uirtus sicuti psonae exceptores q̄ magnos & dignitate p̄stātes admittūt, hūiles uero & abiectos reiciūt, Malignū, Angustū: ut sub luce maligna, Inq̄ captu, Tibi inqt curā relinquit: quātū ex ea capere uelis: tantūq̄ tecū semp habeas q̄tum tui animi magnitudo cōplexa fuerit: nec eiusmodi ē uirtus: ut his se quidem totam p̄beat: illius p̄ exiguā partem concedat: sed aequaliter se omnibus exponit, nā si magni ai fueris ut ex ea te multum capere posse confidas: multum tibi ex se auferre permittit: q̄ si pusillanimus fueris parum ex ea consequeris, unde extat carmen, Nobilitas sine mente ruit sapientia uiles Eleuat, haud uirtus refugit quicunq̄

Serui patientia

OLI. Virt⁹ oibus exposita

sequetur. Splendidam relatu. Nam omnes libenter audiunt eos: qui ex humili loco nati sunt ad summum dignitatis gradum euasisse: & ita non ex abrupto transitum facit ad sequens capitulum.

OLI.
Tulli
Hosti-
lii ge-
nus

N cū abula Tulli Hostilii. Cōstat Tullū Hostiliū tertiu Romanorū regē humili loco natū i casa pasto-
ris fuisse educatū. hūc Liui. dicit nepotē fuisse illius Hostili q fortiter pugnās aduersus Sabinos i lacū
Curtiū lapsus ē: q deide locus Hostilius dictus ē. Dionysius plurimū dissentit a Valerio: nā in p̄cipio
lib. iiii. hūc ex gñe honesto & opibus potētē fuisse ostēdit: dicit. n. Numa Pōpilio mortuo fact⁹ iteg se
natus reip̄a. dominus in eodē gñe regiminis:
nec inuito populo pmanēdi cēsuit: cōstituitq
iteq ex senioribus i p̄finitū qdā dieq: numeq
p̄fuituros uerbi iter reges: a qbus deide is quē
populus oīs p̄tulit. Tullus Hostilius rex dict⁹
ē eius at genus hoc fuit: ex urbe Medulia. quā
ab Albanis p̄ditā Romulus foedere suscipiēs.
Ro. colātā fecerat: uir qdā generosus & opib⁹
pollēs Hostilius noīe Roma cōmigrās uxo-
rē duxit ex genere Sabinorū Seruiliū filiā: eā ip-
sam q̄ gētilibus suis foeminis bello Sabino cō-
suluerat legationē suscipiēdā p̄ uiris ad p̄res:
quaq̄ ēt uisa erat cōciliādōq̄ ducū cā fuisse p̄-
cipua: hic igif uir multis i bellis sub Romulo
militās claris editis facioribus bello sabino i-
terit: filiū relinqūēs unicū: sepeliturq̄ a regi-
bus i optio fori loco: uirtutē ei⁹ testātis tituli
in p̄scriptiōe dignat⁹. ex hoc at filio uiro facto
& illustre ducēte foeminā Tullus Hostilius ē
genitus. uir p̄optus & alacer q̄ rex deide crea-
t⁹ ē cū suffragiis ciuilib⁹ de eo satis ex lege: tū-
uero Numa secūdis auguriis firmāte q̄ popu-
lo uisa erāt & cetera. Imperiū ro. Quia eius
auus se bello sabino fortiter gessit: rex romae
creatus ē. Duplicauit. Quia oēm populū al-
banū Roma traduxit eueris mōenibus & so-
lo p̄stratis. hāc cā fuit q̄ bello fidenati infidi-
fuerūt. P. R. In altissimo maiestatis fastigio.
Quia iam senex aīum religiōibus adiecit quo
antea nihil min⁹ ad regnū p̄tinere putauerat.

De his q̄ infimo loco nati clari euaserūt. Cap. III.

N cū abula Tulli Hostilii agreste tuguriū
cēpit: eiusdem adolescentia in pecore pa-
scendo fuit occupata: ualidior aetas impe-
riū Romanū rexit & duplicauit. Senect⁹
excellētissimis ornāmētis decorata: in ex-
cellētissimo maiestatis fastigio fulsit. ueq̄ Tullius & si-
magni & admirabilis incremētis: dōesticū tñ exēplū ē.

De Tarquinio Prisco.

Arquiniū at̄ priscū ad romanū ip̄eriū occu-
pādū fortuna in urbē nostrā aduexit: alienū:
q̄ exactū: alieniorē: q̄ ortū Coritho: fastidiē-
dū: q̄ mercatore genitū: erubescendū: q̄ etiā exule De-
marato natū patre. Ceterū tam prosperum conditiōis
suā euentum industriū pro inuidioso: gloriosum pro
inuiso reddidit. dilatauit. n. fines Romani populi: cul-
tum deorum nouis sacerdotiis auxit: numerū senatus
amplificauit: equestrem ordinem uberiolem reliquit:
quaq̄ laudum eius consumatio est: praclaris uirtuti-
bus effecit: ne hāc ciuitas poenitentiam ageret: q̄ Re-
gē de finitimis potius mutuata esset: q̄ de suis elegisset.

OLI.

Arquiniū at̄. Hic Tarquius Priscus a quo sup̄bus deide natus ē. Exactū. Ciuitate eiectū: nā exigere i-
ter alia significata & expellere significat. uñ Ter. spectādā an exigēdā sint fabulae: hui⁹ at̄ expulsiōis cā
fuit: q̄ p̄ Tyrānidē Eupili fugiebat. Exactū. Dio. li. iiii. Nō exactū sed spōte discessisse dicit. cū multaq̄
ex mercatura pecūiaq̄ domin⁹ fact⁹ eēt: nā occupāte inqt corithū seditiōe & istāte brachiadis cypseli
Tyrānidē: cū haud tutū uideret sub tyrānidē uiuere hominem p̄sertim multa possidentē: eūq̄ ex familia faciōis
optima tū: cōpositis rebus suis q̄scunq̄ erat fieri possibile: coritho soluēs p̄fectus est: habensq̄ amicos multos ex
aethruscis & bonos pp̄ continua cōmercia: maximāq̄ Tarquiniis urbe magna aliquando & foelici domum sibi
ibi cōstruit. & uxore genere illustre ducit: & cetera. Fastidiendum. Contēnendum uili conditione hominem.
& Erubescendū. Quod filius exulis regnauerit Romae. nā huius pater Demaratus exul patria se ad tarquinos cō-
tulit: & ibi duxit uxore: ex qua Aruntē & Lucumonem genuit. Aruns grauida uxore relicta mortē obiit ante pa-
trē suum: qui haud ita multo post cū diem suū obiturus esset: ignorans nurū ferre uentrē immemor in testando
nepotis. solum Lucumonem reliquit hāredē: & puero in nulla sorte bonorum nato Egerio cognomen inditū ē.
Lucumo cū omnium bonorū hāeres relictus in sumis diuitiis eēt: uxore nobilē duxit: Tanaquilē: q̄ cū uix suum
tarqn̄is nō satis p̄ dignitate honoratū eē uideret. migrādi Romā p̄siliū dedit uiro: ubi oīs repētina ex uirtute no-
bilitas fieret: & cū ad ianiculū uerū eēt: carpēto sedēti cū uxore aq̄la suspēsis demissa leniter alis pileū aufert: sup̄q̄
carpētū cū magno clāgore uolūtās: rursus ueluti ministerio diuiciis missa capiti reposuit: id omē loeta dī Tanaq̄
accepisse: & cōtinuo uix cōplexa alta sperare iussisse hic igif cū beneficiis multorū sibi ciuū beniuolētiā p̄ciliasset:
eo usq̄ p̄cessit: ut in summā Auci regis familiaritatem ueniret: a quo liberorū etiā tutor institutus est. & post
mortem Auci regnū intercepit. Dilatauit. Prorogauit: nam sabinos bello superauit: & eis collatiam ademit: &
quicquid agri citra collatiā erat. omnemq̄ latinū nomen domuit: & multas latinorū ciuitates. Po. R. imperio su-
begit: uidelicet apiolas. corniculum: siculneā. cameriam. crustomeriū. Cultū deorū nouis sacerdotiis. Quia au-
gurū collegiū summo in honore haberi uoluit: adeo ut nihil priuatum uel publicae ageret: nisi prius captatis au-
spiciis: quod inde factū est: quia cū uellet curiis a Romulo institutis nouas edere curias: Nauis augur id nisi diis
prius per auguriā consultis fieri posse negabat. Rex uero eius arti fidem eleuans: consule inquit aues fieri ne pos-
sit quod animo concipio. quod cū ille captatis auguriis fieri posse respondisset: cape inquit hanc cotem eāq̄ no-
uacula discinde. At ille incontanter accepit ac secuit: tūc rex cōepit & arti fidē & auguribus honorē maximū adhi-
bere. Numerū senatus. Quia centū patres adiecit ordini senatorio: q̄ minorū gentium appellati. Equestrem

Dema-
ratus
Corin-
thius

ordinem. Quia Centurias institutas a Romulo auxit: ut in tribus centuriis mille & tricenti equites essent.

N tullio uero seruiō, Tota historia repetenda quæ in primo libro dicta est in capitulo de prodigiis, fuit autem secundum fabulas ut diximus Vulcani filius & Ocretia, & Vernam, Seruum ex ancilla natum, Plinius de uiris illustribus, Seruius tullius inquit: publici corniculani & Ocretiæ captivæ filius cū in domo Tarquini prisci educaretur flammæ species caput eius complexa est, & Titulus ipsius statua, Quia ita inscriptus est, Serui Tullii regis, R. statua, & Seruillii cognomine, Quia dicit seruii quod a seruo nomen habuit quibus

De Tullio Seruio Rege.

N Tullio uero Seruio fortuna præcipue uires suas ostendit, Vernam huic urbi natum Regem dando: cui quidem diutissime imperium obtinere: quater lustrum cōdere: ter triumphare contigit, ad summam autem unde processerit, aut quo peruenerit statua ipsius titulus abunde testatur: seruili cognomine: & regia appellatione perplexus,

De Varrone.

M iro quoque gradu Varro ad cōsulatū ex macellaria patris taberna cōscendit, & quidē fortuna parum duxit: sordidissimæ mercis capturis inquinari solito duodecim fasces largiri, nisi etiam, L. Aemilium Paulum dedisset collegam, atque ita se in eius sinum infudit: ut cum apud Cannas culpa sua uires, P. R. exhausisset, Paulum quoque qui proelium committere noluerat occidere pateretur: illum in urbē incolumen reduceret, quin etiā senatum gratias ei agentē: quod redire uoluisset ante portas eduxit: excuditque: ut grauissimæ cladis auctori etiam dictatura deferretur.

De M. Perpenna.

N on paruus cōsulatus rubor Marci Perpennæ: utpote qui cōsul anteque ciuis: sed in bello gerendo utilior aliquanto reipublicæ: Varrone imperatore: Regem enim Aristonicum cœpit: crassianaque stragis punitor extitit, cū interim cuius uita triumphauit: mors papiæ lege damnata est, Nanque patrem illius nihil ad se pertinentia ciuis romani iura complexum Sabelli iudicio petitem redire in pristinas sedes coegerunt, Ita Marci Perpennæ nomē adumbratū: falsus consulatus caliginis simile imperiū: caducus triumphus: aliena in urbe improbe peregrinatus est.

rentur & spem bene gerendæ rei Perpennæ facerent, quod etiam ita euenit, nam ubi cohortes Romanas pallantes per agros animaduertit eas toto cum exercitu inuasit quæ fugam simulantes: Perpennam cum exercitu suo ad insidias pertraxerunt: ubi cum milites uiuam Perpennam ad Pompeium deduxissent, eum lege Papiæ interfici iussit: utpote qui hostis patriæ iudicatus esset, Namque potentia eius, bene dico, M. perpennam lege Papiæ per Pompeium interfici iussum: cum patrem illius iudicio scabelli tribuni plæbis damnatum: se ciuem Romanum: & cuius Romani iura usurpantem in pristinas sedes redire coegerunt, In pristinas sedes, in græcia, & Nomen adumbratum, translatio a pictoribus, qui primo quidem formam imaginis adumbrant: deinde coloribus illam distinguunt: & sic in imaginem redigunt, adumbrare proprie est alicuius rei formam inducere, ergo nomen adumbratum, quia principia quidem, M. perpennæ summæ claritati & gloriæ formam induxerunt: sed exitus formam illam adumbratam in ueram splendoris imaginem exprimere non potuerunt, & Falsus consul, Quia cum ciuis non esset consul esse non debuit, & Caliginis, simile imperium caducus triumphus: id est caducum & obscurum: quemadmodum est caligo, quam cum sol uehementior impulerit eam continuo dissipat.

Liuius dicat patrē huius seruiū appellatum eē principem in Corniculo ciuitate: & probat hūc non seruum fuisse nec serua natum,

M iro quoque gradu Var. Quā humili loco hic sit natus ostēdimus in capitulo de neglecta religione, cū igitur fauore plebis patribus ne quicquam resistētibus cōsul creatus eēt cū, L. Paulo grauissima clades illa rātopere celebrata a scriptoribus apud cānas apulæ uicū fuit Rōanis illata: cuius causa & actor fuit hic Terētius Varr. & Macellaria, Nō laniena: sed ubi obsonia uēdebant a Macello quodā qui cū patriā perdere uoluisset: dānatus est & capite punitus ædes eius solo adēq̄: in area ubi ædes fuerāt uēdi cœperūt obsonia, & Capturis, Quæstibus hæc captura dicitur, & Excudit expressit: trāslatio a fabris quæ ferrū cudētes in cuiuspiam instrumenti forma efficiunt.

N on paruus cōsulatus rubor, M. p. pēnæ, Hic græcus fuit & in urbem peregrinus uenerat: deinde cū se grauiorē patribus fecisset: & magnas opes cōparasset: eo processit res ut cum comitia haberent ausus fuit petere cōsulatū: quem etiā obtinuit, multa hic rei militaris documenta dedit: adeo ut prius pōene cōsul quæ ciuis missus gratia Aristonicū fuit: ut supra diximus, nā Aristonicus rex Eumenii filius Asiæ Attali regis toto, Po. R. legatam occupauerat: aduersus quem, P. Licinius Grassus & idem pōrifex maximus quod nunquam antea factū fuerat: cū exercitu missus: qui rem infeliciter gessit, & per insidias interceptus occubuit, postea uero, M. perpenna exercitum aduersus hunc Aristonicum duxit: & eum superatum in deditioem accepit ac de illo triumphauit: deinde cum Sertorius hostis patriæ iudicatus fuit hic socius eius fuit, Pompeius & Metellus consules aduersus Sertoriū Hispāiā cū exercitibus missi sunt, ubi cū Sertorius oibus fere plius uictor euasisset ad ultimū pditiōe suorum occidit: cuius proditiōis princeps fuit, M. perpenna: qui deinde successit ei: & cū Pōpeius itelligeret se rē habere cū uno duce: & lōge inferiore Sertorio: rex cohortes obiecit ei: quæ tanquam pabulatū irēt: per agros euaga-

Lex Papiæ

OLI.
Cato
homo
nouus

Marci uero Porcii Catonis Pl. de ui. illu. M. Portius Cato genere Tusculanus a Vale. Flacco Romā sollicitatus tribunus militū ī Sicilia: q̄stor sub Scipione fortissimus & p̄tor iustissimus fuit: in p̄tura sardinia subegit: ubi ab Ennio gr̄cis litteris īstructus cōsul celtiberos domuit: & ne rebellare possent: litteras ad singulas ciuitates misit, ut muros diruerēt: cū unaquaq; sibi soli īperari putaret fecerūt. Siriacō bello tribunus militū sub M. Attilio Galabrione occupatus thermophilārū iugis p̄sidiū hostiū depulit. Cēsor. L. flaminium cōsulare senatu mouit: q̄ in gallia ad cuiusdā scorti spectaculū eiectū e carcere ī cōuiuio iugulari iussisset.

Basilicā suo nomine primus fecit: matronis ornamenta erepta ī opia lege repetētib; restituit, accusator assiduus malorū: galbā octogēarius accusauit: ip̄e q̄dragies q̄ter accusatus gloriose absolutus carthaginē delēdā cēsuit: imago huius funeris gratia produci solet. Plutarchus dicit hūc genere tusculanū fuisse: & priusq; ad militiā atq; rēpublicā se cōferret: in agro paterno circa sabinos uixisse, cuius cū maiores profus ignobiles eē uiderent, ip̄e Cato, M. patrē ut uirū bonū fortē ac ī re militari uersatum efferret laudibus: Catonē ēt pauū s̄penumero p̄miorū honore ab īperatoribus laudatū: & quinq; bellatiū equorū quos īter dimicandū amiserat p̄ciū fortitudinis suae testimoniū a populo sibi restitutū refert: cū ex more Romani eos qui generis gloria carentes a se ipsis īitiū caperēt nominis sui nouos hoies quēadmodū & ipsū Catonē appellarēt: ip̄e ad gloriā sibi magistratus se nouū eē, rebus uero gestis ac uirtute maiorū uetustissimū p̄dicabat: p̄cipio aut̄ tertio noie nō Cato: sed Priscus uocabat, cōsequētī tpe Cato ei uirtutis cognomētū extitit, nā Romā eo ī quo multaq; rēq; usus ac experiētia sit Catonē nomināt. Hāc Plutarchus ī uita Catonis, *In cremēta, p̄cipia, ita qdē, M. p̄pēnā egregia fue re primordia, exitus mīus, p̄bables habuerūt sed, M. Porcii Catonis uitaē toti⁹ tenor idē extitit, Tusculi: mūcipii Ro, Monumēta, historiaē nā librū de originibus edidit, uidelicet de q̄cūq; familia Romana: unde originē habuerit: & qd a q̄q; gēte accepit Roma, idē sūmus orator fuit, Hora, ī poetria, Eū ligua Cato nis & Enni sermonē patriū ditauerit, Cili, de oratore, iiii, qd īqt, M. Catōi p̄ter hāc politissimā doctrinā trāsmarinā atq; aduēticiā defuit, nā q̄ ius ciuile nō didicerat: cās nō dicebat: aut q̄ poterat dicere ius negligebat: aut utroq; genere & laborauit & p̄stitit, nō pp hāc ex priuatorū negociis collectā gratiā tardior ī repu, capescēda: nemo apud populū fuit fortior: nemo melior senator, & idē optim⁹ īpator, deniq; nihil: ī hac ciuitate t̄pibus illis sciri disciue potuit, qd̄ ille nō tū ēt īuestigauerit & sc̄uerintū ēt cōscripserit: & cetera, *Adiuta militaris disciplina, q̄ bello oēm ferme Hispaniā impio populi Ro, subegit dictu: & auspiciis suis, *Aucta maiestas, q̄ ī ordinē senatorium electus, *Prorogata, propagata, *Posterior ortus, qui Vtricensis dictus est.*****

THE. Immo Catonis origines Italiae ciuitatum continebant origines, unde nomen, & si nō satis plenum titulū p̄positi sui uidetur amplexus: ut placet Verriō: quom p̄rae grauent ea quae sunt rerum gestarum, Po, Ro,

OLI.
Socra
tis
genus

Socrates non solū: hic fuit atheniensis philosophus clarissimus ex pago alopocēsi, filius Sophronisci marmorarii & Phanaretæ obstetricis. Fuitq; ut qdam ferunt Anaxagoræ primū auditor: deinde Archelai: cui successit in scola, hic aīaduertēs speculatiōis naturalis nullū fructū eē quātū ad cōmoda uitaē spectaret: primus ethicē, hoc ē moralē philosophiā iuenit relicta naturali, nā teste Cicerone ī p̄logo q̄nti libri Tusculanorū q̄sti, primus de caelo philosophiā euocauit: & ī urbibus collocauit: ī domosq; ītroduxit, & coegit, de moribus & uita rebusq; bōis & malis q̄rere, q̄obrē ut scribit Soli, nō solū cōsensu hoium: ueq; ēt Appollinis oraculo fuit sapiētissimus iudicatus, nā īgressū forte appollinis tēplū phithia, ī phoebas appollinica ita illū excepisse fert. Salue sapiētissime omnium, fuitq; orator p̄optus: acer, prius teste Fauorio cū Aeschine discipulo oratoriae artis cāpos apuit, fuitq; illi cura ēt corporae exercitatiōis: atq; erat p̄clari habitus: at dixit Laerti⁹, uñ suadebat discipulis suis: ut se crebro tuerent ī speculo: ut qbus eēt corpis dignitas a natura donata: eā ītegrā nullis uitiis corruptā cōseruarēt: qbus uero negata fuisset uirtute cōparēt: ut aīo si nō corpe hoib; placerēt: militauitq; q̄q; & zenophōtē ab equo deiectū ī plio facto uiriliter suscipiēs saluū reddidit fugietibus atheniēsib; uniuersis ī bello nauali uicit: uictoriāq; Alcibiadī cōcessit: quē ip̄e teste Aristippo suis māib; armauerat: de quo alia dicem⁹ ī ca. de sapiētione bñ recteq; uidēdi specularēt iuenit, *Mēsurasq; solis, ī magnitudinē solis lūe: & ceterorū sydeg, *Solis quē alii duplo, alii triplo terra maiorē dicunt Lunā, aequē magnā ac terrā dicūt, magis loq̄cibus q̄busdā cōiecturis ducebant q̄ certis ratiōibus: ut de his rebus disputarēt, *Intima, s̄ parte uidelicet animo, *Repositos affectus, irascibilem concupiscibilem: rationalem: ex quibus quasi fontibus omnes animi perturbationes derivantur.****

De M. Portio Catone.

Marci uero porcii Catonis incrementa publicis uotis expetēda fuerūt: qui nomē suū Tusculi ignobile: Romae nobilissimū reddidit: ornata sūt, n. ab eo supra litterarū latinarū monumēta: adiuta disciplina militaris: aucta maiestas senatus: progata familia ī q̄ maximū decus posterior ē ortus Cato.

Externa, De Socrate, 161. 167. 169.

Sed ut romāis externa iugamus: Socrates nō solū hoium cōsensu: uerū etiā Appollinis oraculo sapiētissimus iudicatus: Phanarete m̄re obstetrice & Sophronisco p̄re marmorario genitus ad clarissimū lumen gloriae excessit: neq; immerito, nā cū eruditissimorū uiroꝝ igenia ī disputatiōe caca uacaretur: mēsurasq; solis & lunae & ceterorū siderū loq̄cibus magis: q̄ certis argumētis explicare conarent̄ toti⁹ etiā mūdi ambitū cōplecti auderēt: primus ab his idoctis erroribus abductū aiū suū: ī intima cōditiōis humanae & ī secessu pectoris repositos affectus scrutari coegit: si uirtus p̄ seipsam estimet̄: uitaē magister optim⁹.

Vam matrem Euripides: Constat huc in familiaritatem Socratis maximam & iura uenisse: adeo ut sint qd dicant Socratem fuisse q scripsit tragoedia Euripidis, Syropus et dicit Euripidis linguam Socratem iuuisse: & Aristophanes dicit Socratem fuisse Euripidem, haec historia notabilis in ca. de fiducia, & Demosthenis patrem, Plutarchus Demosthenem nominatum fuisse dicit: illumq; teste Theopompo historico uirum probum: & honestum Macheropium cognominatum: ab officina gladiatorum: quam athenis egregiam multisq; artificibus seruis instructam habebat: quod & Iuuenalis affirmat in satyra omnibus in terris, cum dicat, Quem pater ardentis massae fuligine lippus, A carbone & forcipibus gladioq; parante incude: & luteo Vulcano ad rhethora misit, Matrem uero eius Aeschines tradit ex barbara muliere & atheniensi quodam exule nata id uerum sit nec ne incertum est, nam ad falsam calumniam id obiectum Demostheni ab aemulo putatur, fuit autem demosthenes orator omnium maximus ut sub oratoris nomine: apud graecos Demosthenes intelligatur sicut apud nos, Cicero: & constat quidem paruum admodum orphanum fuisse: qui cum se a tutoribus suis deceptum fuisse cognosceret: statuit omnino artem oratoriam assequi plenissime: ut ab his ius suum aliquando reposceret: sed omnia a natura suo proposito habebat aduersa: quae tamen studio & industria superauit: ut in cap. de industria dicemus, & Quam matrem, Theopompus teste Gellio dicit Euripidis matrem olera uendent est cottidianum sibi uictum miserabiliter quaeritasse.

De Euripide & Demosthene.

Vam matrem Euripides: aut quem patrem Demosthenes habuerit: ipsorum quoque seculo ignotum fuit. Alterius autem matrem olera: alterius patrem cultellos ueditasse pene omnium doctorum litterae loquuntur. Sed quid aut illius tragica: aut huius oratoria uel clarius?

De his qui a parentibus claris degenerauerunt. Cap. V.

Equit duplicis promissi pars: adoptis illi strium uiroque imaginibus reddenda: quonia quidam sunt referendi: qui ab eorum splendore degenerauerunt teterrimis ignauiae ac nequitiae sordibus imbuta nobilia portenta.

De Scipione ignobili filio Africani.

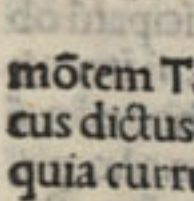

Vid. n. mostro similis quam superioris Africani filius Scipio: qui in tanta domestica gloria ortus a paruulo admodum regis Antiochi praesidio captus sustinuit: quam ei uoluntaria morte absumi laetius fuerit: quam iter duo fulgentissima cognomina patris & patris altero opprissa Africana iam parto: altero iam maiore ex parte recuperata Asia: surgere incipiente: manus uiciedas hosti tradere: eiusque beneficio precariu spiritum obtineri de quo mox L. Scipio speciosissimum deorum hominumque oculis subiecturus erat triumphum. De eodem Scipione.

De praeturae petitor candidam togam adeo turpitudinis maculis obsolescentem in caput detulit, ut nisi gratia Cicereii qui praesidis eius scriba fuerat adiutus esset, honorem a populo impetraturus non uideretur: quicquid quid interfuit utrum repulsam an sic adeptam praeturam domum referret: quum propinqui ab eo polui animaduernerent: id agerunt ne aut sellam ponere aut ius dicere auderet. Insuperque e manu eius anulum in quo caput Africani sculptum erat detraxerunt, dii boni quas tenebras equo Fulmine nasci passi estis.

De filio, Q. Fabii degenerare.

Dem praeturae petitor: hic & Cicereius qui scriba patris eius fuerat competitorum erat praeturae: qui cum in campum martium uenisset in honore scriba Cicereius Scipionis praelatus est: sed hic motus reuerentia quadam patris eius cuius scriba fuerat: concessit illi praeturam: quam tamen cognati eius administrare non sunt passi. Diximus Regulum aduersus regiam classem antiochi feliciter pugnassem: ad Mionensium rhodii iuuatibus, Africani filius captus ab antiocho Patri remissus est, & Maculis, sordibus uitiorum inquinatam sic per concessionem quasi turpiter, & Sellam, currulem poneret: ut ius diceret.

fuligine lippus, A carbone & forcipibus gladioq; parante incude: & luteo Vulcano ad rhethora misit, Matrem uero eius Aeschines tradit ex barbara muliere & atheniensi quodam exule nata id uerum sit nec ne incertum est, nam ad falsam calumniam id obiectum Demostheni ab aemulo putatur, fuit autem demosthenes orator omnium maximus ut sub oratoris nomine: apud graecos Demosthenes intelligatur sicut apud nos, Cicero: & constat quidem paruum admodum orphanum fuisse: qui cum se a tutoribus suis deceptum fuisse cognosceret: statuit omnino artem oratoriam assequi plenissime: ut ab his ius suum aliquando reposceret: sed omnia a natura suo proposito habebat aduersa: quae tamen studio & industria superauit: ut in cap. de industria dicemus, & Quam matrem, Theopompus teste Gellio dicit Euripidis matrem olera uendent est cottidianum sibi uictum miserabiliter quaeritasse.

Quam matrem Euripides, Ea Clito dicta est: quae ueteris comediae poetae uelut olera uedere solita notat, historia tamen Philochori tradit Euripidem materno paternoque stemate clarissimum.

Equitur duplicis promissi pars, Sequitur iquit pars promissa, in qua de his qui a maioribus suis degenerauerunt tractandum est, & Ad operis: licet a posteris patefactis, & Degenerauerunt, alieni facti sunt, & Portenta, quasi portenta: quae enim contra naturam sunt portenta dicuntur, & Nobilia, quia a nobilissimis parentibus nati sunt, & Paruulo admodum regis antiochi, Scimus, quomodo, L. Scipio frater superioris Africani consul sortitus sit prouinciam Asiam: ut bellum aduersus antiochum gereret, quod senatus eo libentibus concessit quo frater Africanus uultro pollicitus est se in Asiam iturum illi legatum. Ergo Scipione & Africano fratribus exercitum traicientibus in Asiam: nuntii uenerunt debellarum utrinque esse ea terra quippe ab Attilio Regulo: mari autem ab aemilio, Primo igitur aduentu eorum legatos pacem petentes Antiochus ad eos mittit: peculiare donum Africano ferentes filium eius quem rex paruulo nauigio traicientem ceperat: hunc autem regis muneribus donatum ad patrem remisit, pax regi data parte prouiciae adempta usque ad

OLLI, De mo/ stheis gene/ ris

THE,

OLLI,

OLLI,

OLLI, Cice/ reius scriba

THE,

OLI. **A** Ge Qu. Fabii Maximi, hic fuit q aduersus Allobrogēs: & Bituitū auernorū regē secūdu quosdā felicē pu-
 gna dimicauit: nā uiginti milia hostiū ea pugna cæsa dicunt, & cū Bituitus Romā uenisset ut senatus sa-
 uis fieret: hoc ē ut se excusaret q̄ a se bellū illud nō eēt ortū: & p̄p̄ea sibi ignosci & pacē dari peteret. Al-
 bā missus traditū ē i custodia: & cū secūdu pacē nō uideret: filiū eius Cōgoneciātū i ip̄io eēt: ne motū ali-
 quē i puicā cōcitaret: ip̄e quoq; Romā accitus ē. Vale, tamē li. ult. cap. vi. de p̄fidiā dicit hūc regē Bituitū nō a Fa-
 bio uictū: neq; sp̄ote Romā uenisse: sed a C. Domitio p̄fidiā captū & Romā missum fuisse, qd̄ factum senatus nec
 p̄bare nec rescidere noluit, sed regē albā custo-
 dia cā relegauit: qd̄ si sic ē Fabi, re tātū cū Allo-
 brogis hūit, & Allobrogi, q̄ allobrogēs uicit,
 & Perdita, corruptā: sceleratā, & P̄nis, bōis iter-
 dixit ab administratiōe bonorū paternorū. phi-
 buit, nā oīa bona paterna i luxū & libidines p̄-
 fundebat: & ē pulcherimū dicēdi modū. iter-
 dico tibi aq̄ & igni, q̄ constructione oēs idonei
 utunt, Pli. Aq̄ & igni iterdixit ei: q̄ in suas leges
 nō iurasset. Cice. i orati. ubi tuleras ut mihi aq̄
 & igni iterdiceret, & hac p̄structione referti sūt
 auctorū libri, & Nimia p̄ris indulgētia, quia ta-
 met si filiū p̄digū uideret, tū eū religē hāredē.

OLI. **P**ossedit fauorē plæbis Clodius Tā
 & si Clodius Pulcher seditiosis-
 mus fuerit: tamē plurimū ualuit in
 rep. nā tri. pl. fuit & tribunatu suo
 Ciceronē adiecit: cū se totū plæbi insinuasset: cō-
 stat at̄ oēs Clodios sp̄ potētiæ patriciorū asser-
 tores fuisse: p̄ter hūc unū de quo loquimur: qui
 Ciceronē eieceret ciuitate non dubitauit renū-
 ciare generi patricio & se plæbeū facere, nā lex
 erat q̄ patriciū quēq; tribunū fieri uetabat, hic
 igit̄ cuidā plæbeio & minori natu se i adoptio-
 nē dedit suadēte hoc, C. Cæsare cōsule: nā quo-
 dā loco deplorāte Cicerōe statu reipublicæ ira-
 tū dicunt Cæsare in cām plæbis Clodiū addu-
 xisse q̄ cōtinuo tri. pl. factus fauorē plæbis possi-
 dere cepit. Vel possedit fauorē plæbis ideo: qā
 ut ait Suer. de gēte claudia, qā notissimū ē clau-
 dios oēs dignitatis atq; potētiæ p̄riciorū asser-
 tores unicos fuisse: excepto dūtaxat, P. Clodio
 q̄ ob expellēdū ur̄be ciceronē plæbeio hoī atq; na-
 natu minori in adoptionē se dedit, & Fuluiantē
 stola pugio, metonymia, stolā p̄ ipsa muliere
 fulua p̄dit, pugionē, p̄ hoīe militari, nā pugione
 milites utunt, hic Fuluiā uxore hāuit, q̄ deide
 mortuo Clodio, M. Antō, duxerat uxore, q̄ at
 pugionē uellatorē & hoīem militare appellat
 ēt C. pugionē hispanē Cn. Pisonē appellat:
 ludēs i conatū eius q̄ una cū Catilina cōtra pa-
 triā cōspirasset: q̄ p̄tor i Hispāia missus: ab equi-
 bus hispāis ut dicit Sallustius interfectus ē, Possedit fauorē.

Hoc dicit ē si Clodi-
 ciuis seditiosus erat & uxorius: ta-
 mē uirtutes magnas cū uitiis hāit cōiūctas: sed fili-
 q̄ ei flagitiis oīb; adeo abrutus fuit: ut nullā oīno uirtutis imagi-
 nē habu- rit, & Eneruē, effœmiatā & mollē, & Frigidā segnē: cū p̄prie ardor iuuenū sit, & Vulgatissimæ meretricis:
 ac si diceret de medio lupanari corpus iter oēs uulgātis: qd̄ flagitiosus ē q̄ si consuetudinē habuisset cū aliq̄to pu-
 dentiore, & Abdomine, Abdomē dicit durū & solidū: pingue & laridū, Iuuenalis, Teneræ placat abdomine porcæ,
 Am Qu. qdē Hortēsi, Hic eloquētia tm̄ ualuit: ut sapi-
 dubitatū sit: uter ipsi- & Cicerōis p̄ricipatū ob-
 tineret, & Prouētū copia: & i hoc maxia glā exitit hortēsi: q̄ cū magna igēiōrū copia uigeret: tū iter cæ-
 tera eius eloquētia emiuerit, & Corbio: qā tāq̄ corbes oīa deuorabat p̄na bōa, nā sunt q̄ dicāt hoc nomē
 accepisse a cupiditate deuorādī: nā corbitare ē auide deuorare, uū Plā, corbitat dixit, & Ligua, ē, h. c. p̄
 uulgo se libidinis cūctōrū recōciliatorē p̄stebat, & Prostitit: p̄stare p̄prie se uenale expōer, Ergo p̄stitit: p̄ p̄cio ste-
 tit: qā se cōciliatorē libidinis uulgo p̄stebat, & Aiaduertit: Rēphēdit quodāmō seip̄sū q̄ forte p̄cedēdo noiaturas
 fit aliq̄e cui- deide p̄nitēbat, & Deformes, uūbras qā maiorib; suis degenerauerūt & claras maiorū suorū iagi-
 nes flagitiis suis q̄ si ūbra qdā opuerūt sicut supra dixit: adoptis illustriū uiroꝝ iaginib; & Gurgite, baratro, & Sa-
 ti- ē, n. meli- igt̄ ē de his d̄cer q̄ ex illustrib; uiris i ueste & cætero cultu sibi licēti- q̄ mos p̄ri- regrebat idulserūt

OLI. **N** Am Qu. qdē Hortēsi, Hic eloquētia tm̄ ualuit: ut sapi-
 dubitatū sit: uter ipsi- & Cicerōis p̄ricipatū ob-
 tineret, & Prouētū copia: & i hoc maxia glā exitit hortēsi: q̄ cū magna igēiōrū copia uigeret: tū iter cæ-
 tera eius eloquētia emiuerit, & Corbio: qā tāq̄ corbes oīa deuorabat p̄na bōa, nā sunt q̄ dicāt hoc nomē
 accepisse a cupiditate deuorādī: nā corbitare ē auide deuorare, uū Plā, corbitat dixit, & Ligua, ē, h. c. p̄
 uulgo se libidinis cūctōrū recōciliatorē p̄stebat, & Prostitit: p̄stare p̄prie se uenale expōer, Ergo p̄stitit: p̄ p̄cio ste-
 tit: qā se cōciliatorē libidinis uulgo p̄stebat, & Aiaduertit: Rēphēdit quodāmō seip̄sū q̄ forte p̄cedēdo noiaturas
 fit aliq̄e cui- deide p̄nitēbat, & Deformes, uūbras qā maiorib; suis degenerauerūt & claras maiorū suorū iagi-
 nes flagitiis suis q̄ si ūbra qdā opuerūt sicut supra dixit: adoptis illustriū uiroꝝ iaginib; & Gurgite, baratro, & Sa-
 ti- ē, n. meli- igt̄ ē de his d̄cer q̄ ex illustrib; uiris i ueste & cætero cultu sibi licēti- q̄ mos p̄ri- regrebat idulserūt
 THE. **L**ingua libidini profutit. Nam fellabat,

A Ge. Q. Fa. M. Allobrogici: & ciuis: & ipatoris
 clarissimi filius. Q. Fabius Max. q̄ p̄ditā lu-
 xuria uitā agit: cuius ut cætera flagitia oblit-
 terent: tamē abūde illo dedecore mores nudari possēt
 q̄ ei. Q. Pōpeius p̄tor urbāus p̄nis bōis iterdixit: ne-
 q; i tāta ciuitate q̄ illud decretū rēphēderet iuētus ē. do-
 lēter, n. hoīes ferebāt pecuniā: q̄ Fabia gētis splendori
 seruire d̄bebat flagitiis disici: ergo quē nimia p̄ris idul-
 gentia heredē reliq̄rat: publica serueritas exheredauit.

De filio Clodii pulchri.

Possedit fauorē plæbis clodius pulcher adhe-
 rēsq; fuluiantē stola pugio militari decus mu-
 liebris ip̄io subiectū habuit: quorū filius pul-
 cher p̄terq̄ q̄ eneruē & frigidā iuuetā egit: p̄dito etiam
 amorū uulgatissimæ meretricis infamis fuit: mortisq; eru-
 bescendo genere cōsumptus ē. abdomine. n. auide de-
 uorato scæde ac sordida intēperantiæ spiritū reddidit.

De Hortensio Corbio.

N Am. Q. qdē Hortēsi: q̄ i maxio & igēuorū ci-
 uuiū & aplissimorū p̄uentu: sumū auctoritatis
 atq; eloquētiæ gradū obtinuit: nepos Hortē-
 sius corbio: oībus scortis abiectiorē & obsceniorē uitā
 exegit: ad ultimūq; liguā eius tā libidini cūctōrū inter
 lupanaria p̄stitit: q̄ aui p̄ salute ciuiū i foro excubue-
 rat. aiaduerto i q̄ piculosū iter p̄cesseri. Itaq; meip̄sū re-
 uocabo: ne si reliq; eiusdē generis naufragia cōsectari p̄-
 seuerauero: aliq; iutili relatiōe ip̄licer. Referā igit̄ pedē
 deformesq; ūbras i imo gurgite turpitudinis luæ iaceī
 patiar. Satius est. n. narrare q̄ illustres uiri i cultu cæte-
 roq; uitæ ritu aliq; ex pte nouādo sibi idulserūt.

Publius Scipio cū in sicilia. Hāc Lilius tradidit historiā decade secūdi pūici belli. Augēdo. q̄a in sicilia supplebat exercitū quē in aphyrica traiecit. erat capta carthagiē noua. Reuolueret. cogitare. Molitiōes. apparat. uel cōatus. Gymnasio. p̄prie nūc dixit. i. palestra ubi se iuuenes exercebāt. Pallio quoq̄. q̄d gēus uestis grāci philosophi hēbāt & utebant. erat usq̄ ad talos demissa. Crepidis. Sūt q̄a sōitū. crepitu pedū cū soleis crepidas dictas uelūt. ē tū grāca dictio nā κρητιος Δοσ dī: uulgo planula. ē at ab accusatiōe grāco formatus noiatius latinus. Dicitur a crepo uerbo deduci. nisi grācū nomē eēt: q̄d latinā etymologā nō recipit teste Gellio li. xiiii. q̄ dicit oīa. n. ferme id genus quibus plātax. calces tū in fine tegunt: cetera p̄pe nuda & teretibus habēis iūcta s̄ soleas dixerūt nō nūq̄ grācā uoce crepidulas. Serui. tamen dicit fuisse tusca calciamēta. q̄ corrigis ad pedes ligabant cū Vin. dixerit. Et tyrrhena pedū circūdāt uicula plāti. Seruius exponit crepidas q̄s primo habuerunt senatores: post egres. deinde milites. unde Hor. in sermōibus. Sapiēs sibi crepidas nūq̄ nec soleas fecit. Persius. tū uel uelle calciamēta fuisse grācog. hīc q̄ in crepidas grācog. lude re gessit. Vegeta: uiuida. i. pigra. Pl. secessus recreatiōis. Cū multū ac diū. Multū itē s̄dōis ē diu lōgitudinis t̄pis. Multū ut siqs una hora se usq̄ ad lassitudinē exerceat. Diu si toto die laboraret. Agitatiōe. exercitatiōe militari. In his remissio. i. exercitationibus solemnibus.

De his q̄ cultu corporū sibi nimiū indulserūt. Ca. VI.

De P. Scipione.

Publius Scipio cū in sicilia augēdo exercitū: traiciēdoq̄ in Aphyricā oportunū q̄rendo gradū Carthaginis ruina aio uolueret iter cōsilia ac molitiōes tātā rei opā gymnasio dedit: pallioq̄ & crepidis usus: nec hac re segniores punicis exercitibus māus itulit. sed ne scio an ideo alacriores q̄a uegeta & strēua īgenia quo plus recessus sumūt hoc uehemētiore īpetus edūt. Crediderim etiam fauorem eum sociorum uberiorē se adeptū: existimasse: si uictū eorum & solemnes exercitationes cōprobasset: ad q̄s tū ueniebat: quū multum ac diu fatigasset hūeros & cetera mēbra militari agitatione firmitatē suā p̄bare coegisset: cōsistēbatq̄ in illis labor eius: in his remissio laboris.

De L. Scipione.

Licii uero Scipionis statuam chlamydatam & crepidatā in capitolio cernimus: quo habitu uidelicet quia aliquando usus erat effigie suam formatam poni uoluit.

De L. Sylla.

Licius quoq̄ Sylla quum imperator eēt chlamydato sibi & crepidato Neapoli ambulare deforme non duxit.

De C. Duellio.

Caius autem Duellius qui primus nauale triumphum ex p̄enis retulit: quotiescūq̄ epulaturus erat: ad funalem cereum p̄eunte tibicine & fidicine a cæna domum reuerti solitus est. īsignē bellicæ rei successu nocturna celebratiōe testādo.

De Papirio Massone.

Nam Papirius quidē Masso quum bene gesta repu. triūphū a senatu nō īpetrasset: in Albāno mōte triūphandi & ipe inītiū fecit: & ceteris postea exemplum p̄æbuit: proq̄ laurea corona cum alicui spectaculo interesset: Myrtea usus est.

submersa: partī in hostiū potestātē redacta est: ex quo de p̄enis speciosissimū egit triūphū. Pli. G. inqt Duellius primo punico bello dux cōtra Carthaginēses missus cū uideret eos multū mari posse: classē magis ualidā q̄ decorā fabricē: & māus ferreas in usu hostiū primū īstituit: q̄ iter pugnādū hostiū. Naues app̄hēdit: q̄ uicti & capti sunt: Himilco dux classis carthaginē fugit: & a senatu q̄siuit qd faciēdū cēseret: oībus ut pugnaret clamātibus. feci inqt & uictus sum: sic p̄enā crucis effugit. nā apud p̄enos dux re male gesta p̄uiebat. Duellio cōcessū est: ut plucēte funali & p̄cinēte tibicine a cæna publice rediret. C. in Catone maio. G. inqt Duellū Marci filiū qui p̄enos primus classe deuicerat redeūte a cæna senem s̄ape uidebā: puer delectabar crebro funali & tibicine q̄ sibi nullo exēplo priuatus sumperat: tātū ei licētiā dabat gloria. L. quoq̄ Florus post narratā pugna nauale. Duellius inqt īpator nō cōtētus unius diei triūpho p̄ uita oēm. ubi a cæna rediret: plucere funalia: p̄cinere sibi tibias iussit: q̄si cottidie triūpharet.

n Am Papirius Masso. Re bene gesta quia deuicerat Samnites.

teste Gellio li. xiiii. q̄ dicit oīa. n. ferme id genus quibus plātax. calces tū in fine tegunt: cetera p̄pe nuda & teretibus habēis iūcta s̄ soleas dixerūt nō nūq̄ grācā uoce crepidulas. Serui. tamen dicit fuisse tusca calciamēta. q̄ corrigis ad pedes ligabant cū Vin. dixerit. Et tyrrhena pedū circūdāt uicula plāti. Seruius exponit crepidas q̄s primo habuerunt senatores: post egres. deinde milites. unde Hor. in sermōibus. Sapiēs sibi crepidas nūq̄ nec soleas fecit. Persius. tū uel uelle calciamēta fuisse grācog. hīc q̄ in crepidas grācog. lude re gessit. Vegeta: uiuida. i. pigra. Pl. secessus recreatiōis. Cū multū ac diū. Multū itē s̄dōis ē diu lōgitudinis t̄pis. Multū ut siqs una hora se usq̄ ad lassitudinē exerceat. Diu si toto die laboraret. Agitatiōe. exercitatiōe militari. In his remissio. i. exercitationibus solemnibus.

Licii uero Scipionis. De hoc satis supradictū ē: cui Asia p̄uicia a senatu eo libētius demādāta fuit: q̄ si eius African. pollicīt. fuerat legatū se cū illo iturū: ex q̄ p̄uicia cū uictor r̄disset asiatic. dī. Crepidatā. crepidis mūtā & ornatā.

Licius quoq̄ Sylla. qui aduersus Mithridatē missus fuit: q̄ p̄uiciā Marius sibi dari iūto senatu p̄ populum aut suæ factiōis principes cū uellet: exorta ē seditio: deinde bellū iter īpm & Syllā ut supra dictū ē. Sibi chlamydato & crepidato. Notāda cōstructiō: nā ambulo similiū copulatiū: ut ambulo rectus sicut incedo. ut Ver. Incedo regina louisq̄. Et soror & coniunx.

Caius at Duq̄ prius. is qdē prius nauale plio uictor ex p̄enis triūphū duxit: sed āte ipm bellū nauale gessit cū carthaginē sibi. Scipio: q̄a quo Marte discessit. ei deinde successit Appi. Claudi

us. q̄ post uictoriā cū in patriā rediret: uel subitā tēpestatis exercitū ferme oēm amisit qd iō sibi cōtigisse putāt nō nulli: q̄ populare disciplinā cōtēpsisset. post hūc igit missus ē. C. Duellius q̄ itra. lxx dies classē. c. & lxx nauiū tāta celeritate pauit: ut creditū sit mūer dōq̄ arbores in naues fuisse cōuersas: quo facto machinas et adiunxit ferreas: quibus Catenatæ naues ita statēt: ut icōtinēti pugnare uiderent. & ita cōmissa pugna uictoriā egregiā cōsecut. ē: & classis hostiū p̄ti

multū mari posse: classē magis ualidā q̄ decorā fabricē: & māus ferreas in usu hostiū primū īstituit: q̄ iter pugnādū hostiū. Naues app̄hēdit: q̄ uicti & capti sunt: Himilco dux classis carthaginē fugit: & a senatu q̄siuit qd faciēdū cēseret: oībus ut pugnaret clamātibus. feci inqt & uictus sum: sic p̄enā crucis effugit. nā apud p̄enos dux re male gesta p̄uiebat. Duellio cōcessū est: ut plucēte funali & p̄cinēte tibicine a cæna publice rediret. C. in Catone maio. G. inqt Duellū Marci filiū qui p̄enos primus classe deuicerat redeūte a cæna senem s̄ape uidebā: puer delectabar crebro funali & tibicine q̄ sibi nullo exēplo priuatus sumperat: tātū ei licētiā dabat gloria. L. quoq̄ Florus post narratā pugna nauale. Duellius inqt īpator nō cōtētus unius diei triūpho p̄ uita oēm. ubi a cæna rediret: plucere funalia: p̄cinere sibi tibias iussit: q̄si cottidie triūpharet.

OLI,
Crepi
dæ

OLI,

OLI,

OLI,

Duel
lius

OLI. **T**ē. C. Marii. i. solētia carpiē Marii: q. cū debellasset Iugurthā: Cymbros atq. Teutones: se libero pri: qui (ut ait Solinus) primus Indiā ingressus de Indis triūphavit: similē esse uolebat. nā cataro potabat: quia hoc uasis genere liberū patrem usum fuisse dicunt: cui se Marius comparare nō dubitabat. in hūc quoddammodo inuehit Plinius li. xxxiii. ubi loquitur de luxuria dicit enim hinc aliq. ueterū: ut. C. Marius post uictoriā Cymbricā cantaris potasse liberi patris exemplo traditur. ille arator arpinas & manipularis imperator. Cantaro: catarus uas uinarium: quo maiores in sacris Bacchi usos fuisse dicūt: & ansam habebat. Vnde Verus in Sileno. Et grauis attrita pēdebat cantharus ansa. est cantharus teste Var. per quē aq. saliunt.

OLI. **A**rcus aut. Cato. M. Scauri iudiciū egit. Accusatus autem fuerat repretundarum Scaurus a Triario adolescente q. auare prouinciā Sardinia administrasset. Cato praetor iudiciū. quia aestate agebatur: sine tūca exercebat campestre sub toga cinctus: in forum q. sic descenderat: iusq. dicebat: idq. repererat ex ueteri consuetudine: secundū quā & Romuli statuē Capuā in capitolio: & rostris Camilli fuerunt togatae sine tunicis: q. bus uerbis significabat illos aliquando sic in forū descendisse. Caeterūq. reorū. Decorū esse uidebatur adolescentibus principes ciuitatis accusare & in iudicium trahere: q. non illorum opibus: nō potētia nō auctoritate detererentur. Nulla tunica: sed tantūmodo praetexta. ac si diceret ueste sola super interulā sine dypolie. nam tunica uestis interior. Toga uero & praetexta exterior. Nouanda ergo significat hoc aliquando factum fuisse.

OLI. **L**lis autē. P. & Cn. Scipionibus. post caesos in Hispania Scipiones fratres cū duobus exercitibus: nō italiae iā maior q. Hispaniae cura Romanis erat & exercitus augeri & imperatorem mitti placebat. nec tamen quem mitterent satis costabat. ubi duo summi imperatores intra dies triginta cecidissent: q. in locum duorum succederet extra ordinaria cura diligendū esse: cū alii alium nominarent. postremum eo decursus est: ut populus pro cōsule creando in Hispania comitia haberet: diemq. comitiis edixerunt: consules primo expectauerant: ut qui se tanto imperio dignos censerēt: nomina profiterentur quae: ut destituta expectatio est redintegratus luctus acceptae cladis desideriumq. imperatorum amissorum. Moesta itaq. ciuitas ppe inops consilii: commiciorum diem: tamen in campum descendit: atq. in magistratus circūspectat ora principū aliorum alios intuētū: fremūtq. adeo pditas res desperatq. de re. u. eē: ut nemo audeat i Hispania imperiū accipere: cum subito. P. Cor. Scipio filius eius Scipiōis q. i Hispania ceciderat: q. tuor & uiginti ferme annos natus professus est se petere in superiorem: unde cōspici posset loco cōstitit. i. que postq. omnium ora cōuersa clamore atq. fauore ominati extēplo sunt. felix faustumq. imperium. iussi deinde iure suffragium: ad unū oēs nō cēturiarū modo sed ēt hoies. P. Scipioni imperiū i Hispania iusserūt: & hic fuit ille fatalis dux q. Hānibalē ex Italia quā sedecim ferme annos possederat: iuitū extraxit: & Carthaginē. P. R. tributariā fecit. Oppidū Badiū. A. Gel. de Africano superiore admirada qdā de annalibus excepta cōmemorat: q. bus illū dicit creditū eē diuinā uirtutis & originis hoiem. nā eadē ferme de ipsius natiuitate cōmemorat: q. de Alexandro graeci tradidere scriptores: ut ostēdemus i ca. de his q. cuiq. magnifica cōtingerūt. De uita uero iter caetera hoc quoq. dicit solitū fuisse noctis extrēo ante diluculū i Capitolium uētitare: ac iubere apiri cellā Iouis ac ibi solū diu demorari: q. si cōsultatē de re. u. cū Ioue: adituosq. illius tēpli saepe eē demiratos: q. solū id tēpore in Capitolium ingrediētē canes semp i alios sauiētes: neq. latrarēt: eū neq. icurrerēt. Has uulgi opiniones de Scipiōe cōfirmare: atq. approbare uidebant. dicta factaq. eius pleraq. admirada: ex q. bus est unū eiusmodi assidebat oppugnabatq. oppidū i Hispania sitū mēibus: defēsoribus ualidū & mūitū: tē ēt cibaria copiosum: nullaq. eius potiundi spes erat: & quodā die eius in castris sedēs dicebat: atq. ex eo loco id oppidū pcul uidebat: tum e militibus q. i iure apud eū stabāt: unus i terrogauit ex more i que diē locūq. uadimonium pmitteri iuberet. & Scipio manū ad ipsā oppidi qdā obsidebat arcē ptedēs: pendie iqt sese sistāt eo i loco: atq. ita die factū tertio: i que uadari iusserat oppidū captū ē: i eodē quoq. die i arce eius oppidi sicut pdixerat: ius dixit. Hae. A. G. Vadimonium in posterū iussit eos qui suum tribunal adibant dare uadimonium assistendi se in posterum diem in aedem: quā itra moenia conspicatus est. Vadimonium: sponzionem: nā sicut a teste testimoniū: ita a uade uadimonium. Sed inter uades &

OLI. **L**lis autē. P. & Cn. Scipionibus. post caesos in Hispania Scipiones fratres cū duobus exercitibus: nō italiae iā maior q. Hispaniae cura Romanis erat & exercitus augeri & imperatorem mitti placebat. nec tamen quem mitterent satis costabat. ubi duo summi imperatores intra dies triginta cecidissent: q. in locum duorum succederet extra ordinaria cura diligendū esse: cū alii alium nominarent. postremum eo decursus est: ut populus pro cōsule creando in Hispania comitia haberet: diemq. comitiis edixerunt: consules primo expectauerant: ut qui se tanto imperio dignos censerēt: nomina profiterentur quae: ut destituta expectatio est redintegratus luctus acceptae cladis desideriumq. imperatorum amissorum. Moesta itaq. ciuitas ppe inops consilii: commiciorum diem: tamen in campum descendit: atq. in magistratus circūspectat ora principū aliorum alios intuētū: fremūtq. adeo pditas res desperatq. de re. u. eē: ut nemo audeat i Hispania imperiū accipere: cum subito. P. Cor. Scipio filius eius Scipiōis q. i Hispania ceciderat: q. tuor & uiginti ferme annos natus professus est se petere in superiorem: unde cōspici posset loco cōstitit. i. que postq. omnium ora cōuersa clamore atq. fauore ominati extēplo sunt. felix faustumq. imperium. iussi deinde iure suffragium: ad unū oēs nō cēturiarū modo sed ēt hoies. P. Scipioni imperiū i Hispania iusserūt: & hic fuit ille fatalis dux q. Hānibalē ex Italia quā sedecim ferme annos possederat: iuitū extraxit: & Carthaginē. P. R. tributariā fecit. Oppidū Badiū. A. Gel. de Africano superiore admirada qdā de annalibus excepta cōmemorat: q. bus illū dicit creditū eē diuinā uirtutis & originis hoiem. nā eadē ferme de ipsius natiuitate cōmemorat: q. de Alexandro graeci tradidere scriptores: ut ostēdemus i ca. de his q. cuiq. magnifica cōtingerūt. De uita uero iter caetera hoc quoq. dicit solitū fuisse noctis extrēo ante diluculū i Capitolium uētitare: ac iubere apiri cellā Iouis ac ibi solū diu demorari: q. si cōsultatē de re. u. cū Ioue: adituosq. illius tēpli saepe eē demiratos: q. solū id tēpore in Capitolium ingrediētē canes semp i alios sauiētes: neq. latrarēt: eū neq. icurrerēt. Has uulgi opiniones de Scipiōe cōfirmare: atq. approbare uidebant. dicta factaq. eius pleraq. admirada: ex q. bus est unū eiusmodi assidebat oppugnabatq. oppidū i Hispania sitū mēibus: defēsoribus ualidū & mūitū: tē ēt cibaria copiosum: nullaq. eius potiundi spes erat: & quodā die eius in castris sedēs dicebat: atq. ex eo loco id oppidū pcul uidebat: tum e militibus q. i iure apud eū stabāt: unus i terrogauit ex more i que diē locūq. uadimonium pmitteri iuberet. & Scipio manū ad ipsā oppidi qdā obsidebat arcē ptedēs: pendie iqt sese sistāt eo i loco: atq. ita die factū tertio: i que uadari iusserat oppidū captū ē: i eodē quoq. die i arce eius oppidi sicut pdixerat: ius dixit. Hae. A. G. Vadimonium in posterū iussit eos qui suum tribunal adibant dare uadimonium assistendi se in posterum diem in aedem: quā itra moenia conspicatus est. Vadimonium: sponzionem: nā sicut a teste testimoniū: ita a uade uadimonium. Sed inter uades &

De. C. Mario.
Am. C. Marii pene isolēs factū: nā post Iugurthinū Cymbricū & Teutonicū triūphū: cataro semp potauit: q. liber pī iclytum ex asia deducēs triūphū hoc usus poculi genere ferebat: ut inter ipm haustū uini uictoriae eius: suas uictorias cōpareret.

De. M. Catone.
Marcus. at. C. ptor. M. Scauri caeterorūq. reorū iudicia nulla indutus tunica: sed tātūmō ptexta amictū egit. sed haec atq. iis similia uirtutis aliqd sibi i cōsuetudie nouāda licētie sumētis idicia sē.

De fiducia sui. Cap. VII.
De. P. Scipione.
Llis at q. deinceps subnectā: q. tā sui hēe fiducia soleat cognosce. P. & Cn. Scipionibus in Hispania cū maiore parte exercitus acie puica oppsitis: omnibusq. puiciae eius nationibus carthaginēsiū amicitia secutis: nullo ducū nostrorū illuc ad corrigēdā rem pfacisci audēte. P. Scipio q. rtū & .xx. annū agēs: iturū se pollicitus ē. q. qdē fiducia. P. R. salutis ac uictoriae spē dedit.

Oppidum Badiam circūederet: tribunal suū adētes in aedem quae intra moenia hostium

sponsores hoc interest q̄ uades publici: sponsores priuati dicunt, ⁊ Nihil hac fiducia: extollit Scipionis fiducia lau-
dibus non imeritis, ⁊ Prædictione: uaticinatione, ⁊ Dignitate dignius, i. qđ magis ad eius dignitatem pertineret,

N Ec minus aiosus: Scipio debellata Hispania totaq̄ in Romanâ ditionē redacta cū parte exercitus Ro-
mā rediit, cui senatus extra urbem, datus est: ubi expositis quæ in puincia gessisset: petiit ut Aphrica si-
bi in prouinciā decerneret: in quā oēm belli molē conuerteret, Cui rogationi, Qu. Fabius maximus in-
uidia (ut quidam dicūt) commotus: summa ope intercessit, quare non Aphrica: sed Sicilia ei prouincia

erat: uadimonium in posterum diem facere iussit: con-
tinuoq̄ urbe potitus: & tempore & loco quo prædixe-
rat sella posita: eius eis dixit: nihil hac fiducia genero-
sius: nihil prædictione uerius: nihil celeritate efficacius:
nihil etiam dignitate dignius.

N Ec minus aiosus minusue p̄sper illius in Aphri-
cam transitus: in quam e Sicilia exercitum se-
natu uetante traduxit: q̄a nisi plus in ea re suo
q̄ patrum conscriptorum consilio credidisset: secundū
punici belli finis inuentus non esset.

De eodem.

C Vi facto par illa fiducia: q̄ postq̄ Aphricam
attigit speculatores Hānibalis i castris dep-
hensos: & ad se p̄ductos nec supplicio affecit:
nec de cōsiliis ac uiribus p̄eorū p̄cunctatus ē: sed circa
oēs manipulos diligentissime ducēdos curauit: interroga-
tosq̄ an satis ea cōsiderassent q̄ speculari iussi erāt: prā-
dio dato ipsis iumentisq̄ eorū incolumes dimisit: quo
tā plēo fiducia: spū prius aios hostiū q̄ arma contudit.

De eodem.

V Erum ut ad domestica eximie eius fiducia
acta ueniamus: quum a. L. Scipione ex antio-
chen si pecunia Sextertiū q̄dragies rō in cu-
ria reposceret: plato ab eo libro: quo acceptæ & expē-
sæ sūmæ cōtinebant̄, reselliq̄ inimicorū accusatio po-
terat: discerp̄sit: indignatus de ea re dubitari: quæ sub ip-
so legato administrata fuerat, quinetiā in hūc modum
regit, nō reddo. P. C. ærario uestro sextertiū quadragies
rationē aliēi imperii minister: q̄ meo ductu meisq̄ au-
spiciis bis milies sextertio uberius feci, neq̄ enī adhuc
puto eo malignitatis uentum: ut de mea inocētia quæ-
rendum sit. Nam cum Aphricam totam potestati ue-
stra subiaceri: nihil ex ea quod meū diceret̄: præter co-
gnomē rettuli. Nō me igit̄ punicæ: nō fratrem meum
Asiaticæ gazæ auarū reddiderunt: sed uterq̄ nostrum
iuidia magis q̄ pecunia locupletior est: tam cōstātē de-

riō uberius fecerim. Eximia excellētis, eximius dī q̄ si ex aliis exceptus: hoc ē excellēs, nā eximere excipe signifi-
cat, ⁊ a. L. Scipioe reposceret̄, quæ pecuniā p̄dāue āthiochēse usurpasse dicebāt, ⁊ Sextertiū: p̄ sextertio: qđ raro fie-
ria neutro syncopā iuenies apud iuniores: sed antiq̄ ponebant: ut modiu pro modiorū, nā modius masculini gene-
ris est, sextertium uero neutri: nisi hoc loco pro masculino accipiatur, Est autem sextertiū dipondius & semis, pon-
do uero libellam significat teste Varrone, Plin. l. xxxiii. Placuit inquit denarius pro decem libris æris: quinarium pro
quinq̄: sextertiū p̄ dipodio & semisse, Summæ, supputatiōes, ⁊ Eo malignitatis, nostrā ætatē ad eā malignitatē

data est: in quam ubi primum uenit: exercitū
parauit qualem ad eam militiam quam iam
animo conceperat longinquā & grauem oportere
existimauit: robustissimū quēq̄ & maxi-
me uoluntariū ex cūbris deligendo: quē paulo-
post inscio ac inuito senatu traiecit in Aphricā,
atq̄ eo tēpore quo maxime ab eā opinione de-
turreri poterat: q̄ Syphacem Numidarum re-
gē, quo cum superiori æstate publicum sœdus
interat: & in eis opibus magnā uictoriæ spem
posuerat a Ro. ad Carthaginenses per nuptia-
rū occasionem defecisse audierat: nihil tamen
eius fiducia frāgere aut debilitare potuit. Fron-
lii, ca. de cōstituendo statu belli. Scipio inquit
manente in Italia Hānibale trasmisso in Aphri-
cam exercitu necessitatem Carthaginensibus
imposuit reuocandi Hannibalem, Sic a dome-
sticis finibus hostile transtulit bellum.

C Vi facto, Nō minoris fiducia: factū
illud fuisse uir: qđ cū Hannibal re-
uocatus in patriā ad opem laboran-
tibus ciuibus suis nulla mora feren-
dā ex Italia: quā sedeci ferme annos bello posse-
derat retractus Haldrumētū oppidū uenisset:
& inde zamā p̄fectus eēt (abest āt Zama qnq̄
dierū itinere a carthagiē) p̄misit speculatores:
q̄ res Ro. p̄ Impatorē & castra diligēter explo-
rarēt: q̄ excepti a custodibus Ro. & deducti ad
Scipionē sunt: Scipio iussit eos traditos tribūis
militū omisso metu uisere oīa, p̄ q̄ castra q̄ uel
lent duci iussit, p̄cunctatusq̄ saltim p̄ cōmodū
oīa explorassent: datis q̄ p̄sequerētur retro ad
Hānibalē remisit, Hoc idem fecisse Publiū Va-
leriū Leuiniū tradit Eutropi⁹ l. i. cū, cōcep̄-
set exploratores: iussit eos p̄ castra duci & ostē-
di sibi oēm exercitum: deinde dimitti: ut nun-
ciarent Pyrrho quæcunq̄ uiddissent: quæq̄ a
Romanis agerentur.

V Erū, ut diximus de fiducia Scipiois
qua usus est in castris: dicamus nūc
de illa qua domi, in ciuitate usus ē.
⁊ Quū a. L. Scipione hoc exemplū
A. G. cōmemorat: cū inq̄t a. M. Catone a tripl. q̄
a. M. Catōe cōparati & iudicti fuerāt accusa-
ret̄: q̄ pecuniā & p̄dā usurpasset bello Antio-
chēsi captā: librū detulit in quo sūma pecuniæ
continebat̄: & statī in cōspectu omniū discedit
possem inquit reddere rationem sed non faciā
nec me ipsum contumelia afficiam: quando
quidem ærarium uestrum bis milies sextertio

OLL

OLL

OLL

Sextertium

LIBER TERTIVS

peruenisse. Sed uterque nostrum locupletior, Comparatius comparatur alteri comparatiuo, Præter cognomen scilicet Africani: quia ab Africa superata Africanus dictus est: & agnomen debuit dicere: quod est nomen ab euentu uel a factis impositum: sed plerumque confundunt auctores.

OLI, **S**icut & illud factum, Hoc depræhenditur: fuisse Celtiberico bello quod C. Sæpronius Tuditanus prætor contra Celtiberos gessit: in quo ipse fere cum toto exercitu occisus est: itaque cum opus esset: pecuniam ex ærario depromi ad reficiendum exercitum: nec quæstores id aperire auderent: quæ lex obstare uideretur nam lex erat: ut ex ærario pecunia non deprome-

ret: nisi ultima iam necessitate cogente: Scipio priuatus ærarii claues poposcit: & patefacto ærario legem utilitati parere coegit. Promi, excipi

fensionem Scipionis uniuersus senatus comprobauit, De eodem.

OLI, **N**on fatigabor, Hoc exemplum, A. Gellius ponit lib. iiii. cap. xviii. nam Scipionem a. M. Næuius accusatum dicit, quæ pecuniam accepisset ab An-

Sicut & illud factum: quod quomodo ad necessarium reip. usum pecuniam ex ærario promi opus esset: idque quæstores quia lex obstare uideretur aperire non auderent: priuatus claues poposcit: patefactoque ærario legem utilitati cedere coegit: quam quod & fiduciam conscientiam illa dedit, quæ meminerat omnes leges a se esse seruatas.

Scipio nis accusator

Antiocho rege: ut conditionibus gratiosis & mollibus pax cum eo fieret, P. R. nomine, Scipio inquit Africanus antiquior: quanta uirtutum gloria profuerit: & quam fuerit altus animo atque magnificus: qua sui conscientia subnixus pluribus ex his quæ dixerit quæque fecerit declaratum est, ex quibus sunt hæc duo exempla eius fiducia & exuperantia igitur, cum M. Næuius tri. ple. accusaret eum ad populum diceretque, accepisse a rege

De eodem.

Non fatigabor eiusdem facta idem referendo, quoniam nec ille quidem in consimili genere uirtutis edendo fatigatus est, die illi ad populum, M. Næuius tri. pl. aut ut quidam memorat: duo Petilii dixerant: qui ingenti frequentia in forum deductus rostra conscendit: capiti quoque suo corona triumphali imposita: hac ego inquit quirites die Carthaginem magna spirante leges nostras accipere iussi: proinde æquum est uos mecum ire in Capitolium supplicatum: speciosissimam deinde eius uocem æque clarus euentus secutus est, siquidem & senatum totum: & uniuersum equestrem ordinem: & cunctam plebem, I. O. M. puluina petens comitem habuit, Restabat ut tribunus apud populum sine populo ageret: desertusque in foro cum magno calumnie suæ ludibrio: solus moraretur, cuius deuitandi ruboris causa in Capitolium processit: de quo accusatore Scipionis uenerator est factus.

Antiocho pecunia: ut conditionibus gratiosis & mollibus pax cum eo, P. R. nomine fieret: quædam ite alia crimina datet indigna tali uiro: tum Scipio profatus quod dignitas uitæ suæ atque gloria postulabat: memoria inquit repeto diem esse hodiernum: quo Hannibalæ Poenæ imperio nostro inimicissimum magno proelio uici in terra Africa: pacemque & uictoriam uobis peperit insperabilem, Non igitur sumus aduersus deos ingrati: & censeo relinquamus nebulonem hunc: Eamus nunc protinus Ioui optimo maximo gratulari, id cum dixisset auertit & ire in Capitolium cepit, tum cunctio uniuersa quæ ad sententiam de Scipione ferendam conueuerant relicto tri. Scipione in Capitolium comitata atque inde in ædes eius cum lætitia & gratulatione solenni prosecuta est, Referendo, i. dicendo quæ ille nec fatigatus faciendo est, Die dixerat, accusauerat: quæ reo semper dicenda causæ dies statuebatur: hoc est ut certa die se defenderet, Corona triumphali, non autem lugubri ueste ut mos reorum est, quod maximum fuit fiducia signum, Hoc die Quirites, ac si diceret, concipite animo uestro Quirites hunc esse diem illum: quo Carthagini leges nostras imposui: & huic imperio nostro seruire coegi, Puluina: lectisternia quæ in templo Iouis optimi maximi fuerunt,

OLI, **S**cipio Aemilianus (hic ut sæpe dictum est) de gente Aemilia fuit Pauli filius in gente Scipionum adoptatus, hic ille fuit Africanus qui Carthaginem euer-

De Scipione Aemiliano.

Aviti spiritus egregius successor Scipio Aemilianus: quem urbem præualidam obsideret: sua dentibus quibusdam: ut circa moenia eius ferreos murices spargeret: omniaque uada plumbatis tabulis consterneret habentibus clauorum cacumina: ne subita eruptione hostes in præsidia nostra impetum facere possent respondit non esse eiusdem: & capere aliquos uelle: & timere.

Mur rex **S**cipio Aemilianus (hic ut sæpe dictum est) de gente Aemilia fuit Pauli filius in gente Scipionum adoptatus, hic ille fuit Africanus qui Carthaginem euer-

tit: & Numantiam sustulit: urbes duas potentissimas, & P. R. infestissimas, Cum igitur intercalaciam Hispaniæ urbem præualidam obsideret: uel ut alii putant Numantiam: in hostium eruptionem metuens suadebat tribulos ferratasque tabulas circa moenia spargendas esse quæ hostes ab eruptione deterrerent, quibus respondit: non esse uiri fortis uelle hostes capere eosdemque timere, Præualidam urbem, intercalaciam ut quidam putant quæ est in Hispania: uel ut alii uolunt Numantiam, Ferreos Murices, Murex proprie dicitur acumen saxi, Ver, Et acuto murice remi obnixa crepuere, sed pro unaqueque re acuta ponitur, ut hoc loco pro trigono posuit ferreos murices: qui sunt cuiusmodi tribuli qui nascuntur in lacubus & stagnis qui in quacumque partem ceciderint ita cadunt: ut unum acumen extet erectum: Ferreos murices dixit ad differentiam naturalium muricum uidelicet tribulorum, Plumbatis tabulis, ut profundo aquæ summergerentur, Qui enim licet, pro quomodo licet,